

ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์
ของ
มนัส มนูกุลกิจ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์
ตุลาคม 2552

ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์
ของ
มนัส มนูกุลกิจ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์

ตุลาคม 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
มนัส มนูกุลกิจ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์
ตุลาคม 2552

มนัส มนูกุลกิจ. (2552). *ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2547 – 2551* สารนิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: รองศาสตราจารย์ ดร.อรรถิพย์ ราชวรนิยม.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร และปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ทั้งทางด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติและผู้เสียภาษี โดยการศึกษาใช้วิธีการเก็บข้อมูลประมาณการและผลการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทั้ง 16 สำนักงาน และการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นำผลที่ได้มาหาค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ผลการศึกษาพบว่า ค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครรวมทั้ง 16 สำนักงาน มีค่ามากกว่า 1 ในปีงบประมาณ 2547, 2548 และ 2550 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.131, 1.067 และ 1.037 ตามลำดับ และมีค่าน้อยกว่า 1 ในปีงบประมาณ 2549 และ 2551 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.990 และ 0.932 ตามลำดับ ในส่วนของค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ปี มีค่าเท่ากับ 1.031 สำหรับค่าเฉลี่ยของค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครแยกสำนักงาน พบว่ามีเพียง 2 สำนักงานที่มีค่าต่ำกว่า 1 ได้แก่สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 14 และ 15 ในส่วนของปีงบประมาณ 2551 ทั้ง 16 สำนักงานมีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่ำกว่า 1 ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพเศรษฐกิจของประเทศ และมาตรการของกรมสรรพากรในการเพิ่มสิทธิในการหักค่าลดหย่อนตามกฎหมาย และการยกเว้นรายได้บางประเภทที่ไม่ต้องนำมาคำนวณภาษี

ปัญหาที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทางด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เกิดจากจำนวนอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อปริมาณงานที่ต้องดำเนินการ เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจ ทักษะความชำนาญในการปฏิบัติงาน และสวัสดิการหรือผลตอบแทนที่ได้รับไม่สร้างแรงจูงใจให้กับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน และขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน สำหรับทางด้านผู้มีเงินได้ ปัญหาสำคัญคือมีทัศนคติในการเสียภาษีอากรไปในทางลบ มีพฤติกรรมในการหลบเลี่ยงภาษีอากร ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องภาษีอากรอย่างแท้จริง ทำให้ไม่ทราบถึงประโยชน์และผลตอบแทนของการเสียภาษีอากรทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งทำให้ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของกรุงเทพมหานคร แต่ละสำนักงานสูงหรือต่ำกว่าเกณฑ์ปกติตามสภาพของพื้นที่รับผิดชอบ สำหรับ

แนวทางในการบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่ กรุงเทพมหานครเพื่อให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการตามนโยบายหรือแนวปฏิบัติของกรมสรรพากร เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และพันธกิจของกรมสรรพากร แต่บางสำนักงานก็ได้ดำเนินการโครงการต่างๆ เพื่อให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยจัดทำโครงการตามลักษณะของผู้มีเงินได้ และตามสภาพพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละสำนักงาน เพื่อมุ่งเน้นในการให้บริการ ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เสียภาษี และสร้างความสนใจในการเสียภาษีของผู้มีเงินได้ อาทิเช่น การจัดสัมมนาผู้ประกอบการขนาดย่อมและขนาดกลาง การให้ความรู้ในการจัดทำบัญชีรับจ่ายแก่บุคคลธรรมดาที่ประกอบอาชีพอิสระ การให้บริการในการรับแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานอกสถานที่ เป็นต้น

EFFICIENCY IN THE REVENUE COLLECTION OF PEOPLE INCOME TAXATION
OF BANGKOK AREA REVENUE OFFICE

AN ABSTRACT
BY
MANAT MANOOKULAKIJ

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Economics Degree in Human Resource Economics
at Srinakharinwirot University

October 2009

Mr. Manat Manookulakij. (2009). *Efficiency in the revenue collection of people income taxation of Bangkok area revenue office*. Master's Project, M.Econ. (Human Resource Economics). Bangkok: Graduate school, Srinakarinwirot University. Project Advisor: Assoc.Prof. Dr. Aotip Ratniyom.

This research aims to study of efficiency in the revenue collections of people income taxation of Bangkok Area Revenue Office. The issues that affect to efficiency of individual income tax collection. For tax officer and tax practitioner. It used data estimation methods and results of income tax collection in Bangkok Area Revenue Office of the 16 offices and interviewed the person who involved in income tax collection. The results came up efforts in the index measuring individual income tax collections.

The results showed that. Index measures the efforts of individual income tax collection offices, in Bangkok Area Revenue Office of 16 offices are greater than 1 in budget year 2002, 2003 and 2007, which is equal to 1.131, 1.067 and 1.037, respectively. And less than 1. In budget year 2006 and 2008, which is equal to 0.990 and 0.932 respectively. The 5-year average, is equal to 1.031. For the average cost index for measuring efforts to obtain income tax of the Revenue Office in Bangkok Area Office, found only 2 Offices are lower than 1, such as Bangkok Area Revenue Office 14th and 15th. But in budget year of 2008 with 16 offices are trying to measure the index value stored in the individual income tax is lower than 1. It's due to the effect of economic in Thailand. And measures to increase the Revenue Department the right to deduct the allowance under the law. And excluding certain types of income that do not need to calculate taxes.

The problems of affect income tax collection efficiency of the Revenue Office Bangkok area. The rate of staff is insufficient to supply the required action. Officials lack understanding, skills, expertise in operations. And benefits or returns that are not creating incentives for staff to work. For the person who has income, the important issue is the attitude of taxation in the negative. The behavior of tax avoidance, has lack of understanding about taxation for direct and indirect. The efficiency of individual income tax collections of Bangkok. For each office is over or under standard for normal area and discontinue for operating. Guidelines for the management of individual income tax collection offices in

Bangkok Area Revenue to increase efficiency. By a majority of the policy or practices of the Department of Revenue. To match strategy and mission of the Department of Revenue. However, some offices have the programs. For providing of the individual income tax office more efficient. The project conducted by the character of income person. And response for each office space. To focus on service, understand to the taxpayers. And create a voluntary of the person who has income such as tax on the income of the seminars for entrepreneurs and small size, give the knowledge of the accounting for tax paid to the independent professionals. Services to get a list of income tax field, etc.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดีเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อรรถิพย์ ราษฎร์นิยม ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการติดตาม และให้คำปรึกษาแนะนำในงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน รวมถึงรองศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท โกสลากร เพิ่มพูนวิวัฒน์ และดร.จิรวัดน์ เจริญสถาพรกุล กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการแนะนำและแก้ไขเพิ่มเติมในการจัดทำงานวิจัยนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้มีประสบการณ์ในการทำงานวิจัย และทราบถึงคุณค่าของงานวิจัยที่ช่วยให้การทำงานในด้านการพัฒนาเป็นไปอย่างมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาตาม หลักสูตรเศรษฐศาสตรการพัฒนามนุษย์ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยรู้ว่าการศึกษาระดับปริญญาโทของผู้วิจัยนั้น มิได้สิ้นสุดลงเพียงการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลงได้ หากผู้วิจัยได้เข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ให้เป็นการเรียนรู้ที่ต้องสืบเนื่องต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด และจะต้องนำเอา ความรู้นั้นไปยังประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นต่อ ๆ ไปอีกด้วย จึงจะสมตามเจตนารมณ์ของเศรษฐศาสตรการ พัฒนามนุษย์ อย่างสมบูรณ์

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณพ่อ แม่ พี่น้อง และเพื่อน ๆ ทุกคน ที่ให้ทั้งกำลังใจและ กำลังใจที่ดีเยี่ยมตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำงานวิจัย รวมถึงเจ้าหน้าที่กรมสรรพากรที่ให้ความ ร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการทำงานวิจัย

มนัส มนกุลกิจ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	10
หลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษีอากร.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับการวัดความสามารถในการจัดเก็บภาษีอากร.....	13
แนวคิดในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	21
ผลกระทบของการจัดเก็บภาษีอากร.....	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	33
ข้อมูลและแหล่งข้อมูล.....	33
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	34
การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	64
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	64
ขอบเขตของการวิจัย.....	64
วิธีดำเนินการวิจัย.....	64
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	65
การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
สรุปผลการวิจัย.....	65
อภิปรายผล.....	68
ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย.....	70
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	70
บรรณานุกรม.....	71
ภาคผนวก.....	76
ภาคผนวก ก.....	77
หนังสือขอความอนุเคราะห์ขอเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย.....	78
ภาคผนวก ข.....	79
แบบสัมภาษณ์.....	80
ภาคผนวก ค.....	81
โครงสร้างกรมสรรพากรและสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร.....	82
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	87
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	100

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ผลการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาล ปีงบประมาณ 2547 ถึง 2551.....	1
2 ผลการจัดเก็บรายได้ภาษีอากรของกรมสรรพากร ปีงบประมาณ 2547 ถึง 2551.....	2
3 ผลการจัดเก็บรายได้ภาษีอากรของกรมสรรพากร แยกรายสำนักงานสรรพากรพื้นที่ กรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่นๆ ปีงบประมาณ 2547 ถึง 2551.....	3
4 ผลการจัดเก็บรายได้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของกรมสรรพากร แยกรายสำนักงาน สรรพากรกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่นๆ ปีงบประมาณ 2547 ถึง 2551.....	4
5 ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 1.....	38
6 ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 2.....	40
7 ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3.....	41
8 ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 4.....	43
9 ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 5.....	44
10 ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 6.....	46
11 ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 7.....	47
12 ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 8.....	49
13 ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 9.....	50
14 ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 10.....	51

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

15	ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 11.....	53
16	ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 12.....	54
17	ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 13.....	56
18	ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 14.....	57
19	ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 15.....	59
20	ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 16.....	60
21	ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร	61
22	ค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 1 ถึง 16.....	66
23	เขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ก่อนการปฏิรูปโครงสร้างกรมสรรพากร ปี 2550.....	85
24	เขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร หลังการปฏิรูปโครงสร้างกรมสรรพากร ปี 2550.....	86
25	รายการเงินได้ที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องนำมาคำนวณภาษี.....	97
26	รายการสิทธิหักค่าลดหย่อนตามกฎหมาย.....	98
27	รายการเงินบริจาคตามกฎหมายที่ได้รับสิทธิหักตามกฎหมาย.....	99
28	บัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	99

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	กรอบแนวคิดในการศึกษาประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร.....	9
2	โครงสร้างกรมสรรพากร.....	83
3	แผนที่ตั้งสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร.....	84

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐบาลของแต่ละประเทศมีความจำเป็นต้องจัดหารายได้ที่มากเพียงพอ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารและพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงความมั่นคงของประเทศ ซึ่งรายได้ที่สำคัญของรัฐบาล คือ รายได้จากภาษีอากร นอกจากนี้รายได้จากภาษีอากรยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญของรัฐบาล ในการปฏิบัติหน้าที่ทางเศรษฐกิจในการดำเนินการตามนโยบายการคลัง เช่น การจัดสรรทรัพยากรของสังคมให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด การกระจายรายได้และทรัพย์สินที่เป็นธรรม เพื่อความเสมอภาคในสังคม การพัฒนาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ และการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

สำหรับประเทศไทย กรมสรรพากรเป็นหน่วยงานที่จัดเก็บรายได้ภาษีอากรได้สูงสุดมากกว่าร้อยละ 60 ของรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บได้ทั้งหมด เนื่องจากการจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากรนั้นจัดเก็บจากฐานรายได้ กำไรจากการประกอบกิจการ การบริโภค รวมถึงดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมในการใช้บริการต่างๆ ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงสภาพเศรษฐกิจของประเทศได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นกรมสรรพากรจึงมีมาตรการต่างๆ เพื่อให้การจัดเก็บภาษีนี้นั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยการกำหนดเป้าหมาย พันธกิจ และยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เป็นมาตรฐานระดับสากล บริการประชาชน และเก็บภาษีทั่วถึง เป็นธรรม ตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ ตามตาราง 1

ตาราง 1 ผลการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาล ปีงบประมาณ 2547 - 2551

หน่วย : ล้านบาท

หน่วยงาน	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551
กรมสรรพากร	772,236	937,149	1,057,200	1,119,194	1,276,080
กรมสรรพสามิต	275,773	279,395	274,095	287,231	278,303
กรมศุลกากร	106,122	110,403	96,232	90,625	99,602
อื่นๆ	135,747	147,472	153,996	206,724	183,659
รวม	1,289,880	1,474,420	1,581,524	1,703,775	1,837,643

ที่มา : ส่วนนโยบายการคลังและงบประมาณ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2552). ผลการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาล. (ออนไลน์).

ในการจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากรนั้น สามารถแยกตามลักษณะการจัดเก็บภาษีออกเป็น 2 ลักษณะสำคัญ คือ ลักษณะที่หนึ่ง จัดเก็บภาษีอากรจากฐานรายได้ หรือกำไรจากการประกอบกิจการ ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หรือภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นต้น ส่วนลักษณะที่สองจัดเก็บภาษีอากรจากการบริโภค หรือการใช้บริการและค่าธรรมเนียม ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม หรือภาษีธุรกิจเฉพาะ เป็นต้น ตามตาราง 2

ตาราง 2 ผลการจัดเก็บรายได้ภาษีอากรของกรมสรรพากร ปีงบประมาณ 2547 – 2551

หน่วย : ล้านบาท

ลักษณะการจัดเก็บ	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	135,155	147,352	170,079	192,795	204,847
ภาษีเงินได้นิติบุคคล	261,890	329,516	374,689	384,619	460,650
ภาษีเงินได้ปิโตรเลียม	31,935	41,178	56,524	65,735	74,033
ภาษีการค้า			0.0000152		
ภาษีมูลค่าเพิ่ม	316,134	385,718	417,772	434,272	503,439
ภาษีธุรกิจเฉพาะ	20,024	26,304	30,623	34,406	25,133
อากรแสตมป์	6,820	6,816	7,268	7,137	7,724
อื่นๆ	278	266	244	230	254
รวม	772,236	937,149	1,057,200	1,119,194	1,276,080

ที่มา : ส่วนนโยบายการคลังและงบประมาณ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2552). ผลการจัดเก็บรายได้ภาษีอากรของกรมสรรพากร. (ออนไลน์).

กรมสรรพากร ได้แบ่งโครงสร้างในการจัดเก็บภาษีอากรทั่วประเทศ ตามการปฏิรูประบบราชการ ปี 2550 โดยแบ่งเป็น ระดับสำนักงานสรรพากรภาค จำนวน 12 ภาค ระดับสำนักงานสรรพากรพื้นที่ (ระดับจังหวัด) จำนวน 117 พื้นที่ และระดับสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา (ระดับเขต) จำนวน 848 พื้นที่สาขา สำหรับในส่วนของกรุงเทพมหานคร ได้แบ่งหน่วยงานในการจัดเก็บภาษีออกเป็น ระดับสำนักงานสรรพากรภาค จำนวน 3 สำนักงาน (สำนักงานสรรพากรภาค 1 ถึง 3) ระดับสำนักงานสรรพากรพื้นที่ จำนวน 30 สำนักงาน (สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 1 ถึง 30) และระดับสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา จำนวน 52 สำนักงาน ซึ่งโครงสร้างเดิมก่อนการปฏิรูประบบราชการ ปี 2550 กรุงเทพมหานครมีระดับสำนักงานสรรพากรพื้นที่ จำนวน 16 พื้นที่ (สำนักงาน

สรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 1 ถึง 16) เท่านั้น แต่เนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และสังคมของกรุงเทพมหานคร ทำให้มีการเพิ่มจำนวนสำนักงานสรรพากรพื้นที่เพิ่มขึ้น เพื่อให้การปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มความสะดวกรวดเร็วให้แก่ผู้เสียภาษีในการมาใช้บริการ

ตาราง 3 ผลการจัดเก็บรายได้ภาษีอากรของกรมสรรพากร ปีงบประมาณ 2547 – 2551

แยกสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร และจังหวัดอื่นๆ

หน่วย : ล้านบาท

สำนักงาน สรรพากรพื้นที่	ปี 2547 เก็บได้	ปี 2548 เก็บได้	ปี 2549 เก็บได้	ปี 2550 เก็บได้	ปี 2551 เก็บได้
กรุงเทพฯ	518,628	616,143	690,563	737,995	827,985
จังหวัดอื่นๆ	253,687	321,100	366,881	381,279	448,263
รวม	772,316	937,243	1,057,444	1,119,274	1,276,248

ที่มา : กรมสรรพากร. (2552). ผลการจัดเก็บภาษีอากร. (ออนไลน์).

จากตาราง 3 จะเห็นได้ว่าสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครสามารถจัดเก็บได้สูงกว่าการจัดเก็บภาษีอากรของสำนักงานสรรพากรพื้นที่จังหวัดอื่นๆ รวมกัน โดยสามารถจัดเก็บภาษีอากรทุกประเภทภาษีรวมกันได้มากกว่าร้อยละ 65 ของการจัดเก็บภาษีอากรทั้งหมดของกรมสรรพากร เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นแหล่งศูนย์กลางของธุรกิจเอกชนต่างๆ หน่วยงานราชการ และรัฐวิสาหกิจ อีกทั้งยังมีจำนวนประชากรที่เข้ามาประกอบอาชีพอยู่มาก ทำให้มีความหลากหลายของประเภทเงินได้จากการประกอบอาชีพ ส่งผลให้ผู้มีเงินได้ในกรุงเทพมหานคร มีความสามารถในการเสียภาษีอากรสูงกว่าจังหวัดอื่นๆ และจากการที่มีประชากรจำนวนมากเข้ามาประกอบอาชีพในกรุงเทพมหานครนั้น ก็ส่งผลให้สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร สามารถจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้สูงกว่าการจัดเก็บของสำนักงานสรรพากรพื้นที่ในจังหวัดอื่นๆ

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นภาษีทางตรง (Direct TAX) ประเภทหนึ่งที่สำคัญมากเพราะเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของรัฐบาล อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐบาลในการกระจายรายได้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นภาษีที่จัดเก็บจากเงินได้ของบุคคลธรรมดาทั่วไป ที่มีเงินได้จากการทำงานประจำหรือประกอบอาชีพส่วนตัว ไม่ว่าจะเป็นเงินได้ประเภทใดชนิดใด ถ้าไม่มีกฎหมายยกเว้นแล้วมักอยู่ในข่ายที่ต้องเสียภาษีประเภทนี้ด้วย ฐานภาษีของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เรียกว่า เงินได้สุทธิ สามารถคำนวณจากการนำเงินได้พึงประเมินหรือรายได้ที่ได้รับตลอดทั้งปีภาษี (ปีปฏิทิน) ไปหัก

ค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้หัก และนำเงินได้สุทธิมาคำนวณภาษีตามอัตราภาษีและวิธีการที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย โดยอัตราภาษีของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาใช้อัตราภาษีแบบก้าวหน้า คือ มีการกำหนดอัตราภาษีที่นำมาคำนวณภาษีตามระดับเงินได้สุทธิ หรือกล่าวได้ว่า ผู้มีเงินได้สุทธิตกก็ยอมเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในจำนวนที่มากกว่าผู้มีเงินได้สุทธิน้อย (กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร, 2549:9)

สำหรับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในกรุงเทพมหานครนั้น สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร สามารถจัดเก็บได้มากกว่าร้อยละ 60 ของการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่ในจังหวัดอื่นๆ ทั่วทั้งประเทศ ซึ่งเช่นเดียวกันกับการจัดเก็บภาษีอากรรวมทุกประเภทภาษี ตามตาราง 4

ตาราง 4 ผลการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปีงบประมาณ 2547 – 2551

แยกสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร และจังหวัดอื่นๆ

หน่วย : ล้านบาท

สำนักงาน สรรพากรพื้นที่	ปี 2547 เก็บได้	ปี 2548 เก็บได้	ปี 2549 เก็บได้	ปี 2550 เก็บได้	ปี 2551 เก็บได้
กรุงเทพฯ	82,714	91,873	104,193	119,002	126,104
จังหวัดอื่นๆ	52,505	55,523	65,982	73,836	78,818
รวม	135,220	147,395	170,175	192,838	204,922

ที่มา : กรมสรรพากร. (2552). ผลการจัดเก็บภาษีอากร. (ออนไลน์).

นอกจากนี้ กรมสรรพากรได้มีนโยบายและมาตรการต่างๆ เพื่อส่งเสริม จูงใจ และสร้างความสนใจให้แก่ผู้มีเงินได้เข้าสู่ระบบการเสียภาษีอากร โดยการประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีเงินได้ทราบถึงสิทธิประโยชน์ หรือสิ่งที่จะได้รับจากการเสียภาษีอย่างถูกต้อง รวมถึงการจัดตั้งหน่วยงานภายในสำนักงานสรรพากรพื้นที่ต่างๆ เพื่อปฏิบัติงานในการให้คำแนะนำและความรู้แก่ผู้เสียภาษี การสำรวจผู้ประกอบการที่อยู่นอกระบบและแนะนำให้เข้าสู่ระบบการเสียภาษีที่ถูกต้อง รวมถึงการจัดตั้งทีมกำกับดูแลพิเศษ เพื่อปฏิบัติงานในการติดตามกำกับดูแลผู้เสียภาษีขนาดกลางและขนาดย่อม (รายบุคคลธรรมดา) อย่างใกล้ชิดและเป็นปัจจุบัน

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีที่มีความสำคัญ เพราะเป็นภาษีที่จัดเก็บจากฐานรายได้ ซึ่งมีคุณสมบัติที่ดีสำหรับการเก็บภาษี และถือได้ว่ารายได้สามารถใช้เป็นเครื่องมือวัดความสามารถในการเสียภาษี (มาลี แสงเทพ, 2542 : 3) อีกทั้งภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งของนโยบายการคลังที่สำคัญของรัฐบาล เพื่อใช้ในการกระจายรายได้และทรัพย์สินที่เป็นธรรม ตรงตามวิสัยทัศน์ของกรมสรรพากร ที่มุ่งเน้นมาตรฐานระดับสากล บริการประชาชน และเก็บภาษีทั่วถึง เป็นธรรม และในความรับผิดชอบของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอยู่จำนวนมาก ทั้งที่ทำงานประจำหรือประกอบกิจการส่วนตัว ที่สามารถนำเข้าสู่ระบบการเสียภาษีที่ถูกต้องได้ จึงได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของระยะเวลาที่ทำการศึกษามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด พร้อมทั้งศึกษาแนวทางหรือนโยบายของผู้บริหารในการวางแผนบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงศึกษานโยบายและมาตรการต่างๆ ของรัฐบาล และกรมสรรพากรที่มีผลต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายหรือมาตรการที่เกี่ยวกับการปรับปรุงค่าลดหย่อนตามกฎหมาย และการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อหาแนวทาง ข้อเสนอแนะ ที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว เพื่อให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการศึกษครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมาย คือ

1. ศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครในภาพรวมทั้ง 16 สำนักงาน และเป็นรายสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครทั้ง 16 สำนักงาน
2. ศึกษาปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ทั้งทางด้านเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและผู้เสียภาษี

ความสำคัญของการวิจัย

เมื่อศึกษาแล้วทำให้ทราบถึง

1. ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของแต่ละสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทั้ง 16 สำนักงาน และภาพรวมของทั้ง 16 สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร

2. ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและผู้เสียภาษี รวมถึงแนวทางการวางแผนบริหารการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และการปฏิบัติงานของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร แต่ละสำนักงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และสามารถนำไปใช้ในการวางแผนบริหารการเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากร

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะประสิทธิภาพการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 16 สำนักงาน (ตามโครงสร้างก่อนการปฏิรูประบบราชการ ปี 2550) ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2547 ถึงปีงบประมาณ 2551

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ประสิทธิภาพการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในการศึกษานี้ใช้วิธีวัดประสิทธิภาพการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยการหาค่าดัชนีวัดความพยายามในการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยเปรียบเทียบความพยายามในการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร กับความสามารถในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของผู้มีเงินได้ในกรุงเทพมหานคร และการหาค่าอัตราส่วนรายได้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เก็บได้ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของกรุงเทพมหานคร ณ ราคาปัจจุบัน

2. ดัชนีวัดความพยายามในการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Tax Effort Index : TEI) หมายถึง ค่าที่แสดงการเปรียบเทียบระหว่างสัดส่วนรายได้จากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เก็บได้จริง กับสัดส่วนรายได้จากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ประมาณหรือคาดว่าจะเก็บได้

3. สัดส่วนรายได้จากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เก็บได้จริง (Actual Tax Ratio : AT) หมายถึง จำนวนมูลค่าภาษีเงินได้ที่เก็บได้จริง ซึ่งแสดงถึงความพยายามในการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร แสดงอยู่ในรูปของสัดส่วนต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของกรุงเทพมหานคร ณ ราคาปัจจุบัน (Gross Provincial Product at Current Market Prices : GPP)

4. สัดส่วนรายได้จากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ประมาณหรือคาดว่าจะเก็บได้ (Estimated or Predicted Tax Ratio : ET) หมายถึง จำนวนมูลค่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ประมาณขึ้น ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการเสียภาษีของประชาชน แสดงอยู่ในรูปของสัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของกรุงเทพมหานคร ณ ราคาปัจจุบัน (Gross Provincial Product AT Current Market Prices : GPP)

5. ความพยายามในการจัดเก็บภาษี (Tax Effort : TE) หมายถึง ความพยายามในการเก็บภาษีของรัฐบาล เมื่อเปรียบเทียบกับความสามารถในการเสียภาษี (Taxable Capacity) ของประชาชนในประเทศ โดยความสามารถของรัฐบาลจะแสดงออกมาในรูปแบบของรายได้ภาษีอากรที่จัดเก็บได้จริง

6. ความสามารถในการเสียภาษีของประชาชนในประเทศ (Taxable Capacity :TC) หมายถึง ความสามารถที่ประชาชนของประเทศ ซึ่งมีลักษณะทางเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดให้เสียภาษีให้แก่ประเทศได้

7. รายได้จากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่จัดเก็บได้จริง หมายถึง จำนวนมูลค่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่จัดเก็บได้ ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร

8. รายได้จากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ประมาณการหรือคาดว่าจะเก็บได้ หมายถึง จำนวนมูลค่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ประมาณการขึ้น เมื่อคำนึงถึงปัจจัยที่มีผลต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้ธรรมดา โดยในการศึกษาครั้งนี้ ให้มีค่าเท่ากับประมาณการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ได้รับของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร

9. ประมาณการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ที่ได้รับของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร หมายถึง จำนวนมูลค่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่รัฐบาลกำหนดเป็นเป้าหมายให้กรมสรรพากรจัดเก็บ ตามประมาณการรายรับของรัฐบาลในแต่ละปีงบประมาณ ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี และกระทรวงการคลัง

10. สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร หมายถึง หน่วยงานจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากรซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีอากรของบุคคลธรรมดา ส่วนราชการและหน่วยธุรกิจในกรุงเทพมหานคร ในปัจจุบันมีสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 สำนักงาน ตามการปฏิรูปโครงสร้างกรมสรรพากร ปี 2550 โดยการศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 16 สำนักงาน ก่อนการปฏิรูปโครงสร้างกรมสรรพากร ปี 2550

11. มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP) หมายถึง มูลค่าของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ผลิตขึ้นภายในจังหวัด ในระยะเวลาหนึ่งโดยไม่คำนึงถึงว่าทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ จะเป็นทรัพยากรของจังหวัดนั้นๆ หรือจังหวัดอื่นๆ ผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัดมีการจัดทำทั้งตามราคาปัจจุบันและราคาคงที่โดย GPP ณ ราคาปัจจุบัน คิดมูลค่าผลผลิตเป็นเงินตามราคาตลาดของสินค้าและบริการเหล่านั้น ขณะที่ GPP ณ ราคาคงที่คิดมูลค่าผลผลิตเป็นเงินตามราคาปีที่กำหนดเป็นปีฐาน โดยในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการใช้ GPP ของกรุงเทพมหานคร ณ ราคาปัจจุบัน

12. ภาษีอากร หมายถึง สิ่งที่รัฐบาลบังคับเก็บจากราษฎร และนำไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยมีได้มีสิ่งตอบแทนโดยตรงแก่ผู้เสียภาษี (ตามแนวทางบังคับการจัดเก็บภาษี) หรือหมายถึง เงินได้ หรือทรัพยากรที่เคลื่อนย้ายจากภาคเอกชนไปสู่ภาครัฐบาล แต่ไม่รวมถึงการกู้ยืมหรือขายสินค้า หรือให้บริการในราคาทุนโดยรัฐบาล (ตามแนวของการเคลื่อนย้ายทรัพยากร)

13. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หมายถึง ภาษีทางตรงที่กรมสรรพากรจัดเก็บจากฐานรายได้ของผู้มีเงินได้ โดยใช้อัตราภาษีแบบก้าวหน้าในการคำนวณภาษี

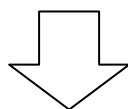
14. บุคคลธรรมดา หมายถึง บุคคลที่มีชีวิต โดยสภาพบุคคลย่อมเริ่มตั้งแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก และสิ้นสุดเมื่อถึงแก่ความตาย

15. เงินได้สุทธิ หมายถึง เงินได้พึงประเมินหลังนำไปหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนที่กฎหมายกำหนดไว้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาภายใต้กรอบแนวคิดที่จะทราบถึงประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยใช้ดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นเครื่องมือในการพิจารณา ตามภาพประกอบ 1

ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ในรูปสมการ ดังนี้

$$TEi = \frac{AT}{ET}$$

โดยที่

ค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (TEi) ที่คำนวณได้

- มีค่าเท่ากับ 1 หมายถึง สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอยู่ในระดับปกติ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในระดับปกติ หรืออยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
- มีค่าน้อยกว่า 1 หมายถึง สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอยู่ในระดับต่ำ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปานกลาง
- มีค่ามากกว่า 1 หมายถึง สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอยู่ในระดับสูง แสดงว่ามีประสิทธิภาพในระดับสูงกว่าเกณฑ์ปานกลาง

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 1.1. หลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษีอากร
 - 1.2. แนวคิดเกี่ยวกับการวัดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
 - 1.3. แนวคิดเกี่ยวกับการวัดความสามารถในการจัดเก็บภาษีอากร
 - 1.4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
 - 1.5. ผลกระทบของการจัดเก็บภาษีอากร
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเครื่องมือทางนโยบายการคลังที่สำคัญในการกระจายรายได้ และแสดงถึงความสามารถในการบริหารการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาล จึงจำเป็นต้องทราบถึงหลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษีอากร แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน แนวคิดเกี่ยวกับการวัดความสามารถในการจัดเก็บภาษีอากร แนวคิดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และผลกระทบจากการจัดเก็บภาษีอากร ดังนี้

หลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษีอากร

อดัม สมิทท์ (Adam Smith) นักเศรษฐศาสตร์ชาวสกอตแลนด์ได้วางหลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษีไว้สี่ประการในหนังสือ “The Wealth of Nations” (1776) ซึ่งได้แก่หลักความเป็นธรรม หลักความแน่นอน หลักความสะดวก และหลักความประหยัด หลักทั้งสี่นี้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางต่อมาเมื่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมของโลกได้วิวัฒนาการมาโดยลำดับ ภาษีอากรได้มีบทบาทและความสำคัญมากขึ้น หลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษีจึงได้เปลี่ยนแปลงไปและเพิ่มมากขึ้นตามความเหมาะสม อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษีมีดังนี้ (ปิยะ สาชาติ. 2540 : 16 – 19)

1. หลักความเป็นธรรม ระบบภาษีอากรที่ดีจะต้องมีความเป็นธรรม ทั้งในระหว่างรัฐบาลผู้เก็บภาษีและประชาชนผู้เสียภาษี หลักความเป็นธรรมนี้นับเป็นหัวใจสำคัญของระบบภาษีอากร หากปราศจากความเป็นธรรมแล้ว ความยินยอมเสียภาษีโดยสมัครใจก็เกิดขึ้นได้ยาก โดยมีรากฐานมาจากหลักความเป็นธรรมสัมบูรณ์และหลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์

1.1 หลักความเป็นธรรมสัมบูรณ์ ถือหลักว่าทุกคนต้องเสียภาษีอากรคนละเท่าๆกัน นั่นคือเอาค่าใช้จ่ายทั้งหมดของรัฐหารด้วยจำนวนประชาชน ระบบแบบนี้จะใช้ได้เมื่อประชาชนทุกคนมีฐานะทางเศรษฐกิจเท่าเทียมกัน ทำให้แก่ช้อบกรพร้อม ได้แก่ ไม่คำนึงถึงความสามารถในการเสียภาษีที่แตกต่างกัน ทำให้ภาระของผู้เสียภาษีที่มีเงินได้ต่ำสูงกว่าภาระภาษีของผู้มีเงินได้สูง และผู้มีเงินได้ต่ำมากอาจไม่มีเงินเพียงพอที่จะชำระภาษี

1.2 หลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์ ถือหลักว่าจำนวนภาษีที่จะต้องเสียให้แก่อรัฐเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่ได้รับจากรัฐ หรือเปรียบเทียบกับความสามารถในการเสียภาษีของผู้เสียภาษีแต่ละราย ดังนั้นการจัดเก็บภาษีตามหลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์ แบ่งออกเป็นดังนี้

1.2.1 หลักประโยชน์ มีแนวความคิดว่าผู้ได้รับประโยชน์จากรัฐจะต้องเป็นผู้เสียภาษี เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของรัฐตามสัดส่วนที่ตนได้รับผลประโยชน์ เช่น ภาษีผ่านทาง ภาษีค่าใช้ถนน เป็นต้น

1.2.2 หลักความสามารถในการเสียภาษี มีแนวความคิดว่าผู้มีความสามารถในการเสียภาษีมากต้องเสียภาษีให้แก่อรัฐมาก ผู้ที่มีความสามารถในการเสียภาษีน้อย ก็ควรเสียภาษีให้รัฐน้อยตามสัดส่วน ความสามารถในการเสียภาษีของบุคคลวัดได้จากทรัพย์สิน รายได้ หรือการใช้จ่ายของแต่ละบุคคล

2. หลักความแน่นอน ประชาชนผู้อยู่ในข่ายต้องเสียภาษี ย่อมต้องการที่จะทราบเพื่อความมั่นใจในระดับหนึ่งว่าภาษีที่จะต้องเสียเป็นจำนวนเท่าใด จะต้องเสียเมื่อใด เสียด้วยวิธีใด นั่นคือจะต้องชัดเจนในแง่มุมของผู้เสียภาษี ฐานที่จะนำมาคิดคำนวณ อัตราภาษีที่ต้องเสีย กำหนดเวลาที่ต้องเสีย และวิธีการชำระภาษี เมื่อใดระบบภาษีมีความแน่นอนชัดเจนดังกล่าวนี้ ย่อมจะสร้างความสมัครใจในการเสียภาษีอากรให้เกิดขึ้น ความชัดเจนดังกล่าวนี้คือชัดเจนทั้งกฎหมายและแนวปฏิบัติ

3. หลักความเป็นกลาง ระบบภาษีที่ดีจะต้องมีความเป็นกลางในทางเศรษฐกิจมากที่สุด กล่าวคือ ระบบภาษีอากรจะต้องไม่เปลี่ยนแปลงหรือกระทบกระเทือนรูปแบบการบริโภค การออม การแข่งขันการผลิตสินค้าและบริการ ตลอดจนการทำงานของกลไกตลาด แนวความคิดนี้มีรากฐานมาจากแนวความคิดที่ว่า ภาษีอากรควรเป็นแหล่งรายได้ของรัฐเพียงแหล่งเดียว รัฐไม่ควรดำเนินกิจการใดๆ ที่จะกระทบกระเทือนการตัดสินใจทางเศรษฐกิจของภาคเอกชน

4. หลักการอำนวยความสะดวก บทบาทของรัฐบาลทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญมากขึ้น จำเป็นต้องหารายได้ เพื่อนำมาใช้จ่ายให้มากขึ้น ระบบภาษีอากรจึงควรเป็นระบบที่ทำรายได้สูงให้แก่ รัฐบาล หากระบบภาษีอากรมีโครงสร้างเชื้ออำนวยความสะดวกให้แก่รัฐบาลต่ำ เมื่อรัฐบาลจำเป็นต้อง จัดเก็บภาษีเพิ่มเติมประชาชนมักมองว่าเป็นการสร้างความสะดวกเดือดร้อนแก่ประชาชนเพิ่มขึ้น ดังนั้นระบบ ภาษีอากรที่ดีตามหลักนี้ จึงควรประกอบไปด้วยภาษีน้อยประเภท แต่ภาษีแต่ละประเภทสามารถทำ รายได้ให้สูงทั้งในปัจจุบันและเมื่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป ระบบภาษีอากรที่จะ อำนวยความสะดวกสูงให้แก่รัฐบาลมีลักษณะดังนี้

4.1 ภาษีอากรที่มีฐานกว้าง กล่าวคือ ต้องครอบคลุมผู้เสียภาษีจำนวนมาก ขณะเดียวกัน ฐานภาษีมิใช่เรียกเก็บภาษีจากผู้เสียภาษีแต่ละรายต้องมีขนาดใหญ่ด้วย เช่น ภาษีเงินได้ ภาษีการขาย ซึ่งไม่จำเป็นต้องใช้อัตราสูง ไม่กระทบกระเทือนต่อการทำงาน การออม ฯลฯ

4.2 ภาษีอากรที่มีอัตราภาษีก้าวหน้า เมื่อฐานภาษีมีขนาดใหญ่ขึ้นรัฐบาลจะมีรายได้เพิ่ม สูงขึ้นในส่วนที่สูงกว่าการขยายตัวของฐานภาษี อย่างไรก็ตาม การกำหนดอัตราภาษีในลักษณะก้าวหน้า จนเกินไป อาจกระทบกระเทือนในด้านอื่นได้ ภาษีที่นำจะอำนวยความสะดวกให้แก่รัฐบาลมากและตลอดไป คือ ภาษีมรดกและภาษีทรัพย์สิน แต่ปัจจุบันยังไม่มีให้นำมาใช้

5. หลักความยืดหยุ่น ภาษีอากรที่ดีควรเป็นระบบที่ช่วยให้มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ทั้ง ทางด้านราคาและการจ้างงาน นั่นคือ ภาษีอากรจะต้องมีความยืดหยุ่นหรือปรับตัวเข้ากับการ เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจได้อย่างเหมาะสม เช่น ในภาวะเงินเฟ้อ ภาษีอากรควรมีโครงสร้างที่ ส่งผลให้เก็บภาษีมากขึ้นเพื่อลดค่าใช้จ่ายของเอกชนลง เป็นต้น โครงสร้างภาษีอากรที่มีลักษณะ ยืดหยุ่นดังกล่าว โดยทั่วไปจะต้องเป็นโครงสร้างภาษีอากรในอัตราก้าวหน้าและโครงสร้างภาษีอากร อัตราตามราคา เช่น กรณีศึกษาภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่จะจัดเก็บในอัตราก้าวหน้า ในภาวะ เศรษฐกิจกำลังขยายตัวที่ประชาชนมีรายได้สูงขึ้น ภาษีที่จัดเก็บจะเพิ่มสูงขึ้นในอัตราที่สูงกว่าการ เพิ่มขึ้นของรายได้ ซึ่งจะมีผลชะลอการขยายตัวของรายได้จริงของประชาชนและช่วยลดแรงกดดัน ทางด้านภาวะเงินเฟ้อได้

6. หลักประสิทธิภาพ ระบบภาษีที่ดีควรเป็นระบบที่เสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บน้อยที่สุด ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บของรัฐบาลจะออกมาในรูปแบบของเงินเดือน ค่าอุปกรณ์ ค่าเครื่องใช้ต่างๆ ค่าใช้จ่ายของผู้เสียภาษี ได้แก่ ค่าเดินทาง ค่าจ้างสำนักงานในการกรอกแบบภาษีและชำระภาษี ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บนับเป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจ เพราะการจัดเก็บภาษีเป็นเพียงการโอน ทรัพยากรจากภาคเอกชนมาสู่ภาครัฐบาล โดยปกติภาษีอากรแต่ละประเภทจะก่อให้เกิดค่าใช้จ่าย แตกต่างกันไป เช่น ภาษีทางตรงจะเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่าภาษีทางอ้อม เป็นต้น นอกจากนี้การปฏิบัติงาน ของหน่วยงานจัดเก็บภาษีจะต้องมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ สามารถจัดเก็บภาษีจากผู้เสียภาษีได้อย่าง

ทั่วถึงและเต็มเม็ดเต็มหน่วย อันจะส่งผลให้มีคนสนใจเสียภาษีมากขึ้น สร้างความเป็นธรรมระหว่างผู้เสียภาษี ในระยะยาว จะทำให้ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีลดน้อยลง

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ในเชิงทางเศรษฐศาสตร์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน มักหมายถึงการผลิตสินค้าหรือบริการให้ได้มากที่สุด โดยพิจารณาถึงการใช้ต้นทุนหรือปัจจัยนำเข้าให้น้อยที่สุด และประหยัดเวลามากที่สุด ซึ่งได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมาย ดังนี้

ทิพาดี เมฆสุวรรณ (2538 : 2) ชี้ให้เห็นว่าประสิทธิภาพในระบบราชการมีความหมายรวมถึงผลผลิตภาพ โดยประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่วัดได้หลายมิติตามแต่วัตถุประสงค์ที่ต้องการพิจารณา คือ

1. ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต ได้แก่ การใช้ทรัพยากรการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุ เทคโนโลยีที่มีอยู่อย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด
2. ประสิทธิภาพในมิติของกระบวนการบริหาร ได้แก่ การทำงานที่ถูกต้องได้มาตรฐานรวดเร็ว และใช้เทคโนโลยีที่สะดวกกว่าเดิม
3. ประสิทธิภาพในมิติของผลผลิตและผลลัพธ์ ได้แก่ การทำงานที่มีคุณภาพ เกิดประโยชน์ต่อสังคม เกิดผลกำไร ทนเวลา ผู้ปฏิบัติงานมีจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงาน และบริการเป็นที่พอใจของลูกค้าหรือผู้มารับบริการ

จอห์น ดี.มิลเล็ท (John D. Millet 1954 : 4) ได้ให้นิยามว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ และได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติงาน ซึ่งความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจในการบริการให้กับประชาชน โดยพิจารณาจาก

1. การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน
2. การให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา
3. การให้บริการอย่างเพียงพอ
4. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง
5. การให้บริการอย่างก้าวหน้า

แนวคิดเกี่ยวกับการวัดความสามารถในการจัดเก็บภาษีอากร

ความสามารถในการจัดเก็บภาษีอากร เป็นการวัดความสามารถของภาษีอากรในการดึงเอาทรัพยากรในระบบเศรษฐกิจ มาสู่ภาครัฐได้มากน้อยเพียงใด เมื่อเทียบกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อาศัยหลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษีอากรเป็นตัววัด คือ หลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์ หลักการอำนวยความสะดวก หลักความยืดหยุ่น และหลักประสิทธิภาพ เป็นต้น โดยคำนึงถึงความยุติธรรมและความเสมอภาคในการจัดเก็บภาษีอากรอีกด้วย ประกอบด้วย

1. เครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษี แสดงถึงความสามารถในการเสียภาษีของผู้มีเงินได้ โดยวัดจากฐานภาษีที่จัดเก็บตามหลักความสามารถในการเสียภาษี ซึ่งฐานภาษีที่จัดเก็บประกอบด้วย

1.1 ทรัพย์สิน (Property) ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ทรัพย์สินเป็นฐานภาษีที่สำคัญฐานหนึ่งซึ่งเป็นที่นิยมกันมานานแล้ว เนื่องจากทรัพย์สินเป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษีได้ดีทางหนึ่ง เหตุที่อาจใช้ทรัพย์สินเป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษีได้นั้น ก็เพราะว่าทรัพย์สินเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงอำนาจทางเศรษฐกิจ หรืออำนาจซื้อที่สะสมไว้ ดังนั้นถ้าบุคคลใดมีทรัพย์สินมากก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้ที่กำลังทางเศรษฐกิจหรืออำนาจซื้อสูง ซึ่งน่าจะแสดงว่ามีความสามารถในการเสียภาษีสูงตามไปด้วย นอกจากนี้เมื่อพิจารณาให้ลึกซึ้งก็จะเห็นได้ว่า ผู้ที่มีทรัพย์สินมากนั้นมีโอกาสที่จะใช้ทรัพย์สินสร้างรายได้เพิ่มเติมให้กับตนได้มากกว่าผู้ที่มีทรัพย์สินน้อยกว่า เช่น การนำที่ดินให้ผู้อื่นเช่าก็จะได้รายได้ในรูปของค่าเช่า หรือการนำทรัพย์สินที่เป็นตัวเงินไปลงทุนในกิจการต่างๆ ก็มีผลตอบแทนจากการลงทุนในรูปของดอกเบี้ยหรือเงินปันผล เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่าทรัพย์สินเป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษีได้อย่างหนึ่ง ดังนั้น ผู้ที่มีทรัพย์สินมากจึงควรเสียภาษีให้กับรัฐมากตามไปด้วย ตัวอย่างของภาษีที่จัดเก็บโดยใช้ทรัพย์สินเป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษีมีอยู่หลายรูปแบบด้วยกัน เช่น ภาษีทรัพย์สิน (Property tax) ภาษีความมั่งคั่ง (Wealth tax) ฯลฯ

1.2 รายได้ (Income) เมื่อสังคมมีการพัฒนามากขึ้นตามลำดับ มีการใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนกันแพร่หลายขึ้นและมีรายได้ประเภทต่างๆ ปรากฏออกมาในรูปของตัวเงินมากขึ้น ความนิยมในการใช้รายได้เป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษีจึงมีมากขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้ เพราะรายได้ย่อมแสดงถึงการได้มาซึ่งอำนาจทางเศรษฐกิจในช่วงระยะเวลาหนึ่ง จากอำนาจทางเศรษฐกิจที่ได้รับมานี้ ผู้มีรายได้สามารถที่จะใช้จ่ายใช้สอยเพื่อประโยชน์สุขของตนได้ และยังเก็บออมรายได้บางส่วนไว้ใช้จ่ายในอนาคตได้อีกด้วย ดังนั้น ผู้ที่มีรายได้สูงจึงน่าจะอยู่ในฐานะที่มีความสามารถในการเสียภาษีสูงตามไปด้วย นอกจากนี้ เฮนรี ไซมอน (Henry Simons) นักเศรษฐศาสตร์สำคัญผู้หนึ่งได้ให้แนวคิดไว้ว่า ไม่ว่าภาษีที่เรียกเก็บนั้นจะเรียกเก็บจากฐานภาษีใดก็ตาม ภาระภาษีที่แท้จริงในท้ายที่สุดจะตกอยู่กับรายได้ของแต่ละบุคคล กล่าวคือ ผลของการจัดเก็บภาษีจะทำให้รายได้ของบุคคลที่รับภาระภาษีขั้นสุดท้ายต้องลดน้อยลงไป ดังนั้น เมื่อพิจารณาตามแนวคิดนี้ สิ่งที่เราควรใช้เป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษีจึงน่าจะเป็นรายได้ ปัญหาที่สำคัญคือ รายได้ที่จะใช้วัดความสามารถในการเสียภาษีนี้ ควรจะมีขอบเขตครอบคลุมเพียงใด โรเบิร์ต เอ็ม เฮก (Robert M. Haig) นักเศรษฐศาสตร์สำคัญผู้หนึ่งได้ให้ความหมายของคำว่า “รายได้” ว่าหมายถึง การเพิ่มขึ้นสุทธิของอำนาจทางเศรษฐกิจของบุคคลในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ส่วนเฮนรี ไซมอน ได้ให้ความหมายของคำว่า “รายได้” ว่าหมายถึง ผลบวกของการบริโภคกับมูลค่าทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นสุทธิในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ความหมายของคำว่า “รายได้” ทั้งสองนัยนี้สอดคล้องต้องกัน ทั้งนี้เพราะว่า

อำนาจทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นสุทธิในช่วงระยะเวลาหนึ่งนั้น ส่วนหนึ่งจะถูกใช้ไปในรูปของการบริโภค อำนาจทางเศรษฐกิจส่วนที่เหลือจะถูกเก็บออมไว้ ทำให้มูลค่าทรัพย์สินเพิ่มขึ้นในรอบระยะเวลานั้น

ความหมายของรายได้ตามความหมายข้างต้นมีลักษณะที่กว้างขวางมาก เพราะจะรวมรายได้อันเป็นผลให้อำนาจทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นทุกประเภท ไม่ว่ารายได้นั้นจะอยู่ในรูปตัวเงิน ในรูปสินค้า หรือบริการ หรือในรูปประโยชน์อื่นใดก็ตาม เช่น การที่นายจ้างให้ที่พักอาศัยโดยไม่คิดมูลค่า เช่นนี้ก็ต้องนับเป็นรายได้ด้วย เพราะทำให้ลูกจ้างผู้นั้นมีอำนาจทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นเท่ากับค่าเช่าที่พักอาศัยที่ไม่ได้เสีย นั่น หรือในกรณีที่นายจ้างออกเงินภาษีเงินได้ให้ลูกจ้าง ค่าภาษีที่ออกให้นั้นก็ถือเป็นรายได้ของลูกจ้างด้วย เพราะการที่นายจ้างออกภาษีให้ทำให้ลูกจ้างมีรายได้เพิ่มขึ้นเท่ากับภาษีที่นายจ้างออกให้นั่นเอง รายได้ตามความหมายข้างต้นนี้ยังรวมถึงรายได้ที่ได้รับเป็นปกติประจำ และรายได้ที่เกิดเป็นครั้งคราว หรือโดยบังเอิญซึ่งมีผลให้อำนาจทางเศรษฐกิจของบุคคลผู้นั้นเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับกรณีที่ได้รับรายได้ในรูปปกติประจำ ในทางปฏิบัติการจัดเก็บภาษีโดยใช้รายได้เป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษีนั่น จะมีการระบุความหมายของคำว่า “รายได้” หรือ “เงินได้” ไว้ในกฎหมายภาษีอากรในลักษณะที่ชัดเจนกว่าความหมายในทางเศรษฐศาสตร์มาก อย่างไรก็ตาม ความหมายของรายได้ทางภาษีอากรโดยทั่วไป จะมีขอบเขตไม่กว้างขวางเท่าความหมายในทางเศรษฐศาสตร์ ภาษีอากรที่จัดเก็บจากฐานรายได้ในประเทศไทยในปัจจุบัน มีอยู่สามประเภทด้วยกัน คือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีเงินได้ปิโตรเลียม สำหรับในต่างประเทศ ภาษีเก็บจากฐานรายได้อาจปรากฏออกมาในรูปอื่นนอกเหนือจากภาษีรายได้ตามปกติก็ได้ เช่น ภาษีกำไรส่วนเกิน ภาษีผลได้จากทุน ภาษีการให้ เป็นต้น

1.3 รายจ่าย (Expenditure) การใช้รายจ่ายหรือการใช้จ่ายเป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษี มีแนวคิดเบื้องต้นว่า ผู้ที่ใช้จ่ายหรือบริโภคสินค้าหรือบริการต่างๆ มากเท่าใด ผู้นั้นนับว่าเป็นผู้ที่ทำให้ทรัพยากรอันมีค่าของสังคมต้องหมดเปลืองไปเท่านั้น ดังนั้นจึงควรที่จะเสียภาษีให้กับสังคมมากตามไปด้วย ข้อเสนอสนับสนุนของการใช้การใช้จ่ายเป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษีอีกประการหนึ่งคือ ถ้าจะเก็บภาษีโดยใช้รายจ่ายเป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษีแทนรายได้แล้วก็จะพบว่า เฉพาะรายได้ส่วนที่ใช้ให้หมดไปเท่านั้นที่จะต้องเสียภาษिरายได้ส่วนที่เก็บออมไว้จะไม่เสียภาษีแต่อย่างใด จึงน่าจะมีผลส่งเสริมให้ประชาชนในประเทศมีการเก็บออมกันมากขึ้น อันจะทำให้มีการสร้างสมทุนในระบบเศรษฐกิจมากขึ้นตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม การใช้รายจ่ายเป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษีไม่ค่อยเป็นที่นิยมใช้กันเท่าใด เพราะมีปัญหายุ่งยากหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่ว่า รายจ่ายของแต่ละบุคคลในรอบระยะเวลาหนึ่งๆ เกิดขึ้นบ่อยครั้งมาก ทำให้การติดตามจัดเก็บภาษีให้ได้ผลเต็มเม็ดเต็มหน่วยเป็นไปได้ยากลำบากมาก การเก็บภาษีโดยใช้รายจ่ายเป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษีแทนการใช้รายได้ นั้น เคยมี

มาแล้วโดย ลอร์ด นิโคลัส คอลดอร์ (Lord Nicholas Kaldor) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษได้ทดลองเก็บภาษีอากรการใช้จ่าย (Expenditure tax) แทนภาษีรายได้ (Income tax) ขึ้นในประเทศอินเดีย แต่ในท้ายที่สุดก็ต้องล้มเลิกไป เพราะมีปัญหายุ่งยากมากในการบริหารการจัดเก็บ

จากสิ่งที่วัดความสามารถในการเสียภาษีอากรสามประเภทที่ได้อธิบายมาข้างต้น จะพบว่าในทางปฏิบัติ การเลือกใช้สิ่งที่จะนำมาวัดความสามารถในการเสียภาษีอากร เพื่อจัดเก็บภาษีอากรตามหลักความสามารถในการเสียภาษีนั้น จะมีลักษณะผสมผสานกันไป กล่าวคือ จะมีการเก็บภาษีทั้งจากฐานทรัพย์สิน ฐานรายได้ และฐานรายจ่ายบางประเภท รวมกันอยู่ในระบบภาษีอากรของแต่ละประเทศ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละประเทศเป็นสำคัญ

2. สมรรถวิสัยในการเก็บภาษีอากร (Taxable Capacity) เป็นขีดความสามารถในการจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาล และความสามารถในการเสียภาษีอากรของหน่วยเศรษฐกิจ ปัจจัยสำคัญที่นักเศรษฐศาสตร์การคลังส่วนใหญ่ใช้เป็นตัวกำหนดสมรรถวิสัยในการเก็บภาษีอากรของประเทศ (ชมเพลิน จันทรเรืองเพ็ญ, 2525 : 87-117) ได้แก่

2.1 สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจซึ่งวัดโดยรายได้ประชาชาติหรือผลิตภัณฑ์ประชาชาติ เนื่องจากในยามเศรษฐกิจรุ่งเรือง การค้าขายยตัว รัฐบาลย่อมสามารถจัดเก็บภาษีอากรได้เพิ่มขึ้น แม้ว่ารัฐบาลจะมิได้ปรับเปลี่ยนมาตรการทางด้านภาษีอากรเลย

2.2 ระดับของการพัฒนาประเทศซึ่งวัดโดยรายได้ต่อหัวของประชากร เมื่อประเทศพัฒนาไปรายได้ต่อหัวของประชากรย่อมสูงขึ้น รัฐบาลย่อมสามารถจัดเก็บภาษีอากรได้เพิ่มขึ้น ทั้งในแง่ของภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อม เพราะว่าเมื่อประชาชนมีรายได้ต่อหัวสูงขึ้น ความสามารถในการบริโภคสินค้าและบริการต่างๆย่อมจะสูงขึ้น ภาษีทางอ้อมโดยเฉพาะภาษีการขายทั่วไปก็เก็บได้เพิ่มขึ้น

2.3 ระดับการเปิดประเทศหรือขนาดของภาคการค้าต่างประเทศ ซึ่งวัดโดยอัตราส่วนของสินค้าออกและหรือสินค้าเข้าต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น เนื่องจากภาคการค้าระหว่างประเทศเป็นแหล่งสำคัญแหล่งหนึ่งในการทำรายรับจากภาษีให้แก่รัฐบาล แม้ว่าจะมีการยกเว้นภาษีขาเข้าบางประเภทในกิจการที่ได้รับส่งเสริมการลงทุน

2.4 ระดับของการพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาเมือง และการพัฒนาพาณิชยกรรมของประเทศ หรือขั้นตอนการพัฒนาประเทศ ซึ่งวัดโดยอัตราส่วนรายได้จากภาคเกษตรกรรมต่อรายได้ทั้งหมด เนื่องจากสัดส่วนของภาคเกษตรกรรมเป็นภาคเศรษฐกิจหลักของประเทศ ในกระบวนการพัฒนาประเทศ เมื่อมีการพัฒนามากขึ้นโครงสร้างของการผลิตจะเปลี่ยนแปลงจากการผลิตในภาคเกษตรกรรมไปเป็นการผลิตในภาคอุตสาหกรรมและอื่นๆ นั่นคือ สัดส่วนของภาคเกษตรกรรมจะลดลงเมื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้ดำเนินไป ดังนั้น ถ้าสัดส่วนของภาค

เกษตรกรรมต่ำลง สมรรถวิสัยในการจัดเก็บภาษีของประเทศน่าจะสูงขึ้น เพราะการผลิตของประเทศเปลี่ยนจากการผลิตสินค้าเกษตรซึ่งมีมูลค่าเพิ่มต่ำไป เป็นการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมและบริการอื่นๆ อยู่ในข่ายที่จะต้องเสียภาษีมากขึ้น นอกจากปัจจัยสำคัญต่างๆดังกล่าวข้างต้น อาจคำนึงถึงตัวแปรทางด้านอัตราการเจริญเติบโตของประชากร และอัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นอีกก็ได้

สต็อกสกี และ โวลด์มาริม (Stotsky; & Janet G. 1997. Asegedech WoldeMariam.P 12) ได้ให้เหตุผลไว้ว่า สัดส่วนการค้าระหว่างประเทศ บ่งบอกว่าเศรษฐกิจในประเทศนั้นมีระดับการเปิดประเทศเพียงใด เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดกิจกรรมภายในประเทศ สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาภาคการค้าระหว่างระหว่างประเทศนั้น โดยการจำกัดประเภทสินค้าที่มีการนำสินค้าเข้ามาในประเทศเช่นเดียวกัน สัดส่วนการนำเข้า และการส่งออกจึงมีผลต่อสัดส่วนรายได้ภาษี

3.ความพยายามในการเก็บภาษีอากร (Tax Effort) หมายถึง ความสามารถของรัฐบาลในการเก็บภาษีเพื่อนำมาใช้จ่ายในการพัฒนาประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับความสามารถในการเสียภาษีของประชาชนในประเทศ โดยความสามารถของรัฐบาลจะแสดงออกมาในรูปของรายได้จากภาษีที่เก็บได้จริง ส่วนความสามารถในการเสียภาษีนั้น หมายถึง ความสามารถที่ประชาชนของประเทศซึ่งมีลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและอื่นๆ ที่กำหนดให้จะเสียภาษีให้แก่ประเทศได้ ซึ่งปัจจัยที่จะชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการเสียภาษีมีหลายปัจจัย โดยทั่วไปแล้วเพื่อพิจารณาในแง่ของประเทศเป็นส่วนรวม รายได้ประชาชาติหรือผลิตภัณฑ์ประชาชาตินับว่าเป็นเครื่องบ่งชี้ความสามารถในการเสียภาษีของประชาชนในประเทศได้เป็นอย่างดี ดังนั้นความพยายามทางด้านภาษีอากรจึงหมายถึง อัตราส่วนระหว่างรายได้จากภาษีที่รัฐบาลเก็บได้จริงกับรายได้ประชาชาติหรือผลิตภัณฑ์ประชาชาติ

ชมเพลิน จันทรเรืองเพ็ญ และรัตน สหายคณิต (2524 : 40-42) การที่นักเศรษฐศาสตร์การคลังให้ความสนใจในเรื่องความพยายามทางด้านภาษีอากรเป็นอย่างมาก เนื่องจากความพยายามด้านภาษีอากรนั้นเป็นเครื่องมือที่จะใช้วัดว่า รัฐบาลของแต่ละประเทศได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่ในการจัดเก็บภาษีอากร เพื่อนำมาใช้จ่ายในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้เต็มความสามารถในการเสียภาษีของประชาชนในประเทศนั้นๆ แล้วหรือไม่นั้น และยังอาจจะหมายถึงการวัดประสิทธิภาพในการเก็บภาษีอากรของรัฐบาลได้อีกด้วย โดยงานวิจัยของนักเศรษฐศาสตร์การคลังที่ทำการศึกษามักจะอยู่ในรูปของ การศึกษาเปรียบเทียบความพยายามทางด้านภาษีอากรของประเทศกำลังพัฒนาต่างๆ ในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งผลจากการศึกษาจะทำให้สามารถทราบว่าแต่ละประเทศมีความพยายามทางด้านภาษีอากรสูงหรือต่ำ รวมทั้งจะสื่อถึงการวางนโยบายภาษีของประเทศนั้นๆ ที่สำคัญว่าประเทศนั้นๆ มีความสามารถที่จะเก็บภาษีอากรในระดับที่จำเป็นต่ออัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจตามเป้าหมายหรือไม่ ซึ่งหมายถึงความสามารถในการระดมทรัพยากรในประเทศ (การออม

ของประเทศทั้งภาคเอกชนและภาครัฐ) ให้ได้เพียงพอ ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนที่นำไปใช้ลงทุนได้ และในการวางแผนทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ และนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศ มักจะต้องเปรียบเทียบสถานภาพของประเทศตนเองกับประเทศอื่นๆ เพื่อใช้เป็นเครื่องประเมินการดำเนินนโยบายภายในประเทศว่าทำได้สำเร็จมากน้อยเพียงใด ดังนั้นการที่มีผู้ทำการศึกษาพยายามทางด้านภาษีอากรเปรียบเทียบไว้ก็มีประโยชน์ที่จะทำให้ผู้บริหารประเทศนำเอาไปใช้เพื่อการบริหารงาน ด้านการคลังของประเทศได้

วราพรณ ตั้งวานิชกพงษ์ (2551 : 8) ความพยายามในการจัดเก็บภาษีอากร เป็นกระบวนการซึ่งเกิดจากความพยายามของรัฐบาลในการปรับโครงสร้างทางภาษี และการบริหารงานภาษีอากรให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ในการคำนวณหาค่าดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีอากรมุ่งที่จะนำไปใช้เปรียบเทียบผลการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาล เพื่อพิจารณาว่าได้มีความพยายามในการจัดเก็บภาษีอากรมากน้อยเพียงใด และใช้วิเคราะห์ดูว่ารัฐบาลสามารถดึงเอาทรัพยากรจากระบบเศรษฐกิจมาสู่ภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่เพียงใด

เอกรัตน์ เอกศาสตร์ (2545 : 32 – 36) โดยหลักการแล้วการพิจารณาความพยายามในการจัดเก็บภาษีอากร สามารถแยกออกได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. อัตราส่วนภาษีต่อรายได้ (TAX Ratio : Tr) เป็นดัชนีที่ใช้วิเคราะห์แนวโน้มผลงานของภาษีอากร ได้แก่ สัดส่วนของภาษีอากรที่จัดเก็บได้ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ หรืออีกนัยหนึ่งคือ อัตราส่วนภาษีที่เกิดขึ้นจริง แสดงถึงประเทศมีรายได้จากภาษีคิดเป็นสัดส่วนเท่าใดของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศหรือความพยายามทางด้านภาษีของประเทศในช่วงเวลาดังกล่าว เนื่องจากผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ อาจใช้เป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการเสียภาษีของประชาชนในประเทศอย่างกว้างๆ ซึ่งสามารถเขียนในรูปสมการได้ดังนี้

$$Tr = T / Y$$

โดยที่ Tr = อัตราส่วนภาษีอากร

T = รายได้ภาษีอากรที่จัดเก็บได้จริง

Y = ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

2. สมรรถวิสัยในการจัดเก็บภาษีอากร (TAX Capacity) เป็นลักษณะของระบบเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาล และความสามารถในการเสียภาษีอากรของหน่วยเศรษฐกิจ ดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพยายามในการจัดเก็บ

ภาษีอากรของรัฐบาลค่อนข้างวัดได้อย่างลำบาก แต่ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อสมรรถวิสัยในการเก็บภาษีอากรสามารถระบุและวัดออกมาได้ ดังนั้นในทางปฏิบัติ นักเศรษฐศาสตร์จึงมุ่งที่จะวิเคราะห์สมรรถวิสัยในการจัดเก็บภาษีอากรเป็นหลักพื้นฐาน โดยการประมาณค่ารายได้ภาษีอากรที่ควรจะได้เก็บได้โดยวิธีการถดถอย มีข้อสมมติเบื้องต้นคือ ความแปรปรวนของอัตราส่วนภาษีต่อรายได้ ประกอบด้วยความแปรปรวนของความสามารถในการเสียภาษี และความแปรปรวนของความพยายามในการจัดเก็บภาษี แสดงในรูปสมการ ดังนี้

$$\sigma^2 t = f(\sigma^2 c, \sigma^2 e) \sigma^2$$

โดยที่ $\sigma^2 t$ = ความแปรปรวนของอัตราส่วนภาษีอากร
 $\sigma^2 c$ = ความแปรปรวนของความสามารถในการเสียภาษี
 $\sigma^2 e$ = ความแปรปรวนของความพยายามในการจัดเก็บภาษี

ในการวัดหรือประมาณค่าความสามารถในการเสียภาษีของประชาชนในประเทศ จำเป็นต้องใช้ตัวแปรทางเศรษฐกิจและสังคมที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อความสามารถในการเสียภาษี สามารถเขียนในรูปสมการดังนี้

$$\frac{T}{Y} = f(X_1, X_2, \dots, X_n, \varepsilon)$$

โดยที่ $\frac{T}{Y}$ = อัตราส่วนภาษีอากรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ
 $X_1, X_2, \dots, X_n$ = ตัวแปรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งเป็นตัวแปรแทนความสามารถในการเสียภาษีของประชาชน
 ε = ตัวแปรเชิงสุ่ม ซึ่งเป็นความพยายามในการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล

สำหรับการประมาณค่ารายได้ภาษีอากรที่ควรจะได้เก็บได้นั้น จะได้จากการนำเข้าสู่ข้อมูลเชิงประจักษ์ไปคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรเชิงอธิบาย โดยวิธีการ Regression โดยใช้ข้อมูลอัตราส่วนภาษีต่อรายได้ที่จัดเก็บได้จริงเป็นตัวแปรตาม และใช้ค่าตัวแปรผกผันของตัวแปรทางเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ ตามข้อมูลที่แท้จริงเป็นตัวแปรอิสระ ซึ่งอาจเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$\frac{\hat{T}}{Y} = \beta_u + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_n X_n + \varepsilon$$

โดยที่	$\frac{\hat{T}}{Y}$	=	อัตราส่วนรายได้ภาษีอากรที่ควรจะได้เก็บได้ต่อ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ
	β_n	=	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรต่างๆ n ชนิดที่คำนวณได้จาก วิธีการ Regression
	X_n	=	ตัวแปรทางเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ n ชนิด ของประเทศ

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ (2527 : 201 – 203) การวัดประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากร สามารถวัดได้จากดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีอากร ตามสมการดังนี้

$$E = (T / Y) / (\hat{T} / Y)$$

โดยที่ E = ดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษี

T = รายได้ภาษีอากรที่จัดเก็บได้จริง

$\hat{T}$ = รายได้ภาษีอากรที่คาดว่าจะเก็บได้หรือประมาณการ

Y = รายได้ประชาชาติ

(T/Y) = สัดส่วนของรายได้ภาษีอากรที่จัดเก็บได้จริงต่อรายได้ประชาชาติ

$(\hat{T}/Y)$ = สัดส่วนของประมาณการที่คาดว่าจะเก็บได้จริงต่อรายได้ประชาชาติ

ค่าความพยายาม (E) ที่คำนวณได้ถือเป็นเครื่องชี้วัดผลการจัดเก็บภาษีอากรตามหลักเกณฑ์ดังนี้

ค่า $E = 1$ หมายความว่าความพยายามในการจัดเก็บภาษีอยู่ในระดับปกติหรือระดับที่ยอมรับได้

ค่า $E > 1$ หมายความว่าความพยายามในการจัดเก็บภาษีอยู่ในระดับสูงกว่าปกติ

ค่า $E < 1$ หมายความว่าความพยายามในการจัดเก็บภาษีอยู่ในระดับต่ำกว่าปกติ ต้องมีการแก้ไขปรับปรุง

ดังนั้น ความพยายามในการจัดเก็บรายได้ภาษีสรรพากร จึงแสดงถึงประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรที่เหมาะสมของหน่วยจัดเก็บ

แนวคิดในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ไกรยุทธ วีรยาศิรินทร์ (2551 : 74) ได้ให้เหตุผลถึงความนิยมในการจัดเก็บภาษีเงินได้เอาไว้ว่า ภาษีเงินได้นับเป็นภาษีที่มีศักยภาพสูงสุดในบรรดาภาษีต่างๆ ที่เรียกเก็บในระบบเศรษฐกิจและเป็นภาษีที่น่าเรียกเก็บมากขึ้น ที่เป็นเช่นนี้สืบเนื่องมาจากลักษณะโครงสร้างของภาษีเงินได้นั่นเอง เงินได้เป็นฐานครอบคลุมสมาชิกในสังคมมากที่สุด คือ สมาชิกในสังคมต้องมีเงินได้ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเป็นอย่างน้อย เมื่อมีการจัดเก็บภาษีเงินได้ก็ทำให้มีสมาชิกจำนวนมากที่อยู่ในข่ายต้องเสียภาษีชนิดนี้ (ภายใต้เงื่อนไขความสามารถในการบริหารการจัดเก็บของเจ้าหน้าที่) ซึ่งอาจไม่เป็นความจริงถ้าหากเรียกเก็บภาษีอื่นๆ ที่อาศัยความสามารถในการบริหารจัดการเก็บในระดับเดียวกัน อีกประการหนึ่งเงินได้ที่เป็นฐานที่สัมพันธ์กับผู้เสียภาษีเงินได้ (เฉพาะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา) ซึ่งกำหนดให้สัมพันธ์กับระดับความสามารถของผู้เสียภาษีได้อย่างใกล้ชิด ผู้เสียภาษีไม่มีโอกาสผลักภาระภาษีเงินได้ไปสู่องค์กรอื่นได้ ซึ่งตรงกับเจตนารมณ์ของการเก็บภาษีประเภทนี้ โดยที่ภาษีเงินได้เป็นภาษีทางตรงผลกระทบต่อราคาสัมพัทธ์และระดับผลผลิตของสินค้าและบริการต่างๆ ที่ผลิตในสังคม จึงเกิดขึ้นในลักษณะที่บิดเบือนความเป็นจริง (ที่น่าจะเกิดขึ้นหากไม่มีการจัดเก็บภาษีเลย) น้อยกว่าภาษีทางอ้อมอื่นๆ เช่น ภาษีศุลกากร และภาษีสรรพสามิต เป็นต้น

ยิ่งไปกว่านี้ ความสามารถที่จะเสียภาษีของผู้เสียภาษี ก็นิยามให้ละเอียดอ่อนได้โดยอนุโลมภาวะแวดล้อมต่างๆ ที่กระทบกระเทือนระดับความสามารถที่จะเสียภาษีเข้าไปในโครงสร้างของภาษี ทำให้สามารถเรียกเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้า ในลักษณะเข้มข้นตามความต้องการของสังคม อย่างไรก็ตามก็ดี กล่าวได้ว่า เพราะความคล่องตัวในการปรับให้เข้ากับสภาพการณ์ต่างๆ ของผู้เสียภาษีนี้เอง ทำให้ภาษีเงินได้ในภาคปฏิบัติมีบทบัญญัติต่างๆ ที่นำความสับสนมาสู่โครงสร้างของภาษี ในขณะที่มันสร้างความไม่เป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษีในกลุ่มต่างๆ และขยายช่องโหว่ในการหลีกเลี่ยงหรือลดระดับภาษีเงินได้ ดังนั้น ความยืดหยุ่นภาษีัดแปลงให้เข้ากับสถานการณ์ได้ดีก็เป็นคุณสมบัติที่ให้ทั้งคุณและโทษไปพร้อมๆ กัน

เมื่อประเทศพัฒนา มีรายได้ประชาชาติสูงขึ้น ภาษีเงินได้ก็จะเป็นภาษีที่น่ารายได้มาสู่รัฐในระดับที่สูงขึ้น และรายรับภาษีที่เพิ่มขึ้นนี้ ก็จะมีโอกาสเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติอีกด้วย ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญเมื่อรัฐบาลขยายตัวมีภาระรายจ่ายสาธารณะที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากเป็นภาษีที่ทำรายได้ให้แก่รัฐในระดับสูงและมีขอบข่ายครอบคลุมกว้างขวาง ภาษีเงินได้จึงเป็นเครื่องมือนโยบายเศรษฐกิจได้ดีอีกด้วย

โชป (Shoup : 1989 : 25) ได้ให้เหตุผลในการจัดเก็บภาษีเงินได้ว่า ภาษีเงินได้เป็นภาษีชนิดหนึ่งที่แม้จะสามารถจัดเก็บได้เพียงจำนวนน้อยนิด แต่ส่งผลต่ออำนาจในการบริโภคได้ นั่นคือ ภาษี

เงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งเป็นภาษีที่ยินยอมให้หักค่าใช้จ่ายจากผลประโยชน์ที่ได้รับ และยังให้การยกเว้นภาษีสำหรับเงินได้ในบางประเภท

เป็นที่ยอมรับว่าภาษีเงินได้มีบทบาทต่อความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจการบริโภคกับรายได้ ในที่กำลังพัฒนาบุคคลและครอบครัวได้รับการยกเว้นภาษีต่ำกว่าผู้ทำงานมาก ทั้งที่พวกเขาก็ต้องบริโภค ในบางประเทศกำหนดให้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้นจำกัดอำนาจการใช้จ่าย โดยให้มีการหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้ ซึ่งยินยอมให้หักไว้ให้เพียงพอกับภาษีที่ควรจะต้องเก็บ ทำให้หลีกเลี่ยงภาษีได้ยาก

การจัดเก็บภาษีอากรนอกเหนือจากวัตถุประสงค์หลัก ในการหารายได้มาใช้จ่ายในกิจการของรัฐแล้ว รัฐยังนำมาใช้เป็นเครื่องมือควบคุมและส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ ดังนี้

1. เพื่อควบคุมหรือส่งเสริมพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลสามารถใช้ภาษีอากรเป็นเครื่องมือในการควบคุมการบริโภค การผลิต หรือการดำเนินธุรกิจบางชนิดที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อเศรษฐกิจโดยรวม เช่น ใช้วิธีการเก็บภาษีในอัตราที่สูงเพื่อให้สินค้ามีราคาแพง ประชาชนจะได้ลดการบริโภคสินค้านั้น หรือให้การส่งเสริมธุรกิจบางชนิด ด้วยการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรแก่ผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุน เพื่อกระตุ้นให้มีการลงทุนมากขึ้น

2. เพื่อการกระจายรายได้และทรัพย์สินให้เป็นธรรม เพื่อที่ประชาชนจะได้มีรายได้และทรัพย์สินเท่าเทียมกันหรือใกล้เคียงกัน ไม่มีความเหลื่อมล้ำในสังคม ก่อให้เกิดความเป็นธรรม รัฐบาลจึงมีหน้าที่กระจายรายได้และทรัพย์สินในสังคมให้เป็นธรรมโดยนำมาตรการภาษีอากรมาช่วย เช่น ใช้อัตราภาษีก้าวหน้า ภาษีทรัพย์สิน ภาษีมรดก เก็บภาษีสินค้าฟุ่มเฟือยในอัตราสูง

3. เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ในด้านราคาสินค้าคงที่ และการจ้างงานมีอัตราสูง ไม่เกิดภาวะเงินเฟ้อและเงินฝืด และรักษาดุลการค้า ดุลการชำระเงินให้มีเสถียรภาพ เช่น ในภาวะเงินเฟ้อก็ต้องเก็บภาษีเงินได้มากขึ้น เพื่อลดการใช้จ่ายของประชาชน หรือในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ คนว่างงานมาก อาจยกเว้นหรือลดอัตราภาษีเพื่อกระตุ้นให้มีการบริโภคและการลงทุนมากขึ้น

ปรีดา นาคเนาวทิม (2531 : 7 – 10) ในการจัดเก็บภาษีอากรของภาครัฐ สามารถสรุปวัตถุประสงค์ได้ 6 ประการด้วยกัน

1. ภาษีอากรเพื่อรายได้ (Taxation for Revenue) ในสมัยก่อนภาระหน้าที่ของรัฐบาลอยู่ในวงแคบ คือมีหน้าที่เฉพาะการรักษาความสงบภายใน และป้องกันภัยจากการรุกรานของศัตรูภายนอกประเทศเท่านั้น แต่ในปัจจุบันภาระหน้าที่ที่ความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น ความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายเงินในการบริหารงานตามหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปจึงเพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว และแหล่งที่มาแห่งรายได้อันสำคัญของรัฐก็คือ เงินได้จากภาษีอากร ภาษีอากรที่จะทำรายได้ดีจะต้องมีความยืดหยุ่นพอสมควร คือสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะเศรษฐกิจได้ ไม่ว่าเศรษฐกิจจะอยู่ในภาวะอย่างไรก็สามารถทำรายได้ให้แก่รัฐอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นภาษีทางตรง เช่น ภาษีเงินได้

2. ภาษีอากรเพื่อการควบคุม (Regulatory Taxation) เนื่องจากภาษีเงินได้มีลักษณะบังคับอยู่ในตัว ซึ่งหมายความว่าบุคคลทุกคนมีหน้าที่ต้องเสียภาษีอากรให้รัฐจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ภาษีอากรจึงมีส่วนในการจำกัดการอุปโภคบริโภคของบุคคลโดยปริยาย เพราะเมื่อรายได้ส่วนหนึ่งต้องถูกกันเอาไว้เพื่อการเสียภาษีอากรเช่นนี้ รายได้ส่วนที่เหลือสำหรับจับจ่ายใช้สอยในการอุปโภคบริโภคก็ย่อมต้องลดลง และด้วยลักษณะบังคับดังกล่าวภาษีอากรจึงทำหน้าที่ในการควบคุมไปด้วยในตัว เมื่อรัฐบาลมีนโยบายที่จะควบคุมหรือลดปริมาณการอุปโภคบริโภคสินค้าชนิดใดก็ตาม รัฐบาลมักใช้ภาษีอากรเป็นเครื่องมือโดยการจัดเก็บจากสินค้าชนิดนั้นๆ เช่น สินค้าฟุ่มเฟือย สินค้าที่เป็นภัยต่อสุขภาพ อนามัย และสังคม ซึ่งได้แก่ สุรา ยาสูบ และไฟ เป็นต้น

3. ภาษีอากรเพื่อการกระจายรายได้ (Taxation for Income Distribution) ได้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า รายได้ของประชาชนในประเทศที่เจริญแล้วมักจะไม่แตกต่างกันมาก และลักษณะดังกล่าวนี้ต่างก็เป็นสิ่งที่ปรารถนาของทุกประเทศ เกี่ยวกับเรื่องนี้รัฐบาลของประเทศต่างๆ ควรถือว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของรัฐบาล ที่จะต้องพยายามหาทางลดความไม่เท่าเทียมกันในรายได้ (Inequality of Income) ให้น้อยลง วิธีหนึ่งที่สามารถจะกระทำได้อีกคือใช้นโยบายภาษีอากรเป็นเครื่องมือ โดยการจัดเก็บภาษีอากรในอัตราก้าวหน้า (Progressive Rate) ให้ผู้มีรายได้มากต้องเสียภาษีในอัตราที่สูงขึ้นเรื่อยๆ การเก็บภาษีอากรด้วยอัตราดังกล่าว นอกจากจะช่วยสร้างสรรคความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นในสังคม เพราะเป็นการลดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนแล้ว ยังมีส่วนลดปัญหาต่างๆ ทั้งทางด้านสังคมและการเมืองเป็นอย่างมากอีกด้วย แต่อาจมีผลเสียอันเป็นสาเหตุทำให้ความปรารถนาหรือความกระตือรือร้นในการทำงานของผู้เสียภาษีน้อยลงไป ทั้งนี้เพราะผู้เสียภาษีมีความรู้สึกว่าการหารายได้เพิ่มมากขึ้นทำให้ต้องเสียภาษีเพิ่มมากขึ้นด้วยเลยหมดกำลังใจที่จะทำงาน

การใช้ภาษีอากรเป็นเครื่องมือในการกระจายรายได้ อาจกระทำได้ 3 วิธี คือ

ก. การกระจายรายได้จากคนรวยไปสู่คนจน โดยการเก็บภาษีคนรวยในอัตราสูง ส่วนคนจนเก็บภาษีในอัตราต่ำ วิธีนี้ทำให้รายได้หลังจากการเก็บภาษีอากรแล้วมีความเป็นธรรมมากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถทำได้อีกวิธีหนึ่งคือ พยายามทำให้ภาษีทางอ้อมมีความสำคัญน้อยลงเพื่อลดภาระภาษีของผู้มีรายได้ต่ำ ซึ่งจะมีผลทำให้รายได้ภายหลังการหักภาษีแล้วของผู้มีรายได้สูงและรายได้ต่ำมีความใกล้เคียงกันมากขึ้น

ข. การกระจายรายได้จากผู้ที่มีสุขภาพดีไปยังคนเจ็บป่วย หรือจากคนที่อยู่ในวัยทำงานไปสู่คนชราและเด็ก คือการเก็บภาษีจากผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน และผู้ที่มีสุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง แล้วนำรายได้ไปจัดสรรให้แก่คนชรา เด็ก และคนเจ็บป่วย

ค. การกระจายรายได้จากภูมิลำเนาหรือท้องถิ่นที่อุดมสมบูรณ์กว่าไปยังท้องถิ่นที่ยากจนหรือรกร้างโดยการเก็บภาษีท้องถิ่นที่มีคนรวยอาศัยอยู่มากในอัตราที่สูงแล้วจัดสรรรายได้ไปพัฒนาท้องถิ่นที่ยังไม่เจริญ

4. ภาษีอากรเพื่อใช้ชำระหนี้สินของรัฐบาล ในประเทศด้อยพัฒนา หรือประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย และประเทศต่างๆ ในเอเชียความจำเป็นที่จะต้องกู้เงินจากต่างประเทศมาลงทุนสร้างปัจจัยต่างๆ เพื่อเป็นการปูพื้นฐานทางเศรษฐกิจไว้รองรับความเจริญอันเกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจนับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะในการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไปได้จำเป็นต้องมีรากฐานทางเศรษฐกิจที่มั่นคง การลงทุนที่เกี่ยวกับการปูพื้นฐานทางเศรษฐกิจได้แก่ การสร้างถนน การสร้างเขื่อน ท่าเรือ และการพลังงานต่างๆ เป็นต้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวแล้วรัฐจึงจำเป็นต้องเก็บภาษีจากผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาประเทศทั้งทางตรง และทางอ้อมเพื่อชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยที่กู้ยืมมาลงทุน

5. ภาษีอากรเพื่อเป็นเครื่องมือในนโยบายทางธุรกิจ รัฐบาลของประเทศต่างๆ สามารถใช้ภาษีอากรเป็นเครื่องมือสนับสนุนหรือจำกัดการลงทุนของธุรกิจบางประเภทได้ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ โดยการลดเก็บภาษี หรือการลดอัตราภาษีให้กับการลงทุนบางชนิดที่รัฐบาลให้การส่งเสริม หรืออาจจะกำหนดอัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้านำเข้าให้สูงขึ้นเพื่อช่วยเหลืออุตสาหกรรมภายในประเทศ เป็นต้น

6. ภาษีอากรเพื่อเป็นเครื่องมือทางนโยบายการคลัง ปัจจุบันนี้ภาษีอากรนับว่ามีบทบาทในนโยบายการคลังของประเทศมากขึ้น เมื่อเวลาที่เศรษฐกิจของประเทศอยู่ในภาวะเงินเฟ้อ (Inflation) รัฐบาลสามารถใช้ภาษีอากรเป็นเครื่องมือแก้ภาวะเศรษฐกิจดังกล่าว ด้วยการเพิ่มอัตราภาษีอากรให้สูงขึ้น เพื่อเป็นการดึงเงินจากมือประชาชนเป็นการลดอำนาจซื้อของประชาชน และในทางตรงข้ามเมื่อเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในภาวะเงินฝืด (Deflation) รัฐก็อาจดำเนินการลดอัตราภาษีอากรลง เพื่อช่วยให้ประชาชนมีอำนาจซื้อสูงขึ้น การหมุนเวียนของเงินและธุรกิจต่างๆ ก็ดีขึ้น ซึ่งมีผลให้ภาวะเศรษฐกิจของประเทศกระเตื้องขึ้น และกลับคืนสู่ภาวะปกติในที่สุด

นอกจากนี้รัฐบาลยังสามารถให้ภาษีอากรเป็นเครื่องมือในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศได้ด้วย สำหรับประเทศที่กำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ รัฐบาลควรมีนโยบายภาษีอากรที่ส่งเสริมการออม และการลงทุนของเอกชน เช่น การยกเว้นภาษีดอกเบี่ยที่ได้รับจากการออม ภาษีที่เก็บจากเงินปันผล ตลอดจนการยกเว้นภาษีอากรขาเข้าแก่สินค้าประเภททุนที่นำมาเพื่อใช้ในการกิจการลงทุนที่รัฐบาลให้การส่งเสริมเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

ผลกระทบของการจัดเก็บภาษีอากร

การจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาลย่อมมีผลกระทบทั้งในระดับประชาชนแต่ละคน และในระดับของประเทศโดยรวม ผลกระทบที่เกิดขึ้นย่อมแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับประเภทของภาษีอากรที่จัดเก็บ เป็นสำคัญหรืออาจกล่าวได้ว่าผลกระทบของการจัดเก็บภาษีอากรนั้น ย่อมเกิดขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยจะมีความเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด คือ เมื่อมีการจัดเก็บภาษีเงินได้ในอัตรา ก้าวหน้าที่ค่อนข้างสูง มีการตัดเก็บภาษีจากทรัพย์สินประเภทต่างๆ ในอัตราสูง หรือมีการจัดเก็บภาษี มรดกเหล่านี้จะมีผลในทางเศรษฐกิจทำให้การกระจายรายได้และทรัพย์สินที่เป็นธรรมมากขึ้น และใน ขณะเดียวกันก็จะเป็นการลดความแตกต่างทางฐานะในสังคมของคนในประเทศ รวมถึงยังเป็นการลด อิทธิพลทางการเมืองของชนกลุ่มน้อยที่มีรายได้หรือทรัพย์สินจำนวนมากได้อีกทางหนึ่งด้วย ผลกระทบ ทางเศรษฐกิจโดยรวมที่สำคัญมีดังนี้

1. ผลกระทบด้านการจัดสรรทรัพยากร การจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาลก่อให้เกิดการโยกย้าย ทรัพยากรจากภาคเอกชนมาสู่ภาครัฐบาล ดังนั้นถ้ารัฐบาลจัดเก็บภาษีอากรมากขึ้นเท่าไร ก็จะทำให้ ทรัพยากรเหลืออยู่ในภาคเอกชนน้อยลง ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ประการหนึ่งถึงขนาดของบทบาทของรัฐบาล ในระบบเศรษฐกิจ ในการโยกย้ายทรัพยากรจากภาคเอกชนมาสู่ภาครัฐบาลนี้จะมีผลกระทบต่อส่วนใด ของภาคเอกชน และมีผลกระทบมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับภาษีอากรแต่ละประเภทที่รัฐบาลจัดเก็บ เช่น ถ้าภาครัฐบาลเน้นการจัดเก็บภาษีทางอ้อมเป็นสำคัญ ภาระภาษีอากรส่วนใหญ่จะตกอยู่กับกลุ่ม ผู้บริโภค ซึ่งก็เท่ากับว่ามีการโอนทรัพยากรส่วนใหญ่จากกลุ่มผู้บริโภคมาสู่ภาครัฐบาล หรือถ้ารัฐบาล เน้นการจัดเก็บภาษีจากประชาชนกลุ่มที่มีรายได้สูงหรือฐานะดี การโยกย้ายทรัพยากรส่วนใหญ่ก็จะมา จากประชาชนกลุ่มนี้ ผลของการโยกย้ายทรัพยากรตามที่กล่าวมาย่อมกระทบกระเทือนต่อการบริโภค การออม และการลงทุน ฯลฯ ของภาคเอกชน ซึ่งจะมีผลกระทบต่อไปถึงการจัดสรรทรัพยากรมาใช้ผลิต สินค้าหรือบริการต่างๆ ในที่สุด

2. ผลกระทบด้านการกระจายรายได้ เนื่องจากการจัดเก็บภาษีอากรมีผลทำให้รายได้ที่แท้จริง ของบุคคลผู้รับภาระภาษีอากรลดลง ดังนั้นการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาลจึงมีผลกระทบต่อลักษณะ ของการกระจายรายได้ของประชาชนในประเทศด้วย กล่าวโดยย่อคือ ถ้าภาษีอากรส่วนใหญ่ของ ประเทศเป็นภาษีทางตรงซึ่งโดยทั่วไปจะมีลักษณะเป็นภาษีก้าวหน้า ภาระภาษีส่วนใหญ่ตกอยู่กับผู้มี รายได้สูงหรือผู้มีฐานะดี ก็จะมีผลทำให้การกระจายรายได้เป็นธรรมมากขึ้น แต่ถ้าภาษีอากรส่วนใหญ่ ของประเทศเป็นภาษีทางอ้อม ซึ่งโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นภาษียอยหลัง ภาระภาษีส่วนใหญ่ตกอยู่กับ ผู้บริโภคซึ่งมีรายได้ต่ำหรือฐานะไม่ค่อยดี ก็จะมีผลทำให้การกระจายรายได้ไม่เป็นธรรมมากขึ้น

3. ผลกระทบต่อผลผลิตรวมของประเทศ การจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาลจะมีผลกระทบต่อภาคเอกชนไม่ว่าจะเป็นด้านการบริโภค การออม การลงทุน การจ้างงาน และอื่นๆ ดังนั้นการจัดเก็บภาษีอากรจึงเป็นผลต่อเนื่องไปถึงระดับการผลิต หรือผลผลิตรวมของประเทศด้วย ผลกระทบต่อผลผลิตรวมของประเทศโดยรวมนี้จะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เพิ่มขึ้น หรือลดลงขึ้นอยู่กับการจัดเก็บภาษีแต่ละประเภทเป็นสำคัญ เช่น หากมีการเก็บภาษีเงินได้ในอัตราก้าวหน้าเพิ่มขึ้น จะทำให้รายได้หลังหักภาษีลดลง ซึ่งอาจมีผลทำให้มีการทำงานลดลง นอกจากนี้ยังจะทำให้การบริโภค การออมและการจ้างงานโดยรวมลดลง ทำให้ระดับผลผลิตรวมของประเทศโดยรวมลดลงด้วย หรือในทางตรงกันข้าม หากมีการปรับปรุงโครงสร้างภาษีอากรในบางด้านให้มีลักษณะเอื้ออำนวยต่อการลงทุน และการสะสมทุนแล้ว ก็จะมีส่งผลให้ระดับผลผลิตรวมของประเทศและในอนาคตเพิ่มขึ้นด้วย

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นุชรี ปลั่งเปื้อง (2534) ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้ในประเทศไทย ศึกษาเฉพาะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล ในด้านผลการดำเนินการจัดเก็บค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บ มาตรการของภาษีโดยเจตนาของรัฐบาล ในช่วงปี พ.ศ.2519 – 2532 โดยแบ่งแยกจังหวัดเป็น 9 เขตด้วยกัน เพื่อชี้ให้เห็นความสามารถในการจัดเก็บภาษีเงินได้ของหน่วยงานกรมสรรพากร โดยใช้หลักเกณฑ์การวัดประสิทธิภาพของความสามารถของรัฐบาลในการที่จะจัดเก็บภาษีเงินได้ในประเทศไทย ทางด้านหนึ่งอัตราส่วนระหว่างรายรับจากภาษีเงินได้ที่รัฐบาลจัดเก็บได้จริงกับผลิตภัณฑ์ภายในประเทศเบื้องต้น สองอัตราส่วนระหว่างรายรับจากภาษีเงินได้ที่รัฐบาลจัดเก็บได้จริงกับงบประมาณรายจ่ายที่ใช้ในการจัดเก็บ และอัตราส่วนระหว่างรายรับจากภาษีเงินได้ที่รัฐบาลจัดเก็บได้จริงกับอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่ใช้ในการจัดเก็บ และสามอัตราส่วนระหว่างร้อยละการเปลี่ยนแปลงในรายรับจากภาษีเงินได้ที่จัดเก็บได้จริง ต่อร้อยละการเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติหรือผลิตภัณฑ์ประชาชาติ ในรูปของค่าความยืดหยุ่น โดยใช้ความแตกต่างระหว่าง tax elasticity กับ tax buoyancy แสดงถึงความพยายามในการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาลในการที่จะหาทางเพิ่มผลการจัดเก็บโดยอัตราภาษีที่เหมาะสม และยังหาแนวทางที่จะให้ระบบภาษีสามารถครอบคลุมฐานภาษีกว้างขึ้น

ผลการวิเคราะห์ทางด้านอัตราส่วนรายรับโดยรวมจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และจากภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อผลิตภัณฑ์ภายในประเทศเบื้องต้น (GDP) เฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ.2519 – 2532 มีค่าเท่ากับ 1.54 และ 1.70 ตามลำดับ ส่วนผลทางด้านอัตราส่วนรายรับโดยรวมจากภาษีต่อรายจ่ายในการจัดเก็บตั้งแต่ปี พ.ศ.2504 – 2532 มีอัตราส่วนลดลงเรื่อย ๆ จาก 2.48 ในปี พ.ศ.2504 เหลือเพียง 0.53 ในปี พ.ศ.2532 และผลการจัดเก็บต่อเจ้าหน้าที่ 1 คน มีแนวโน้มสูงขึ้นตลอดจาก 0.47 ล้านบาทในปี พ.ศ.2504 เพิ่มขึ้นเป็น 14.32 ล้านบาทในปี พ.ศ.2532 และผลการวิเคราะห์ทางด้านการยืดหยุ่นสำหรับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล พบว่า ค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศเท่ากับ 1.3386 และ 1.1593 ตามลำดับ แสดงว่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีความสามารถในการทำรายได้ให้รัฐบาลมากกว่าภาษีเงินได้นิติบุคคล และสรุปได้ว่า ในกรณีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้น มาตรการโดยเจตนาของรัฐบาลในการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษี ทำให้รายรับจากการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น ส่วนมาตรการในการเปลี่ยนแปลงช่วงชั้นเงินได้มีผลทำให้รายรับจากการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลง และสำหรับกรณีภาษีเงินได้นิติบุคคลนั้น มาตรการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีมีผลทำให้รายรับจากการจัดเก็บภาษีเพิ่มขึ้น และยังสรุปได้อีกว่า อัตราส่วนรายรับจากภาษีที่มีค่าสูงที่สุดไม่จำเป็นต้องให้ค่าความยืดหยุ่นที่มีค่ามากเสมอไป

วิจิ ตระกูลมัยผล (2541) ศึกษาความรู้และเจตคติของผู้เสียภาษีต่อการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้ โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและระดับรายได้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เสียภาษีที่มาติดต่อเสียภาษีที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่ 14 จำนวน 400 คน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้เสียภาษีส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในระดับดี ผู้เสียภาษีในแต่ละช่วงอายุและแต่ละระดับการศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแตกต่างกัน อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนผู้เสียในแต่ละช่วงและระดับรายได้มีเจตคติต่อการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนผู้เสียภาษีที่มีเพศและระดับการศึกษาต่างกัน มีเจตคติต่อการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยเสนอแนะให้กรมสรรพากรประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ผู้เสียภาษีให้มากกว่านี้ จะทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเสียภาษีมากขึ้น ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องควรมีมาตรการปรับปรุงแก้ไขวิธีการเสียภาษีให้สะดวกรวดเร็ว เพื่อเป็นการเสริมสร้างความสมัครใจในการเสียภาษี

มาลี แสงเทพ (2542) โครงสร้างและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาโครงสร้างและแนวโน้มที่เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปัจจัยสำคัญทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบ และศึกษาความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของรัฐบาล โดยศึกษาข้อมูลทศวรรษปฏิวัติ ปี พ.ศ.2529 – 2539 ด้วยการวิเคราะห์สัดส่วนของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อรายได้ภาษีทั้งหมด ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และใช้ดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีอากร

ผลการศึกษาพบว่า ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีทางตรงที่รัฐบาลได้พยายามปรับปรุงโครงสร้างทั้งด้านหลักเกณฑ์การหักค่าลดหย่อน หักค่าใช้จ่าย และอัตราภาษีให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปอย่างต่อเนื่อง แต่มีปัญหาทางด้านรายได้ในการจัดเก็บและฐานภาษี จึงเป็นเหตุไม่สามารถทำรายได้แก่รัฐบาลอย่างมีประสิทธิภาพ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีสัดส่วนประมาณร้อยละ 11 ของภาษีอากรทั้งหมด และมีแนวโน้มที่สูงขึ้น ในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่สำคัญคือรายได้ต่อบุคคลของประชากรโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.575 และมีค่าเป็นบวก สำหรับค่าดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษี ในช่วงปี 2530 – 2532 และ 2535-2537 มีค่ามากกว่า 1 และในปีที่เหลือมีค่าน้อยกว่า 1 และค่าเฉลี่ยในช่วงปี 2529 – 2539 มีค่าเท่ากับ 1.0001 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลมีความพยายามในการจัดเก็บภาษีเพียงเล็กน้อย

แสงจันทร์ พิทักษ์กำพล (2545) ศึกษาประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของกรมสรรพากร โดย 1) วิเคราะห์ค่าความสามารถในการเสียภาษีของผู้เสียภาษีในแต่ละจังหวัด 2) วิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีโดยหาค่าดัชนีความพยายามเป็นรายจังหวัด เป็นการศึกษาเฉพาะภาษีอากรรวมระหว่างปีงบประมาณ 2535-2539 และ 2540 – 2542 พร้อมทั้งแบ่งกลุ่มจังหวัดเป็นช่วงเวลาโดยใช้ค่าเฉลี่ยผลการจัดเก็บแต่ละช่วงเป็นเกณฑ์ คือกลุ่มที่ 1 จัดเก็บได้ต่ำกว่า 1,000 ล้านบาท กลุ่มที่ 2 จัดเก็บได้ตั้งแต่ 1,000 – 1,999 ล้านบาท กลุ่มที่ 3 จัดเก็บได้ตั้งแต่ 2,000 ล้านบาทขึ้นไป โดยวิเคราะห์ค่าความสามารถในการเสียภาษีด้วยวิธีถดถอยพหุคูณ และกำหนดค่าความสามารถในการเสียภาษีของแต่ละจังหวัดให้ขึ้นกับรายได้ในสาขาการผลิตต่างๆ 4 สาขาใหญ่ คือสาขาเกษตรกรรม สาขาอุตสาหกรรม สาขาพาณิชย์และบริการ ผลการศึกษาประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บ ซึ่งดูจากความพยายามในการจัดเก็บภาษี โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ปรากฏว่า

กลุ่มที่ 1 มีค่าความสามารถช่วงระยะเวลาแรกเท่ากับ 0.0170 และ 0.0203 ในช่วงหลัง โดยมีค่าความพยายามในการจัดเก็บภาษี เท่ากับ 1.0133 และ 0.9999 ตามลำดับ ในกลุ่มที่ 2 มีค่าความสามารถช่วงแรกเท่ากับ 0.0304 และ 0.0308 ในช่วงหลัง โดยมีค่าความพยายามในการจัดเก็บภาษี เท่ากับ 0.9916 และ 0.9965 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มที่ 3 มีค่าความสามารถช่วงแรกเท่ากับ 0.0751 และ 0.0726 ในช่วงหลัง โดยมีค่าความพยายามในการจัดเก็บภาษี เท่ากับ 1.0042 และ 1.0888 ตามลำดับ โดยภาพรวมของประเทศไทยมีค่าความสามารถช่วงแรกเท่ากับ 0.0246 และ 0.0314 ตามลำดับ หรือสามารถจัดเก็บภาษีได้เพียงแค่ร้อยละ 2 และ 3 ของ GPP โดยมีค่าความพยายามในการจัดเก็บภาษี เท่ากับ 1.0101 และ 1.0147 ตามลำดับ

ชุติพันธ์ ต้นรุ่งเรืองพร (2545) การศึกษาความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้ของหน่วยการจัดเก็บภาษีกรมสรรพากร ใช้ข้อมูลภาคตัดขวางของปี พ.ศ.2541 ทำการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา และเชิงปริมาณโดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอย เพื่อให้ทราบระดับของความสามารถในการเสียภาษีเงินได้และระดับความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้ของประชาชน และภาคเอกชนในประเทศตามหน่วยการจัดเก็บภาษี

ผลของการศึกษาปรากฏว่า หน่วยการจัดเก็บภาษีและจังหวัดจัดแบ่งได้ 4 กลุ่มตามความสามารถในการเสียภาษีที่ควรจะเป็นและความพยายามในการจัดเก็บภาษี โดยกลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการเสียภาษีและความพยายามในการจัดเก็บภาษีสูง กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการเสียภาษีสูง แต่มีความพยายามในการจัดเก็บภาษิต่ำ กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการเสียภาษีและความพยายามในการจัดเก็บภาษิต่ำ และกลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการเสียภาษิต่ำ แต่มีความพยายามในการจัดเก็บภาษีสูง ในการจัดกลุ่มฯ ดังกล่าวเพื่อให้เป็นแนวทางในการพิจารณาผลการจัดเก็บภาษีของเจ้าหน้าที่กรมสรรพากร ตามโครงสร้างทาง

เศรษฐกิจของแต่ละภูมิภาค และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี พร้อมทั้งดำเนินมาตรการอย่างจริงจัง

วชิรา หล้าประมูล (2546) การศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้สรรพากรของสำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่ โดย 1) เพื่อศึกษาโครงสร้างภาษีสรรพากรสำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่ และการเปลี่ยนแปลงมาตรการภาษีในช่วงเวลาที่ศึกษา 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ภาษีสรรพากรของสำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อศึกษาประเภทภาษีสำคัญที่ทำรายได้ให้สำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิผลการจัดเก็บรายได้ภาษีสรรพากร ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2540 ถึง 2545 โดยใช้ดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีอากรเปรียบเทียบประมาณการ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ในช่วงปีงบประมาณ 2540 ถึง 2542 การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีสัดส่วนสูงกว่าประเภทภาษีอื่น แต่ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2543 เป็นต้นมา สามารถจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นแทน ผลการศึกษาประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ภาษีสรรพากร เมื่อเปรียบเทียบกับประมาณการ ซึ่งในปี 2540 – 2543 จัดเก็บได้ต่ำกว่าประมาณ และในปี 2544 – 2545 จัดเก็บได้สูงกว่าประมาณการ ค่าดัชนีความพยายามในการเสียภาษีมีย่าน้อยกว่า 1 ในช่วงปี 2540 – 2543 และมีค่ามากกว่า 1 ในปี 2544 – 2545 ผลการศึกษาในวัตถุประสงค์ที่ 3 ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเปรียบเทียบกับอัตราค่าจ้าง และต้นทุนค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บรายได้สรรพากรแล้ว สามารถจัดเก็บโดยเฉลี่ย 8.079 ล้านบาทต่ออัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่ 1 คน โดยมีต้นทุนการจัดเก็บคนละ 2.41 บาท ต่อเงินภาษี 100 บาท และพบว่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีเงินได้นิติบุคคล จากการหัก ณ ที่จ่าย นำส่ง เป็นภาษีที่ทำรายได้ให้กับสำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่

วราพรรณ ตั้งวานิชพงษ์ (2551) การศึกษาความพยายามในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของหน่วยจัดเก็บ สำนักงานสรรพากรภาค 5 ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2544 – 2548 มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ เพื่อสร้างดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ จากการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของสำนักงานสรรพากรพื้นที่จังหวัดต่างๆ ในสำนักงานสรรพากรภาค 5 โดยกำหนดสมการให้ความสามารถในการเสียภาษีของแต่ละจังหวัดขึ้นอยู่กับรายได้ของจังหวัด ในสาขาอุตสาหกรรม สาขาบริการ และผลการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม และหาค่าดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม เพื่อเป็นเกณฑ์ที่จะชี้วัดว่ามีระดับความพยายามในการจัดเก็บภาษีเป็นเช่นใด เมื่อเทียบกับค่าความสามารถ

ผลการศึกษาปรากฏว่า ค่าความสามารถในการจัดเก็บภาษีของจังหวัดต่างๆ ในสำนักงานสรรพากรภาค 5 จะขึ้นอยู่กับรายได้ที่เกิดมาจากสาขาอุตสาหกรรม สาขาบริการ และผลการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม มีความสัมพันธ์ทางเดียวกัน โดยจังหวัดที่มีค่าความสามารถอยู่ในเกณฑ์สูง คือ จังหวัดชลบุรี ระยอง สมุทรปราการ ตามลำดับ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของแต่ละจังหวัดที่เอื้อให้เกิดรายได้ สำหรับค่าดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม พบว่าจังหวัดที่มีค่าความพยายามสูงที่สุด คือจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดที่มีค่าความพยายามต่ำที่สุด คือ จังหวัดสระแก้ว ซึ่งอาจมีผลมาจากระบบในการจัดเก็บภาษี และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการจัดเก็บภาษี

สต็อทส์กี และ โวลด์มาเรียน (Stotsky ; & WoldeMarian. 1997) ได้ศึกษาความพยายามในการจัดเก็บภาษี (Tax Effort) ในกลุ่มประเทศ Sub-Saharah Africa จำนวน 43 ประเทศในช่วงปี ค.ศ.1990-1995 เป็นระยะเวลา 5 ปี ใช้ข้อมูล 2 ประเภท คือ ข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-Section Data) และข้อมูลแบบอนุกรมเวลา (Time-Series Data) นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติสมการถดถอย (Regression Analysis) แยกการศึกษาเป็น 3 ส่วน โดยส่วนแรกเป็นพรรณนาถึงสัดส่วนรายได้ภาษีต่อ GDP ของ 46 ประเทศ โดยพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงช่วงระยะเวลา 5 ปี จากค่าเฉลี่ยทั้งในแนวนอน และแนวตั้ง การศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อสัดส่วนภาษีต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้น (GDP) ซึ่งปัจจัยที่นำมาศึกษานั้นจะเป็นสัดส่วนรายได้ภาคต่าง ๆ ต่อ GDP อันได้แก่ ปัจจัย 1) สัดส่วนรายได้ภาคการเกษตร (The Share of Agriculture) 2) สัดส่วนรายได้ภาคเหมืองแร่ (The Share of Mining) 3) สัดส่วนรายได้ภาคอุตสาหกรรม (The Share of manufacturing) 4) สัดส่วนรายได้ภาคการนำเข้า (The Share of Imports) 5) สัดส่วนรายได้ภาคการส่งออก (The Share of Exports) และ 6) รายได้ต่อหัวของประชากร (Per Capita Income) นอกจากนี้ยังใช้ตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) มาใช้ในการศึกษารั้งนี้ ซึ่งตัวแปรหุ่นจะใช้แทนมาตรการด้านการเงิน (Fund Program) ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า การใช้มาตรการด้านเงินทุนจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สัดส่วนของภาษีในแต่ละประเทศเพิ่มขึ้นได้ ส่วนที่สองเป็นการศึกษาความพยายามในการจัดเก็บภาษี (Tax Effort) ของแต่ละประเทศ เมื่อทำการวิเคราะห์หาปัจจัยที่กำหนดสัดส่วนภาษีได้เรียบร้อยแล้ว จึงนำค่าที่ได้มาคำนวณหา ดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษี (Tax Effort Index) โดยทำการเปรียบเทียบระหว่างสัดส่วนภาษีที่จัดเก็บได้จริง (The Actual Tax Share) กับภาษีที่คาดว่าจะเก็บได้ หรือความสามารถในการเสียภาษี (The Predicted or Potential Tax Share) การศึกษารั้งนี้แบ่งกลุ่มศึกษาเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกมีจำนวน 30 ประเทศ กลุ่มที่สองมีจำนวนประเทศรวมทั้งหมด ไม่ได้นำปัจจัยสัดส่วนรายได้ภาคเหมืองแร่ และสัดส่วนรายได้ภาคอุตสาหกรรม มาใช้ในการวิเคราะห์ เนื่องจากข้อจำกัดของข้อมูลตัวแปรที่มีครบสมบูรณ์เพียง 30 ประเทศ

ผลการศึกษา กลุ่มแรกที่ทำการศึกษาเพียง 30 ประเทศ ซึ่งมีข้อมูลตัวแปรครบสมบูรณ์พบว่า ปัจจัยที่กำหนดสัดส่วนภาษีอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ สัดส่วนรายได้ภาคการเกษตร และสัดส่วนรายได้ภาคเหมืองแร่ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับสัดส่วนภาษี ส่วนรายได้ต่อหัวของประชากร และสัดส่วนรายได้ภาคการส่งออกนั้น มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับสัดส่วนภาษี สำหรับกลุ่มที่สอง เมื่อใช้ประเทศทั้งหมดมาทำการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่กำหนดสัดส่วนภาษีอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ สัดส่วนรายได้ภาคการเกษตร ซึ่งยังคงมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับสัดส่วนรายได้ภาคการส่งออก และสัดส่วนรายได้ภาคการนำเข้านั้น มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับสัดส่วนภาษี แต่รายได้ต่อหัวของประชากรไม่มีนัยสำคัญต่อสัดส่วนภาษี นอกจากนี้ การใช้ Fond Program ในการศึกษา พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ที่เห็นได้ชัดต่อสัดส่วนภาษี หลังจากได้ปัจจัยที่มีผลต่อสัดส่วนภาษีแล้ว จึงนำมาหาค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีของแต่ละประเทศต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ข้อมูล และแหล่งข้อมูล
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ได้แก่

- การบริหารจัดการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของแต่ละสำนักงาน
- ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของแต่ละสำนักงาน

โดยกำหนดกลุ่มประชากรในการสัมภาษณ์ คือ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 1 – 16 สำนักงานละ 3 คน

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่

- ข้อมูลประมาณการจัดเก็บภาษีอากรและผลการจัดเก็บรายได้สรรพากร ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 16 สำนักงาน (ก่อนการปฏิรูปโครงสร้างกรมสรรพากร ปี 2550) ปีงบประมาณ 2547 ถึง 2551 จากสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร
- ข้อมูลรายได้ของรัฐบาล ปีงบประมาณ 2547 ถึง 2551 จากสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
- ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัด (GPP) ของกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2547 ถึง 2551 จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ตารางข้อมูล que ผู้ศึกษาได้จัดทำขึ้น เนื่องจากข้อมูลมีลักษณะเป็นข้อมูลทุติยภูมิ แยกรายสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นรายปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2547 ถึง 2551 เป็นระยะเวลา 5 ปี และเพื่อความสะดวกต่อการนำข้อมูลมาใช้ในการคำนวณและวิเคราะห์ข้อมูล
2. แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการดังนี้

1. ผู้วิจัย ได้ขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอข้อมูลประมาณการการจัดเก็บภาษีอากร และผลการจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากร
2. ผู้วิจัย ได้ทำการรวบรวมจากเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ และฐานข้อมูลออนไลน์ จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรมสรรพากร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง และสำนักงานเขตปทุมวัน เป็นต้น
3. ผู้วิจัย ได้ขอความอนุเคราะห์ ในการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของแต่ละสำนักงาน โดยนำผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ได้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

4. การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล และจัดรูปแบบข้อมูลภาษีอากรให้พร้อมกับการคำนวณและวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 รูปแบบ

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นการอธิบายถึงผลที่ได้จากการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร และผลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หรือประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรกรุงเทพมหานคร ตามรูปแบบสมการ ดังนี้
 - 2.1 คำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครรวมทั้ง 16 สำนักงาน ได้แก่

$$TEi = \frac{AT}{ET}$$

กำหนดให้

TE_i = ดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของ
สำนักงานสรรพากรกรุงเทพมหานครรวมทั้ง 16 สำนักงาน

AT = สัดส่วนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่จัดเก็บได้จริงของสำนักงานสรรพากร
กรุงเทพมหานครรวมทั้ง 16 สำนักงาน ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของ
กรุงเทพมหานคร ณ ราคาปีปัจจุบัน

ET = สัดส่วนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ประมาณการไว้หรือคาดว่าจะเก็บได้
ของสำนักงานสรรพากรกรุงเทพมหานครรวมทั้ง 16 สำนักงาน
ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของกรุงเทพมหานคร ณ ราคาปีปัจจุบัน

โดยที่

$$AT = (T / Y)$$

กำหนดให้

T = ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่จัดเก็บได้จริงของสำนักงานสรรพากร
กรุงเทพมหานครรวมทั้ง 16 สำนักงาน ในแต่ละปีงบประมาณ

Y = มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของกรุงเทพมหานคร ณ ราคาปีปัจจุบัน

และ

$$ET = (T^* / Y)$$

กำหนดให้

T^* = ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ประมาณการไว้หรือคาดว่าจะเก็บได้ของ
สำนักงานสรรพากรกรุงเทพมหานครรวมทั้ง 16 สำนักงาน
ในแต่ละปีงบประมาณ

Y = มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของกรุงเทพมหานคร ณ ราคาปีปัจจุบัน

ค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (TE_i) ที่คำนวณได้

- มีค่าเท่ากับ 1 หมายถึง สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครทั้งหมด มีความพยายาม
ในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอยู่ในระดับปกติ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในระดับปกติ หรืออยู่
ในเกณฑ์ปานกลาง

- มีค่าน้อยกว่า 1 หมายถึง สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครทั้งหมด มีความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอยู่ในระดับต่ำแสดงว่ามีประสิทธิภาพในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปานกลาง

- มีค่ามากกว่า 1 หมายถึง สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครทั้งหมด มีความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอยู่ในระดับสูงแสดงว่ามีประสิทธิภาพในระดับสูงกว่าเกณฑ์ปานกลาง

2.2 คำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของแต่ละสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ได้แก่

$$TEi_x = \frac{AT_x}{ET_x}$$

กำหนดให้

TEi_x = ดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรกรุงเทพมหานคร X

AT_x = สัดส่วนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่จัดเก็บได้จริงต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของกรุงเทพมหานคร ณ ราคาปัจจุบัน

ET_x = สัดส่วนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ประมาณการไว้หรือคาดว่าจะเก็บได้ของสำนักงานสรรพากรกรุงเทพมหานคร X ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของกรุงเทพมหานคร ณ ราคาปัจจุบัน

X = 1, 2, 3, ..., 16

โดยที่

$$AT_x = (T_x / Y_x)$$

กำหนดให้

T_x = ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่จัดเก็บได้จริงของสำนักงานสรรพากรกรุงเทพมหานคร X ในแต่ละปีงบประมาณ

Y_x = มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของกรุงเทพมหานคร ณ ราคาปัจจุบัน

และ

$$ET_x = (T_x^* / Y_x)$$

กำหนดให้

T_x^* = ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ประมาณการไว้หรือคาดว่าจะเก็บได้ของ
สำนักงานสรรพากรกรุงเทพมหานคร X ในแต่ละปีงบประมาณ

Y_x = มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของกรุงเทพมหานคร ณ ราคาปัจจุบัน

ค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (TEi_x) ที่คำนวณได้

- มีค่าเท่ากับ 1 หมายถึง สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร X มีความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอยู่ในระดับปกติ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในระดับปกติ หรืออยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

- มีค่าน้อยกว่า 1 หมายถึง สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร X มีความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อยู่ในระดับต่ำแสดงว่ามีประสิทธิภาพในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปานกลาง

- มีค่ามากกว่า 1 หมายถึง สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร X มีความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อยู่ในระดับสูงแสดงว่ามีประสิทธิภาพในระดับสูงกว่าเกณฑ์ปานกลาง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร จากการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในรูปแบบตาราง พร้อมทั้งแปลความหมายผล และผลกระทบทางด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและทางด้านผู้เสียภาษี ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รวมถึงแนวทางการบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร จากการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้แยกผลการคำนวณเป็นรายสำนักงาน และเป็นภาพรวมสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทั้ง 16 สำนักงาน ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2547 – 2551 และผลกระทบทางด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและทางด้านผู้เสียภาษี ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รวมถึงแนวทางการบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สามารถสรุปรายละเอียดได้ตามตารางที่ 5 – 21

ตาราง 5 ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 1

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		GPP_BKK at Market	ผลการคำนวณ		
	ประมาณการ	เก็บได้จริง				
	T*	T		ET = T*/Y	AT = T/Y	TEi = AT/ET
2547	4,533	4,808	1,902,926	0.00238	0.00253	1.06084
2548	4,876	5,550	2,028,172	0.00240	0.00274	1.13817
2549	6,272	6,241	2,130,775	0.00294	0.00293	0.99499
2550	6,693	6,538	2,216,997	0.00302	0.00295	0.97682
2551	7,255	6,504	2,286,088	0.00317	0.00284	0.89645
				ค่าเฉลี่ย		1.01346

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร (2552, สิงหาคม) และจากการคำนวณ

จากตารางที่ 5 พบว่าในปี 2547 และ 2548 สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 1 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีค่ามากกว่า 1 คือเท่ากับ 1.06084 และ 1.13817 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ แต่ในปี 2549 ถึง 2551 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีค่าน้อยกว่า 1 ซึ่งเท่ากับ 0.99499, 0.97682 และ 0.89645 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่ำกว่าระดับปกติ และค่าเฉลี่ยของดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีค่าเท่ากับ 1.01346 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 1 มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ ในช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา

โดยสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 1 มีเขตพื้นที่ความรับผิดชอบประกอบด้วย เขตพระนคร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย และเขตสัมพันธวงศ์ ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ชั้นในของกรุงเทพมหานคร การขยายตัวทางเศรษฐกิจของสำนักงานมีไม่สูงมาก ถึงแม้ว่าจะมีแหล่งการค้าขายสินค้าส่งและปลีกที่สำคัญ ได้แก่ อาคารบีบีทาวเวอร์ คลองถม สำเพ็ง พาหุรัด เป็นต้น แต่เนื่องจากผู้มีเงินได้ตามสถานที่ดังกล่าว มิได้เป็นผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ อีกทั้งรายได้จากการประกอบกิจการไม่แน่นอนและไม่ได้มีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายที่ถูกต้อง ที่สำคัญผู้มีเงินได้ส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเสียภาษีอากร และจากการที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องภาษีอากร ส่งผลให้ผู้มีเงินได้มีพฤติกรรมที่จะหลบเลี่ยงภาษีอากร

ในส่วนของผู้ปฏิบัติงานในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานมีจำนวนอัตรากำลังไม่เพียงพอต่อขนาดของเขตพื้นที่รับผิดชอบ มีการโยกย้ายหรือโอนย้ายเป็นประจำ ทำให้ไม่สามารถควบคุมและติดตามผู้มีเงินได้ข้างต้นได้อย่างใกล้ชิด อีกทั้งเจ้าหน้าที่ที่มาทดแทนยังขาดทักษะในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยตรง และทางด้านสวัสดิการค่าตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานไม่ส่งเสริมหรือจูงใจให้เจ้าหน้าที่เพิ่มขีดความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงาน

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 1 ได้มีแนวทางการบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยปฏิบัติตามนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติงานของกรมสรรพากร ทั้งการจัดตั้งทีมสำรวจเพื่อสำรวจพื้นที่และแนะนำผู้มีเงินได้ในพื้นที่ที่อยู่นอกระบบ เข้าใจและมีความสมัครใจที่จะเข้าสู่ระบบอย่างถูกต้อง รวมถึงมีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบกลุ่มผู้เสียภาษีที่เป็นรายบุคคล ธรรมดาขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้สามารถกำกับดูแลผู้เสียภาษีดังกล่าวได้อย่างใกล้ชิด และเป็นปัจจุบัน

ตาราง 6 ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 2

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ YEAR	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		GPP_BKK at Market Y	ผลการคำนวณ		
	ประมาณการ T*	เก็บได้จริง T		ET = T*/Y	AT = T/Y	TEi = AT/ET
2547	7,801	9,581	1,902,926	0.00410	0.00503	1.22823
2548	9,979	10,460	2,028,172	0.00492	0.00516	1.04820
2549	12,191	11,246	2,130,775	0.00572	0.00528	0.92244
2550	11,401	11,231	2,216,997	0.00514	0.00507	0.98503
2551	12,841	11,881	2,286,088	0.00562	0.00520	0.92524
ค่าเฉลี่ย						1.02183

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร (2552, สิงหาคม) และจากการคำนวณ

จากตารางที่ 6 พบว่าในปี 2547 และ 2548 สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 2 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีค่ามากกว่า 1 คือเท่ากับ 1.22823 และ 1.04820 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ ส่วนปี 2549 ถึง 2551 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีค่าน้อยกว่า 1 ซึ่งเท่ากับ 0.92244, 0.98503 และ 0.92524 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่ำกว่าระดับปกติ และค่าเฉลี่ยของดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีค่าเท่ากับ 1.02183 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 2 มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ ในช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา

โดยสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 2 มีเขตพื้นที่ในความรับผิดชอบ ได้แก่ เขตปทุมวัน ซึ่งลักษณะของพื้นที่สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนคือหนึ่งส่วนที่เป็นลักษณะของที่อยู่อาศัย อาคารพาณิชย์ ร้านค้าขนาดย่อม กับสองพื้นที่ซึ่งเป็นลักษณะของอาคารสูง ห้างสรรพสินค้า แหล่งธุรกิจการค้าขนาดใหญ่ อาทิเช่น แหล่งธุรกิจและอาคารสูงในแขวงลุมพินี ห้างสรรพสินค้ามาบุญครอง สยามพารากอน ศูนย์การค้าสยามเซ็นเตอร์ เซ็นทรัลเวิลด์ เป็นต้น ซึ่งผู้มีเงินได้มีลักษณะคล้ายคลึงกันแต่จำนวนผู้เสียภาษีและภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่จัดเก็บได้มีจำนวนมากกว่า เนื่องจากความ

สามารถในการเสียภาษีของผู้มีเงินได้ในเขตพื้นที่รับผิดชอบมีสูง ในทางกลับกันยังมีผู้มีเงินได้บางกลุ่ม มีพฤติกรรมในการหลบเลี่ยงการเสียภาษีอากร และไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

ในส่วนของผู้ปฏิบัติงานในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานมี การโยกย้ายหรือโอนย้ายเป็นประจำ ทำให้ไม่สามารถควบคุม และติดตามผู้มีเงินได้ข้างต้นได้อย่าง ใกล้ชิด ส่งผลให้จำนวนอัตรากำลังไม่เพียงพอต่อขนาดของเขตพื้นที่รับผิดชอบ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ที่มา ทดแทนยังขาดทักษะในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยตรง และ ทางด้านสวัสดิการและค่าตอบแทนที่รับจากการปฏิบัติงาน ไม่ส่งเสริมหรือจูงใจให้เจ้าหน้าที่มีความ สนใจในการพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงาน

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 2 ได้มีแนวทางการบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดา โดยปฏิบัติตามนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติงานของกรมสรรพากร ประกอบด้วย การจัดตั้งทีมสำรวจเพื่อสำรวจพื้นที่และแนะนำผู้มีเงินได้ในพื้นที่ที่อยู่นอกระบบ ให้มีความเข้าใจและ สมัครงใจที่จะเข้าสู่ระบบอย่างถูกต้อง มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบกลุ่มผู้เสียภาษีที่เป็นรายบุคคล ธรรมดาขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้สามารถกำกับดูแลผู้เสียภาษีดังกล่าวได้อย่างใกล้ชิด และ เป็นปัจจุบัน อีกทั้งได้มีการจัดทำโครงการสัมมนาเพื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้เรื่องภาษีอากร ให้แก่ผู้มีเงินได้ เช่น การจัดสัมมนาผู้ประกอบการนำเข้าส่งออก เป็นต้น รวมถึงการออกให้บริการรับ แบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาออกสถานที่ เช่น ห้างมาบุญครอง เป็นต้น

ตาราง 7 ผลการคำนวณหาตัวชี้วัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		GPP_BKK at Market	ผลการคำนวณ		
	ประมาณการ	เก็บได้จริง				
YEAR	T*	T	Y	ET = T*/Y	AT = T/Y	TEi = AT/ET
2547	2,085	2,761	1,902,926	0.00110	0.00145	1.32379
2548	2,875	3,414	2,028,172	0.00142	0.00168	1.18735
2549	4,226	3,705	2,130,775	0.00198	0.00174	0.87686
2550	3,982	4,033	2,216,997	0.00180	0.00182	1.01264
2551	4,676	4,401	2,286,088	0.00205	0.00193	0.94123
					ค่าเฉลี่ย	1.06838

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร (2552, สิงหาคม) และ จากการคำนวณ

จากตารางที่ 7 สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่า 1 ในปี 2547, 2548 และ 2550 คือเท่ากับ 1.32379 1.18735 และ 1.01264 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ แต่ในส่วนปี 2549 และ 2551 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้อยกว่า 1 ซึ่งเท่ากับ 0.87686 และ 0.94123 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่ำกว่าระดับปกติ และมีค่าเฉลี่ยของดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษาเท่ากับ 1.06838 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ

โดยสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 มีเขตพื้นที่ในความรับผิดชอบ ได้แก่ เขตพญาไท ซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นอาคารสำนักงาน กับบ้านพักอาศัย การขยายตัวของหน่วยธุรกิจมีน้อย เนื่องจากมีพื้นที่จำกัด ในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาส่งส่วนใหญ่เป็นการจัดเก็บตามลักษณะภาษีหัก ณ ที่จ่าย จากรายได้ของผู้เสียภาษีที่ทำงานในเขตพื้นที่ เป็นการนำส่งโดยบริษัท หรือเจ้าของสถานประกอบการ เพราะในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานมีบริษัทขนาดใหญ่อยู่มาก

สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานมีจำนวนอัตรากำลังไม่เพียงพอต่อขนาดของเขตพื้นที่รับผิดชอบ มีการโยกย้ายหรือโอนย้ายเป็นประจำทำให้ไม่สามารถควบคุมและติดตามผู้มีเงินได้ข้างต้นได้อย่างใกล้ชิด อีกทั้งเจ้าหน้าที่ที่มาทดแทนยังขาดทักษะในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยตรง และทางด้านสวัสดิการค่าตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานไม่ส่งเสริมหรือจูงใจให้เจ้าหน้าที่เพิ่มขีดความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงาน

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 ได้มีแนวทางการบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยปฏิบัติตามนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติงานของกรมสรรพากร ประกอบด้วย การจัดตั้งทีมสำรวจเพื่อสำรวจพื้นที่และแนะนำผู้มีเงินได้ในพื้นที่ที่อยู่นอกระบบ ให้มีความเข้าใจและสมัครใจที่จะเข้าสู่ระบบอย่างถูกต้อง มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบกลุ่มผู้เสียภาษีที่เป็นรายบุคคลธรรมดาขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้สามารถกำกับดูแลผู้เสียภาษีดังกล่าวได้อย่างใกล้ชิด และเป็นปัจจุบัน

ตาราง 8 ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 4

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		GPP_BKK at Market	ผลการคำนวณ		
	ประมาณการ	เก็บได้จริง				
YEAR	T*	T	Y	ET = T*/Y	AT = T/Y	TEi = AT/ET
2547	1,867	2,198	1,902,926	0.00098	0.00115	1.17695
2548	2,195	2,261	2,028,172	0.00108	0.00111	1.02996
2549	2,653	2,540	2,130,775	0.00125	0.00119	0.95729
2550	3,049	3,056	2,216,997	0.00138	0.00138	1.00244
2551	3,471	3,334	2,286,088	0.00152	0.00146	0.96044
					ค่าเฉลี่ย	1.02541

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร (2552, สิงหาคม) และจากการคำนวณ

จากตารางที่ 8 สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 4 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่า 1 ในปี 2547, 2548 และ 2550 คือเท่ากับ 1.17695 1.02996 และ 1.00244 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ แต่ในส่วนปี 2549 และ 2551 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้อยกว่า 1 ซึ่งเท่ากับ 0.95729 และ 0.96004 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่ำกว่าระดับปกติ และมีค่าเฉลี่ยของดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษาเท่ากับ 1.02541 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 4 มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ

โดยสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 4 มีเขตพื้นที่ในความรับผิดชอบ ได้แก่ เขตราชเทวี มีลักษณะคล้ายคลึงกับสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่น และไม่สามารถขยายตัวได้อย่างเต็มที่ การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาส่วนใหญ่เป็นการจัดเก็บตามลักษณะภาษีหัก ณ ที่จ่าย จากรายได้ของผู้เสียภาษีที่ทำงานในเขตพื้นที่ เป็นการ

นำส่งโดยบริษัท หรือเจ้าของสถานประกอบการ เพราะในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานมีบริษัทขนาดใหญ่อยู่มาก

สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานมีจำนวนอัตรากำลังไม่เพียงพอต่อขนาดของเขตพื้นที่รับผิดชอบ มีการโยกย้ายหรือโอนย้ายเป็นประจำทำให้ไม่สามารถควบคุมและติดตามผู้มีเงินได้ข้างต้นได้อย่างใกล้ชิด อีกทั้งเจ้าหน้าที่ที่มาทดแทนยังขาดทักษะในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยตรง และทางด้านสวัสดิการค่าตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานไม่ส่งเสริมหรือจูงใจให้เจ้าหน้าที่ที่มีความต้องการที่จะพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงาน

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 4 ได้มีแนวทางการบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยปฏิบัติตามนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติงานของกรมสรรพากร ประกอบด้วยการจัดตั้งทีมสำรวจเพื่อสำรวจพื้นที่และแนะนำผู้มีเงินได้ในพื้นที่ที่อยู่นอกระบบ ให้มีความเข้าใจและสมัครใจที่จะเข้าสู่ระบบอย่างถูกต้อง มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบกลุ่มผู้เสียภาษีที่เป็นรายบุคคลธรรมดาขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้สามารถกำกับดูแลผู้เสียภาษีดังกล่าวได้อย่างใกล้ชิด และเป็นปัจจุบัน

ตาราง 9 ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 5

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		GPP_BKK at Market	ผลการคำนวณ		
	ประมาณการ	เก็บได้จริง				
YEAR	T*	T	Y	ET = T*/Y	AT = T/Y	TEi = AT/ET
2547	11,631	13,132	1,902,926	0.00611	0.00690	1.12907
2548	13,595	16,082	2,028,172	0.00670	0.00793	1.18297
2549	18,606	18,790	2,130,775	0.00873	0.00882	1.00988
2550	19,800	22,555	2,216,997	0.00893	0.01017	1.13914
2551	25,434	24,010	2,286,088	0.01113	0.01050	0.94398
				ค่าเฉลี่ย		1.08101

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร (2552, สิงหาคม) และจากการคำนวณ

จากตารางที่ 9 สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 5 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่า 1 ในปี 2547 ถึง 2550 คือเท่ากับ 1.12907, 1.18297, 1.00988 และ 1.13914 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ ส่วนปี 2551 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้อยกว่า 1 ซึ่งเท่ากับ 0.94398 แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่ำกว่าระดับปกติ และมีค่าเฉลี่ยของดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเท่ากับ 1.08101 ซึ่งแสดงว่าสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 5 มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ ในช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 5 มีเขตพื้นที่ความรับผิดชอบได้แก่ เขตจตุจักร เขตดุสิต และเขตบางซื่อ มีลักษณะพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ และความหลากหลายของผู้มีเงินได้ ทั้งที่เป็น บริษัท ห้างร้าน อาคารสำนักงาน และบุคคลธรรมดาจำนวนมาก ส่งผลให้จำนวนผู้มีเงินได้ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูง จากการศึกษาค้นคว้าเป็นเพียงหนึ่งในสามสำนักงานที่ค่าดัชนีวัดความพยายามในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่า 1 ติดต่อกัน ตั้งแต่ปี 2547 ถึง 2550 ในส่วนปี 2551 ปัญหาที่ส่งต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานที่สำคัญ คือ มาตรการของกรมสรรพากรในการเพิ่มสิทธิค่าลดหย่อนตามกฎหมาย และรายได้ที่ได้รับยกเว้นภาษีอากร อย่างไรก็ตามยังมีผู้มีเงินได้ในความรับผิดชอบของสำนักงาน โดยเฉพาะกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่งที่ค้าขายในเขตจตุจักร ที่ยังไม่เข้าสู่ระบบภาษีอากรอย่างถูกต้อง อีกทั้งมีการเข้าออกของธุรกิจในพื้นที่อยู่ในระดับที่สูงมาก

ในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานยังขาดทักษะในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยตรง เนื่องจากมีการโยกย้ายหรือโอนย้ายเป็นประจำ ทำให้จำนวนอัตรากำลังไม่เพียงพอต่อขนาดของเขตพื้นที่รับผิดชอบ ส่งผลให้ไม่สามารถควบคุมและติดตามผู้มีเงินได้ข้างต้นได้อย่างใกล้ชิด อีกทั้งเจ้าหน้าที่ที่มาทดแทนไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง และในส่วนสวัสดิการค่าตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานไม่ส่งเสริมหรือจูงใจให้เจ้าหน้าที่เพิ่มขีดความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงาน

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 5 ได้มีแนวทางการบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยปฏิบัติตามนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติงานของกรมสรรพากร ประกอบด้วย การจัดตั้งทีมสำรวจเพื่อสำรวจพื้นที่และแนะนำผู้มีเงินได้ในพื้นที่ที่อยู่นอกระบบ ให้มีความเข้าใจและสมัครใจที่จะเข้าสู่ระบบอย่างถูกต้อง มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบกลุ่มผู้เสียภาษีที่เป็นรายบุคคลธรรมดาขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้สามารถกำกับดูแลผู้เสียภาษีดังกล่าวได้อย่างใกล้ชิด และเป็นปัจจุบัน และได้มีการจัดทำโครงการประชุมสัมพันธ์ให้ผู้มีเงินได้ในตลาดนัดจตุจักรทราบถึงหน้าที่

ที่ต้องเสียภาษี และผลประโยชน์จากการเสียภาษีอากรอย่างถูกต้อง รวมถึงการจัดทำแผนที่ภาษีในการวางระบบการติดตามผู้เสียภาษีด้วย

ตาราง 10 ผลการคำนวณหาอัตราดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 6

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ประมาณการ	GPP_BKK at Market	ผลการคำนวณ			
YEAR	T*	T	Y	ET = T*/Y	AT = T/Y	TEi = AT/ET
2547	2,923	3,681	1,902,926	0.00154	0.00193	1.25910
2548	3,877	4,522	2,028,172	0.00191	0.00223	1.16642
2549	5,175	4,597	2,130,775	0.00243	0.00216	0.88820
2550	4,996	5,400	2,216,997	0.00225	0.00244	1.08082
2551	6,066	4,948	2,286,088	0.00265	0.00216	0.81568
					ค่าเฉลี่ย	1.04204

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร (2552, สิงหาคม) และจากการคำนวณ

จากตารางที่ 10 สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 6 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่า 1 ในปี 2547, 2548 และ 2550 คือเท่ากับ 1.25910 1.16642 และ 1.08082 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ แต่ในส่วนปี 2549 และ 2551 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้อยกว่า 1 ซึ่งเท่ากับ 0.88820 และ 0.81568 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาดูต่ำกว่าระดับปกติ และมีค่าเฉลี่ยของดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเท่ากับ 1.04204 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 6 มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ ในช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา

โดยสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 6 มีเขตพื้นที่ความรับผิดชอบได้แก่ เขตบางเขน เขตลาดพร้าว และเขตหลักสี่ เป็นอีกสำนักงานหนึ่งที่มีขนาดของพื้นที่ในความรับผิดชอบ

ขนาดใหญ่ แต่ลักษณะของพื้นที่เป็นที่พักอาศัย หน่วยงานราชการ ถึงแม้ว่าจะมีแหล่งธุรกิจขนาดใหญ่ก็ตาม แต่เมื่อเทียบกับขนาดพื้นที่ก็ยังถือว่าไม่มีผลต่อการจัดเก็บภาษีอากรของสำนักงาน ลักษณะผู้มีเงินได้ในพื้นที่โดยส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัท และผู้ประกอบการขนาดเล็ก ส่งผลให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่สูงมาก และเป็นลักษณะการจัดเก็บจากภาษีหัก ณ ที่จ่าย

กรณีของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีจำนวนอัตรากำลังไม่เพียงพอต่อขนาดของเขตพื้นที่รับผิดชอบ จากการโยกย้ายหรือโอนย้ายเป็นประจำทำให้ไม่สามารถควบคุมและติดตามผู้มีเงินได้ข้างต้นได้อย่างใกล้ชิด และเจ้าหน้าที่ที่มาทดแทนยังขาดทักษะในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในส่วนทางด้านสวัสดิการค่าตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานไม่ส่งเสริม หรือจูงใจให้เจ้าหน้าที่สนใจที่จะพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงาน

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 6 ได้มีแนวทางการบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยปฏิบัติตามนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติงานของกรมสรรพากร ประกอบด้วย การจัดตั้งทีมสำรวจเพื่อสำรวจพื้นที่และแนะนำผู้มีเงินได้ในพื้นที่ที่อยู่นอกระบบ ให้มีความเข้าใจและสมัครใจที่จะเข้าสู่ระบบอย่างถูกต้อง มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบกลุ่มผู้เสียภาษีที่เป็นรายบุคคล ธรรมดาขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้สามารถกำกับดูแลผู้เสียภาษีดังกล่าวได้อย่างใกล้ชิด และเป็นปัจจุบัน

ตาราง 11 ผลการคำนวณหาอัตราดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 7

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		GPP_BKK	ผลการคำนวณ		
YEAR	ประมาณการ	เก็บได้จริง	at Market	ET = T*/Y	AT = T/Y	TEi = AT/ET
	T*	T	Y			
2547	5,783	6,421	1,902,926	0.00304	0.00337	1.11026
2548	6,664	6,578	2,028,172	0.00329	0.00324	0.98712
2549	7,322	7,416	2,130,775	0.00344	0.00348	1.01293
2550	8,118	8,217	2,216,997	0.00366	0.00371	1.01219
2551	9,505	8,932	2,286,088	0.00416	0.00391	0.93970
					ค่าเฉลี่ย	1.01244

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร (2552, สิงหาคม) และจากการคำนวณ

จากตารางที่ 11 สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 7 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่า 1 ในปี 2547, 2549 และ 2550 คือเท่ากับ 1.11026 1.01293 และ 1.01219 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ แต่ในส่วนปี 2548 และ 2551 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้อยกว่า 1 ซึ่งเท่ากับ 0.98712 และ 0.93970 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่ำกว่าระดับปกติ และมีค่าเฉลี่ยของดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษาเท่ากับ 1.01244 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 7 มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 7 มีเขตพื้นที่ความรับผิดชอบได้แก่ เขตดินแดง เขตสวนหลวง และเขตห้วยขวาง เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของผู้มีเงินได้อีกสำนักงานหนึ่ง และเป็นพื้นที่ที่สามารถขยายตัวทางเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีบุคคลอาศัยอยู่จำนวนมาก และมีสถานประกอบการจำนวนมากด้วยเช่นกัน ทำให้การจัดเก็บภาษีอากรของสำนักงานมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในบางปีจะได้ค่าต่ำกว่า 1 ซึ่งอาจมีผลมาจากมาตรการของกรมสรรพากรมากกว่าประสิทธิภาพในการจัดเก็บ ลักษณะผู้มีเงินได้ของสำนักงานเป็นพนักงานบริษัท และเจ้าของร้านค้าในพื้นที่ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก อีกทั้งเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งธุรกิจกลางคืนอยู่จำนวนมาก

สำหรับปัญหาของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงาน ส่วนใหญ่เกิดจากจำนวนอัตราค่าจ้างไม่เพียงพอต่อขนาดของเขตพื้นที่รับผิดชอบ เนื่องจากมีการโยกย้ายหรือโอนย้ายเป็นประจำ ทำให้ไม่สามารถควบคุม ดูแล และติดตามผู้มีเงินได้อย่างใกล้ชิด และเจ้าหน้าที่ที่มาทดแทนยังขาดทักษะในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยตรง สำหรับสวัสดิการค่าตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานไม่ส่งเสริมหรือจูงใจให้เจ้าหน้าที่เพิ่มขีดความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงาน

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 7 ได้มีแนวทางการบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยปฏิบัติตามนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติงานของกรมสรรพากร ประกอบด้วย การจัดตั้งทีมสำรวจเพื่อสำรวจพื้นที่และแนะนำผู้มีเงินได้ในพื้นที่ที่อยู่นอกระบบ ให้มีความเข้าใจและสมัครใจที่จะเข้าสู่ระบบอย่างถูกต้อง มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบกลุ่มผู้เสียภาษีที่เป็นรายบุคคล ธรรมดาขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้สามารถกำกับดูแลผู้เสียภาษีดังกล่าวได้อย่างใกล้ชิด และเป็นปัจจุบัน และได้มีการจัดทำโครงการเพื่อตรวจสอบและติดตามธุรกิจกลางคืนในพื้นที่สำนักงาน

ตาราง 12 ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 8

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		GPP_BKK at Market	ผลการคำนวณ		
	ประมาณการ	เก็บได้จริง				
YEAR	T*	T	Y	ET = T*/Y	AT = T/Y	TEi = AT/ET
2547	8,500	9,537	1,902,926	0.00447	0.00501	1.12206
2548	9,915	10,504	2,028,172	0.00489	0.00518	1.05945
2549	11,840	12,008	2,130,775	0.00556	0.00564	1.01417
2550	13,601	13,495	2,216,997	0.00613	0.00609	0.99217
2551	15,305	14,471	2,286,088	0.00669	0.00633	0.94553
					ค่าเฉลี่ย	1.02667

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร (2552, สิงหาคม) และจากการคำนวณ

จากตารางที่ 12 สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 8 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มากกว่า 1 ในปี 2547 ถึง 2549 คือเท่ากับ 1.12206, 1.05945, และ 1.01417 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ และในปี 2550 และ 2551 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้อยกว่า 1 ซึ่งเท่ากับ 0.99217 และ 0.94553 แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่ำกว่าระดับปกติ และมีค่าเฉลี่ยของดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเท่ากับ 1.02667 ซึ่งแสดงว่าสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 8 มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ ในช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 8 มีเขตพื้นที่ความรับผิดชอบได้แก่ เขตคลองเตย และเขตวัฒนา เป็นพื้นที่ที่มีแหล่งธุรกิจหนาแน่นมาก ลักษณะผู้มีเงินได้ของสำนักงานในส่วนของผู้คนธรรมดาไม่มากนัก การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาส่วนใหญ่มาจากภาษีหัก ณ ที่จ่ายของพนักงานบริษัทที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงาน

ในส่วนของผู้ที่ปฏิบัติงานในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานมีจำนวนอัตรากำลังไม่เพียงพอต่อขนาดของเขตพื้นที่รับผิดชอบ มีการโยกย้ายหรือโอนย้ายเป็นประจำ ทำให้ไม่สามารถควบคุมและติดตามผู้มีเงินได้ข้างต้นได้อย่างใกล้ชิด อีกทั้งเจ้าหน้าที่ที่มาทดแทนยังขาดทักษะในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยตรง และทางด้าน

สวัสดิการค่าตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานไม่ส่งเสริมหรือจูงใจให้เจ้าหน้าที่เพิ่มขีดความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงาน

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 8 ได้มีแนวทางการบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยปฏิบัติตามนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติงานของกรมสรรพากร ประกอบด้วย การจัดตั้งทีมสำรวจเพื่อสำรวจพื้นที่และแนะนำผู้มีเงินได้ในพื้นที่ที่อยู่นอกระบบ ให้มีความเข้าใจและสมัครใจที่จะเข้าสู่ระบบอย่างถูกต้อง มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบกลุ่มผู้เสียภาษีที่เป็นรายบุคคล ธรรมดาขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อกำกับดูแลผู้เสียภาษีดังกล่าวได้อย่างใกล้ชิด และเป็นปัจจุบัน

ตาราง 13 ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 9

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ประมาณการ	GPP_BKK at Market	ผลการคำนวณ			
YEAR	T*	T	Y	ET = T*/Y	AT = T/Y	TEi = AT/ET
2547	2,156	2,490	1,902,926	0.00113	0.00131	1.15475
2548	2,612	2,874	2,028,172	0.00129	0.00142	1.10039
2549	3,201	3,191	2,130,775	0.00150	0.00150	0.99687
2550	3,801	3,897	2,216,997	0.00171	0.00176	1.02533
2551	4,445	3,920	2,286,088	0.00194	0.00171	0.88207
					ค่าเฉลี่ย	1.03188

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร (2552, สิงหาคม) และจากการคำนวณ

จากตารางที่ 13 สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 9 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มากกว่า 1 ในปี 2547, 2548 และ 2550 คือเท่ากับ 1.15475 1.10039 และ 1.02533 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สูงกว่าระดับปกติ แต่ในปี 2549 และ 2551 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้อยกว่า 1 ซึ่งเท่ากับ 0.99687 และ 0.88207 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่ำกว่าระดับปกติ และมีค่าเฉลี่ยของดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษาเท่ากับ 1.03188 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 9 มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สูงกว่าระดับปกติ

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 9 มีเขตพื้นที่ความรับผิดชอบได้แก่ เขตพระโขนง เขตประเวศ และเขตบางนา เป็นพื้นที่ที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และระบบคมนาคมอย่างมาก แต่ด้วยที่เป็นพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่และยังอยู่ระหว่างการพัฒนา อีกทั้งเป็นเขตเชื่อมต่อกับจังหวัดปริมณฑล ทำให้ไม่มีสถานประกอบการ และมีจำนวนผู้มีเงินได้ไม่มากนัก

ในส่วนของผู้ที่ปฏิบัติงานในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานมีจำนวนอัตรากำลังไม่เพียงพอต่อขนาดของเขตพื้นที่รับผิดชอบ เนื่องจากการโยกย้ายหรือโอนย้ายของผู้ปฏิบัติงานเป็นประจำ ทำให้ไม่สามารถควบคุมและติดตามผู้มีเงินได้ข้างต้นได้อย่างใกล้ชิด และเจ้าหน้าที่ที่มาทดแทนยังขาดทักษะในการปฏิบัติงานการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยตรง สำหรับสวัสดิการค่าตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานไม่ส่งเสริมหรือจูงใจให้เจ้าหน้าที่สนใจที่จะเพิ่มขีดความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงาน

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 9 ได้มีแนวทางการบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยปฏิบัติตามนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติงานของกรมสรรพากร ประกอบด้วย การจัดตั้งทีมสำรวจเพื่อสำรวจพื้นที่และแนะนำผู้มีเงินได้ในพื้นที่ที่อยู่นอกระบบ ให้มีสมัครใจที่จะเข้าสู่ระบบอย่างถูกต้อง มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบกลุ่มผู้เสียภาษีที่เป็นรายบุคคลธรรมดาขนาดเล็กและขนาดย่อม เพื่อให้สามารถกำกับดูแลผู้เสียภาษีดังกล่าวได้อย่างใกล้ชิด และเป็นปัจจุบัน

ตาราง 14 ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 10

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		GPP_BKK	ผลการคำนวณ		
YEAR	ประมาณการ T*	เก็บได้จริง T	at Market Y	ET = T*/Y	AT = T/Y	TEi = AT/ET
2547	2,423	2,846	1,902,926	0.00127	0.00150	1.17473
2548	2,975	3,245	2,028,172	0.00147	0.00160	1.09058
2549	3,672	3,702	2,130,775	0.00172	0.00174	1.00799
2550	4,410	4,650	2,216,997	0.00199	0.00210	1.05426
2551	5,269	4,810	2,286,088	0.00230	0.00210	0.91274
					ค่าเฉลี่ย	1.04806

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร (2552, สิงหาคม) และจากการคำนวณ

จากตารางที่ 14 สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 10 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่า 1 ในปี 2547 ถึง 2550 คือเท่ากับ 1.17473, 1.09058, 1.00799 และ 1.05426 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ ส่วนปี 2551 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้อยกว่า 1 ซึ่งเท่ากับ 0.91274 แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่ำกว่าระดับปกติ และมีค่าเฉลี่ยของดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษาเท่ากับ 1.04806 ซึ่งแสดงว่าสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 10 มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 10 มีเขตพื้นที่ความรับผิดชอบได้แก่ เขตบึงกุ่ม เขตบางกะปิ และเขตวังทองหลาง เป็นอีกสำนักงานหนึ่งที่มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่า 1 อย่างต่อเนื่อง ด้วยสภาพพื้นที่เป็นแหล่งชุมชนขนาดใหญ่ ที่สำคัญเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งมีความหลากหลายของผู้มีเงินได้สูง ทำให้มีแหล่งการค้าทั้งขนาดเล็กไปจนถึงขนาดใหญ่อยู่ในพื้นที่จำนวนมาก แต่จากผลการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะเห็นได้ว่ามีจำนวนภาษีไม่สูงมาก เนื่องจากการควบคุมและติดตามในการเสียภาษีอากรทำได้ยาก มีความแออัดในพื้นที่บางแห่ง ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงได้อย่างเต็มที่ รวมถึงผู้มีเงินได้ไม่ได้มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ทำให้ยากต่อการติดตาม

แต่ในส่วนของผู้ปฏิบัติงานในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานมีจำนวนอัตรากำลังไม่เพียงพอต่อขนาดของเขตพื้นที่รับผิดชอบและจำนวนของผู้มีเงินได้ มีการโยกย้ายหรือโอนย้ายของเจ้าหน้าที่เป็นประจำ ทำให้ไม่สามารถควบคุมและติดตามผู้มีเงินได้ได้อย่างใกล้ชิด อีกทั้งเจ้าหน้าที่ที่มาทดแทนยังขาดทักษะในการปฏิบัติงานในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และทางด้านสวัสดิการค่าตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานไม่ส่งเสริมหรือจูงใจให้เจ้าหน้าที่สนใจเพิ่มขีดความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงาน

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 10 ได้มีแนวทางการบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยปฏิบัติตามนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติงานของกรมสรรพากร ประกอบด้วย การจัดตั้งทีมสำรวจเพื่อสำรวจพื้นที่และแนะนำผู้มีเงินได้ในพื้นที่ที่อยู่นอกระบบ ให้มีความเข้าใจและสมัครใจที่จะเข้าสู่ระบบอย่างถูกต้อง มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบกลุ่มผู้เสียภาษีที่เป็นรายบุคคลธรรมดาขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้สามารถกำกับดูแลผู้เสียภาษีดังกล่าวได้อย่างใกล้ชิด และเป็นปัจจุบัน

ตาราง 15 ผลการคำนวณหาอัตราดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 11

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		GPP_BKK at Market	ผลการคำนวณ		
	ประมาณการ	เก็บได้จริง				
YEAR	T*	T	Y	ET = T*/Y	AT = T/Y	TEi = AT/ET
2547	958	1,110	1,902,926	0.00050	0.00058	1.15894
2548	1,152	1,385	2,028,172	0.00057	0.00068	1.20244
2549	1,450	1,468	2,130,775	0.00068	0.00069	1.01243
2550	1,649	1,691	2,216,997	0.00074	0.00076	1.02535
2551	1,929	1,911	2,286,088	0.00084	0.00084	0.99086
					ค่าเฉลี่ย	1.07801

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร (2552, สิงหาคม) และจากการคำนวณ

จากตารางที่ 15 สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 11 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มากกว่า 1 ในปี 2547 ถึง 2550 คือเท่ากับ 1.15894, 1.20244, 1.01243 และ 1.02535 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สูงกว่าระดับปกติ ส่วนปี 2551 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้อยกว่า 1 ซึ่งเท่ากับ 0.99086 แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่ำกว่าระดับปกติ และมีค่าเฉลี่ยของดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษาเท่ากับ 1.07801 ซึ่งแสดงว่าสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 11 มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 11 มีเขตพื้นที่ความรับผิดชอบได้แก่ เขตมีนบุรี เขตหนองจอก และเขตลาดกระบัง เป็นอีกสำนักงานหนึ่งที่มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากกว่า 1 อย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าผลการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะมีจำนวนที่ต่ำกว่าสำนักงานอื่นๆ ด้วยลักษณะของผู้มีเงินได้ยังประกอบอาชีพเกษตรกรรม และไม่มีอาคารสำนักงานขนาดใหญ่มากนัก เป็นพื้นที่ที่เริ่มมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น มีการก่อสร้างทั้งหมู่บ้าน อาคาร และถนน เพิ่มขึ้น

กรณีเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานมีจำนวน อัตรากำลังไม่เพียงพอต่อขนาดของเขตพื้นที่รับผิดชอบ ด้วยมีการย้ายหรือโอนย้ายของเจ้าหน้าที่เป็นประจำ ส่งผลให้ไม่สามารถควบคุมและติดตามผู้มีเงินได้ข้างต้นได้อย่างใกล้ชิด อีกทั้งเจ้าหน้าที่มาทดแทนยังขาดทักษะในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยตรง และในส่วนของเรื่องสวัสดิการค่าตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานไม่ส่งเสริมหรือจูงใจให้เจ้าหน้าที่สนใจที่จะเพิ่มขีดความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงาน

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 11 ได้มีแนวทางการบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยปฏิบัติตามนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติงานของกรมสรรพากร ประกอบด้วย การจัดตั้งทีมสำรวจเพื่อสำรวจพื้นที่และแนะนำผู้มีเงินได้ในพื้นที่ที่อยู่นอกระบบ ให้มีความเข้าใจและสมัครใจที่จะเข้าสู่ระบบอย่างถูกต้อง มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบกลุ่มผู้เสียภาษีที่เป็นรายบุคคล ธรรมดาขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้สามารถกำกับดูแลผู้เสียภาษีดังกล่าวได้อย่างใกล้ชิด และเป็นปัจจุบัน

ตาราง 16 ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 12

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		GPP_BKK at Market	ผลการคำนวณ		
	ประมาณการ	เก็บได้จริง				
YEAR	T*	T	Y	ET = T*/Y	AT = T/Y	TEi = AT/ET
2547	11,440	12,440	1,902,926	0.00601	0.00654	1.08744
2548	13,175	12,890	2,028,172	0.00650	0.00636	0.97835
2549	14,684	14,500	2,130,775	0.00689	0.00680	0.98744
2550	16,234	17,764	2,216,997	0.00732	0.00801	1.09419
2551	20,147	19,339	2,286,088	0.00881	0.00846	0.95991
ค่าเฉลี่ย						1.02146

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร (2552, สิงหาคม) และจากการคำนวณ

จากตารางที่ 16 สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 12 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่า 1 ในปี 2547 และ 2550 คือเท่ากับ 1.08744 และ 1.09419 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ และมีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้อยกว่า 1 ในปี 2548, 2549 และ 2551 ซึ่งเท่ากับ 0.97835, 0.98744 และ 0.95991 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่ำกว่าระดับปกติ และมีค่าเฉลี่ยของดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษากับ 1.02146 ซึ่งแสดงว่าสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 12 มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 12 มีเขตพื้นที่ความรับผิดชอบได้แก่ เขตบางรัก ซึ่งมีลักษณะพื้นที่ที่มีแหล่งธุรกิจจำนวนมาก ทำให้ในส่วนของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้เป็นภาษีที่ทำรายได้หลักให้กับสำนักงาน ถึงแม้ว่าเป็นเขตที่มีผู้มีเงินได้จำนวนมากทำงานอยู่ก็ตาม เพราะมีพื้นที่สำหรับอยู่อาศัยไม่มากนัก ทำให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสามารถจัดเก็บได้น้อยกว่าภาษีอากรอื่นๆ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่จัดเก็บได้โดยส่วนใหญ่มาจากภาษีหัก ณ ที่จ่าย ของผู้ที่ทำงานในเขตพื้นที่ของสำนักงาน ลักษณะผู้มีเงินได้ของสำนักงานในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มักเป็นร้านขายของขนาดเล็ก และเป็นกลุ่มที่ทำงานธุรกิจกลางคืน ซึ่งยากต่อการตรวจสอบและติดตาม

สำหรับกรณีเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานมีจำนวนอัตรากำลังไม่เพียงพอต่อขนาดของเขตพื้นที่รับผิดชอบ และจำนวนผู้มีเงินได้ที่มีปริมาณมาก มีการโยกย้ายหรือโอนย้ายของเจ้าหน้าที่เป็นประจำ ทำให้ไม่สามารถควบคุม ติดตาม และดูแลผู้มีเงินได้ข้างต้นได้อย่างใกล้ชิด อีกทั้งเจ้าหน้าที่ที่มาทดแทนยังขาดทักษะในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยตรง ทางด้านสวัสดิการค่าตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานไม่ส่งเสริมหรือจูงใจให้เจ้าหน้าที่ที่มีความต้องการที่จะเพิ่มขีดความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงาน

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 12 ได้มีแนวทางการบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยปฏิบัติตามนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติงานของกรมสรรพากร ประกอบด้วย การจัดตั้งทีมสำรวจเพื่อสำรวจพื้นที่และแนะนำผู้มีเงินได้ในพื้นที่ที่อยู่นอกระบบ ให้มีความเข้าใจและสมัครใจที่จะเข้าสู่ระบบอย่างถูกต้อง มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบกลุ่มผู้เสียภาษีที่เป็นรายบุคคล ธรรมดาขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้สามารถกำกับดูแลผู้เสียภาษีดังกล่าวได้อย่างใกล้ชิด และเป็นปัจจุบัน และได้มีโครงการสำรวจแหล่งธุรกิจกลางคืนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

ตาราง 17 ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 13

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ YEAR	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		GPP_BKK at Market	ผลการคำนวณ		
	ประมาณการ T*	เก็บได้จริง T		ET = T*/Y	AT = T/Y	TEi = AT/ET
2547	5,720	6,627	1,902,926	0.00301	0.00348	1.15863
2548	7,062	6,933	2,028,172	0.00348	0.00342	0.98185
2549	8,043	8,591	2,130,775	0.00377	0.00403	1.06819
2550	9,907	9,277	2,216,997	0.00447	0.00418	0.93642
2551	10,671	10,197	2,286,088	0.00467	0.00446	0.95562
					ค่าเฉลี่ย	1.02014

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร (2552, สิงหาคม) และจากการคำนวณ

จากตารางที่ 17 สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 13 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มากกว่า 1 ในปี 2547 และ 2550 คือเท่ากับ 1.15863 และ 1.06819 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ และมีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้อยกว่า 1 ในปี 2548, 2549 และ 2551 ซึ่งเท่ากับ 0.98185, 0.93642 และ 0.95562 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาดำกว่าระดับปกติ และมีค่าเฉลี่ยของดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษากับ 1.02014 ซึ่งแสดงว่าสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 13 มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สูงกว่าระดับปกติ

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 13 มีเขตพื้นที่ความรับผิดชอบได้แก่ เขตสาทร เขตยานนาวา และเขตบางคอแหลม เป็นอีกสำนักงานที่มีลักษณะของพื้นที่ในความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีพื้นที่ที่เป็นอาคารสำนักงานจำนวนมาก และก็มีแหล่งชุมชนจำนวนมากด้วยเช่นกัน จากสภาพพื้นที่ดังกล่าวทำให้การบริหารการจัดเก็บภาษีอากรของสำนักงานเป็นได้ด้วยความยากลำบาก เนื่องจากผู้มีเงินได้ในแหล่งชุมชนไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ดีเท่าที่ควร อีกทั้งแหล่ง

ชุมชนบางแห่งในพื้นที่ที่มีปัญหามาก ประกอบกับมีความสลับซับซ้อนของพื้นที่รับผิดชอบ ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบและติดตามอย่างใกล้ชิดได้ ภาษีที่จัดเก็บได้มาจากพนักงานที่ทำงานในเขตอาคารสูงเป็นส่วนใหญ่ และธุรกิจขนาดใหญ่ที่อยู่ริมถนนในพื้นที่เท่านั้น

ในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานมีจำนวนอัตรากำลังไม่เพียงพอต่อขนาดของเขตพื้นที่รับผิดชอบ ไม่รู้จักสภาพพื้นที่รับผิดชอบดี ทำให้ไม่สามารถควบคุมและติดตามผู้มีเงินได้ข้างต้นได้อย่างใกล้ชิด อีกทั้งมีการโยกย้ายหรือโอนย้ายของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเป็นประจำ และเจ้าหน้าที่ที่มาทดแทนยังขาดทักษะในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยตรง สำหรับสวัสดิการค่าตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานไม่ส่งเสริมหรือจูงใจให้เจ้าหน้าที่เพิ่มขีดความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงาน

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 13 ได้มีแนวทางการบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยปฏิบัติตามนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติงานของกรมสรรพากร ประกอบด้วย การจัดตั้งทีมสำรวจเพื่อสำรวจพื้นที่และแนะนำผู้มีเงินได้ในพื้นที่ที่ยูนอกระบบ ให้มีความเข้าใจและสมัครใจที่จะเข้าสู่ระบบอย่างถูกต้อง มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบกลุ่มผู้เสียภาษีที่เป็นรายบุคคล ธรรมดาขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้สามารถกำกับดูแลผู้เสียภาษีดังกล่าวได้อย่างใกล้ชิด และเป็นปัจจุบัน

ตาราง 18 ผลการคำนวณหาอัตราดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 14

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		GPP_BKK at Market	ผลการคำนวณ		
	ประมาณการ	เก็บได้จริง				
YEAR	T*	T	Y	ET = T*/Y	AT = T/Y	TEi = AT/ET
2547	1,249	1,316	1,902,926	0.00066	0.00069	1.05329
2548	1,351	1,351	2,028,172	0.00067	0.00067	0.99976
2549	1,646	1,667	2,130,775	0.00077	0.00078	1.01263
2550	1,913	1,928	2,216,997	0.00086	0.00087	1.00761
2551	2,191	1,965	2,286,088	0.00096	0.00086	0.89695
				ค่าเฉลี่ย		0.99405

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร (2552, สิงหาคม) และจากการคำนวณ

จากตารางที่ 18 สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 14 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มากกว่า 1 ในปี 2547, 2549 และ 2550 คือเท่ากับ 1.05329, 1.01263 และ 1.00761 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สูงกว่าระดับปกติในช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา และในปี 2548 และ 2551 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้อยกว่า 1 ซึ่งเท่ากับ 0.99976 และ 0.89695 ตามลำดับ มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่ำกว่าระดับปกติ และมีค่าเฉลี่ยของดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษาเท่ากับ 0.99405 ซึ่งแสดงว่าสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 14 มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาดำกว่าระดับปกติ

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 14 มีเขตพื้นที่ความรับผิดชอบได้แก่ เขตตลิ่งชัน เขตหนองแขม เขตบางแค เขตบางพลัด และเขตภาษีเจริญ ซึ่งมีลักษณะพื้นที่เป็นแหล่งชุมชน ที่พักอาศัย และโรงงานขนาดกลาง การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในพื้นที่ส่วนใหญ่มาจากลูกจ้างตามโรงงาน แต่ด้วยระบบการจ้างงานในโรงงานดังกล่าวส่วนใหญ่จ่ายค่าจ้างเป็นรายวัน และเป็นแรงงานที่ได้รับค่าจ้างในอัตราที่ต่ำ ทำให้ไม่สามารถจัดเก็บได้มาก อีกทั้งมีขนาดของพื้นที่ที่รับผิดชอบที่มีขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ไม่สามารถควบคุมและติดตามผู้เสียภาษีได้อย่างใกล้ชิด

ในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานมีจำนวนอัตรากำลังไม่เพียงพอต่อขนาดของเขตพื้นที่รับผิดชอบ อีกทั้งมีการโยกย้ายหรือโอนย้ายของเจ้าหน้าที่เป็นประจำ ทำให้ไม่สามารถติดตามผู้มีเงินได้ข้างต้นได้อย่างใกล้ชิด ในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่มาทดแทนยังขาดทักษะในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในส่วนของสวัสดิการค่าตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานไม่ส่งเสริมหรือจูงใจที่จะทำให้เจ้าหน้าที่สนใจที่จะเพิ่มขีดความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงาน

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 14 ได้มีแนวทางการบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยปฏิบัติตามนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติงานของกรมสรรพากร ประกอบด้วย การจัดตั้งทีมสำรวจเพื่อสำรวจพื้นที่และแนะนำผู้มีเงินได้ในพื้นที่ที่อยู่นอกระบบ ให้มีความเข้าใจและสมัครใจที่จะเข้าสู่ระบบอย่างถูกต้อง มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบกลุ่มผู้เสียภาษีที่เป็นรายบุคคล ธรรมดาขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้สามารถกำกับดูแลผู้เสียภาษีดังกล่าวได้อย่างใกล้ชิด และเป็นปัจจุบัน

ตาราง 19 ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 15

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		GPP_BKK at Market	ผลการคำนวณ		
	ประมาณการ	เก็บได้จริง		ET = T*/Y	AT = T/Y	TEi = AT/ET
YEAR	T*	T	Y	ET = T*/Y	AT = T/Y	TEi = AT/ET
2547	2,625	2,206	1,902,926	0.00138	0.00116	0.84038
2548	2,163	2,168	2,028,172	0.00107	0.00107	1.00263
2549	2,380	2,450	2,130,775	0.00112	0.00115	1.02934
2550	2,786	2,714	2,216,997	0.00126	0.00122	0.97418
2551	3,134	2,943	2,286,088	0.00137	0.00129	0.93894
					ค่าเฉลี่ย	0.95709

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร (2552, สิงหาคม) และจากการคำนวณ

จากตารางที่ 19 สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 15 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มากกว่า 1 ในปี 2548 และ 2549 คือเท่ากับ 1.00263 และ 1.02934 ตามลำดับ มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ และมีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้อยกว่า 1 ในปี 2547, 2550 และ 2551 ซึ่งเท่ากับ 0.84038, 0.97418 และ 0.93894 ตามลำดับ มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาดำกว่าระดับปกติ และมีค่าเฉลี่ยของดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษากับ 0.95709 ซึ่งแสดงว่าสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 15 มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาดำกว่าระดับปกติ

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 15 มีเขตพื้นที่ความรับผิดชอบได้แก่ เขตจอมทอง เขตบางขุนเทียน และเขตราษฎร์บูรณะ ซึ่งมีลักษณะพื้นที่เป็นแหล่งชุมชน ที่พักอาศัย และโรงงานขนาดกลาง การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในพื้นที่ส่วนใหญ่มาจากลูกจ้างตามโรงงาน แต่ด้วยระบบการจ้างงานในโรงงานดังกล่าวส่วนใหญ่จ่ายค่าจ้างเป็นรายวัน และเป็นแรงงานที่ได้รับค่าจ้างในอัตราที่ต่ำ ทำให้ไม่สามารถจัดเก็บได้มาก อีกทั้งมีขนาดของพื้นที่ที่รับผิดชอบที่มีขนาด

ทางด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงาน มักจะมีปัญหาเรื่องการโยกย้ายหรือโอนย้ายเป็นประจำ ทำให้จำนวนอัตรากำลังไม่เพียงพอต่อขนาดของเขตพื้นที่รับผิดชอบ ไม่สามารถควบคุมและติดตามผู้มีเงินได้ข้างต้นได้อย่างใกล้ชิด อีกทั้งเจ้าหน้าที่ที่มา

ทดแทนยังขาดทักษะในการปฏิบัติงานในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยตรง สำหรับด้านสวัสดิการค่าตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานไม่ส่งเสริมหรือจูงใจให้เจ้าหน้าที่เพิ่มขีดความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงาน

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 15 ได้มีแนวทางการบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยปฏิบัติตามนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติงานของกรมสรรพากร ประกอบด้วยการจัดตั้งทีมสำรวจเพื่อสำรวจพื้นที่และแนะนำผู้มีเงินได้ในพื้นที่ที่อยู่นอกระบบ ให้มีความเข้าใจและสมัครใจที่จะเข้าสู่ระบบอย่างถูกต้อง มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบกลุ่มผู้เสียภาษีที่เป็นรายบุคคลธรรมดาขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้สามารถกำกับดูแลผู้เสียภาษีดังกล่าวได้อย่างใกล้ชิด และเป็นปัจจุบัน

ตาราง 20 ผลการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 16

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		GPP_BKK at Market	ผลการคำนวณ		
	ประมาณการ	เก็บได้จริง				
YEAR	T*	T	Y	ET = T*/Y	AT = T/Y	TEi = AT/ET
2547	1,456	1,561	1,902,926	0.00076	0.00082	1.07265
2548	1,622	1,655	2,028,172	0.00080	0.00082	1.02044
2549	1,869	2,082	2,130,775	0.00088	0.00098	1.11411
2550	2,450	2,557	2,216,997	0.00111	0.00115	1.04368
2551	2,926	2,539	2,286,088	0.00128	0.00111	0.86777
					ค่าเฉลี่ย	1.02373

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร (2552, สิงหาคม) และจากการคำนวณ

จากตารางที่ 20 สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 16 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากกว่า 1 ในปี 2547 ถึง 2550 คือเท่ากับ 1.07265, 1.02044, 1.11411 และ 1.04368 ตามลำดับ มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ ส่วนปี 2551 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้อยกว่า 1 ซึ่งเท่ากับ 0.86777 มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาดำกว่าระดับปกติ และมีค่าเฉลี่ยของดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษา

เท่ากับ 1.02373 ซึ่งแสดงว่าสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 16 มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 16 มีเขตพื้นที่ความรับผิดชอบได้แก่ เขตธนบุรี เขตคลองสาน เขตบางกอกน้อย และเขตบางกอกใหญ่ ซึ่งมีลักษณะพื้นที่

ในส่วนของผู้ที่ปฏิบัติงานในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานมีจำนวนอัตรากำลังไม่เพียงพอต่อขนาดของเขตพื้นที่รับผิดชอบ มีการโยกย้ายหรือโอนย้ายเป็นประจำ ทำให้ไม่สามารถควบคุมและติดตามผู้มีเงินได้ข้างต้นได้อย่างใกล้ชิด อีกทั้งเจ้าหน้าที่ที่มาทดแทนยังขาดทักษะในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยตรง และทางด้านสวัสดิการค่าตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานไม่ส่งเสริมหรือจูงใจให้เจ้าหน้าที่เพิ่มขีดความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงาน

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 16 ได้มีแนวทางการบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยปฏิบัติตามนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติงานของกรมสรรพากร ประกอบด้วย การจัดตั้งทีมสำรวจเพื่อสำรวจพื้นที่และแนะนำผู้มีเงินได้ในพื้นที่ที่ยื่นอกรระบบ ให้มีความเข้าใจและสมัครใจที่จะเข้าสู่ระบบอย่างถูกต้อง มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบกลุ่มผู้เสียภาษีที่เป็นรายบุคคล ธรรมดาขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้สามารถกำกับดูแลผู้เสียภาษีดังกล่าวได้อย่างใกล้ชิด และเป็นปัจจุบัน

ตาราง 21 ผลการคำนวณหาอัตราชี้วัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบประมาณ	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		GPP_BKK	ผลการคำนวณ		
YEAR	ประมาณการ T*	เก็บได้จริง T	at Market Y	ET = T*/Y	AT = T/Y	TEi = AT/ET
2547	73,149	82,714	1,902,926	0.03844	0.04347	1.13077
2548	86,088	91,873	2,028,172	0.04245	0.04530	1.06720
2549	105,231	104,193	2,130,775	0.04939	0.04890	0.99014
2550	114,792	119,002	2,216,997	0.05178	0.05368	1.03667
2551	135,264	126,104	2,286,088	0.05917	0.05516	0.93228
					ค่าเฉลี่ย	1.03141

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร (2552, สิงหาคม) และจากการคำนวณ

จากตารางที่ 21 สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครรวมทั้ง 16 สำนักงาน มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่า 1 ในปี 2547, 2548 และ 2550 คือเท่ากับ 1.13077, 1.06720 และ 1.03667 ตามลำดับ มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ สำหรับปี 2549 และ 2551 มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้อยกว่า 1 ซึ่งเท่ากับ 0.99014 และ 0.93228 ตามลำดับ มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่ำกว่าระดับปกติ มีค่าเฉลี่ยของดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษาเท่ากับ 1.03141 ซึ่งแสดงว่าสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ

ในช่วงปีงบประมาณ 2547 และ 2548 เป็นช่วงที่สภาพเศรษฐกิจของประเทศฟื้นตัวขึ้นมา จากสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเมื่อปี 2540 มีความมั่นคงทางการเมือง และมีการขยายตัวในภาคการผลิต ส่งผลให้มีการจ้างงานมากขึ้นซึ่งส่งผลให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้มากขึ้น อีกทั้งการประมาณการผลการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในช่วงเวลาดังกล่าว มีการประมาณการจัดเก็บไว้ต่ำเนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจที่ยังไม่มีเสถียรภาพเท่าที่ควร และในส่วนของกรมสรรพากรได้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการในการปฏิบัติงานจากการมุ่งเน้นตรวจสอบภาษีอย่างเดียว เป็นการกำกับดูแลผู้เสียภาษีอย่างใกล้ชิดและเป็นปัจจุบัน ซึ่งเป็นนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อให้ความรู้ ให้คำแนะนำแก่ผู้เสียภาษี เพื่อให้เข้าใจและสามารถปฏิบัติตามในการเสียภาษีอากรได้ถูกต้อง รวมถึงการพัฒนากระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศของกรมสรรพากร เพื่อให้บริการแก่ผู้เสียภาษีได้อย่างสะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้น และเป็นการเพิ่มช่องทางในการเสียภาษีเพิ่มขึ้น

ในปีงบประมาณ 2549 ผลการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่ำกว่าประมาณการ เนื่องจากปัจจัยทางการเมือง เช่น การยุบสภา การรัฐประหาร เป็นต้น ส่งผลกระทบที่สำคัญต่อสภาพเศรษฐกิจของประเทศ นักลงทุนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติขาดความเชื่อมั่นในเสถียรภาพของการเมืองไทยทำให้เกิดการชะลอตัวในการลงทุน ภาวะการจ้างงานลดลง มีการเลิกจ้างแรงงานส่งผลให้ความสามารถในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ลดลง

ในปีงบประมาณ 2550 ในช่วงครึ่งปีแรกสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศมีแนวโน้มที่ดี ทำให้ความสามารถในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ และความสามารถในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของเจ้าหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เนื่องจากกรมสรรพากรได้พัฒนาและปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติงานในการกำกับดูแลผู้เสียภาษี โดยมีการจัดตั้งหน่วยงานภายในสำนักงานสรรพากรพื้นที่แต่ละแห่งที่ปฏิบัติหน้าที่โดยตรงในการกำกับดูแลผู้เสียภาษีรายบุคคลธรรมดา และจัดตั้งศูนย์สำรวจและติดตามธุรกิจนอกระบบ เพื่อเป็นการเพิ่มผู้มีรายได้ในการจัดเก็บภาษี โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีเงินได้ที่เป็บุคคลธรรมดาขนาดกลางและขนาดย่อม

สำหรับปีงบประมาณ 2551 เกิดสภาวะทางเศรษฐกิจของโลกถดถอยอย่างรุนแรง ทำให้ส่งผลกระทบที่สำคัญต่อการจ้างงาน ซึ่งเป็นฐานภาษีที่สำคัญของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ทำให้ความสามารถในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ลดลง อีกทั้งยังเป็นปีที่กรมสรรพากรได้มีมาตรการเกี่ยวกับสิทธิการหักค่าใช้จ่าย ค่าลดหย่อน รวมถึงเงินได้บางรายการที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องนำมาคำนวณภาษีเพิ่มขึ้น เพื่อบรรเทาภาระของผู้เสียภาษี ทำให้การจัดเก็บภาษีลดลง

ทางด้านของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานมีจำนวนอัตรากำลังไม่เพียงพอต่อขนาดของเขตพื้นที่รับผิดชอบ ทำให้ไม่สามารถควบคุมและติดตามผู้มีเงินได้ข้างต้นได้อย่างใกล้ชิด อีกทั้งเจ้าหน้าที่ยังขาดทักษะในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยตรง และทางด้านสวัสดิการค่าตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานไม่ส่งเสริมหรือจูงใจให้เจ้าหน้าที่เพิ่มขีดความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงาน

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ได้มีแนวทางการบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยปฏิบัติตามนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติงานของกรมสรรพากร ประกอบด้วยการจัดตั้งทีมสำรวจเพื่อสำรวจพื้นที่และแนะนำผู้มีเงินได้ในพื้นที่ที่ยูนอกระบบ ให้มีความเข้าใจและสมัครใจที่จะเข้าสู่ระบบอย่างถูกต้อง มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบกลุ่มผู้เสียภาษีที่เป็นรายบุคคล ธรรมดาขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้สามารถกำกับดูแลผู้เสียภาษีดังกล่าวได้อย่างใกล้ชิด และเป็นปัจจุบัน

สรุปได้ว่า สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครมีค่าเฉลี่ยของดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2547 ถึงปีงบประมาณ 2551 มากกว่า 1 แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าระดับปกติ โดยกรมสรรพากรได้มุ่งเน้นดำเนินการเพื่อปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติงาน ปรับปรุงระบบโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการเพิ่มทักษะความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ด้วยวิธีการจัดการความรู้ มีนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนในการกำหนดเป้าหมาย และยุทธศาสตร์ของกรมสรรพากร และยั่งยืน ทั้งนี้ กรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยจัดเก็บที่มีความสามารถในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูง แต่จากการศึกษาพบว่าบางปีงบประมาณค่าดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นรายปีงบประมาณ ที่ได้มีค่าน้อยกว่า 1 เนื่องจากผลกระทบจากปัจจัยภายนอกเป็นหลัก สืบเนื่องมาจากผลของมาตรการต่างๆ ของกรมสรรพากรเพื่อช่วยเหลือและบรรเทาภาระภาษีให้แก่ผู้มีเงินได้ รวมถึงผู้มีเงินได้ที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องภาษีอากรอย่างแท้จริง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมาย คือ

1. ศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครแยกเป็นรายสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 1 ถึง 16 และภาพรวมทั้ง 16 สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร
2. ศึกษาปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ทั้งทางด้านเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและผู้เสียภาษี

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษเฉพาะประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 16 สำนักงาน (ตามโครงสร้างก่อนการปฏิรูประบบราชการ ปี 2550) ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2547 ถึงปีงบประมาณ 2551

วิธีดำเนินการวิจัย

กำหนดวิธีการหาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ด้วยการหาค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 1 ถึง 16 ด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผลการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทั้ง 16 สำนักงาน รวมถึงการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ถึงปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ทางด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติและทางด้านผู้เสียภาษี ตลอดจนแนวทางการวางแผนบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของแต่ละสำนักงานสรรพากรพื้นที่

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ภายหลังจากได้รับอนุมัติจากสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลประมาณการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และผลการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทั้ง 16 สำนักงาน
2. นำข้อมูลที่ได้รับจาก ข้อ 1 นำมาคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของแต่ละสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 1 ถึง 16 สำนักงาน และภาพรวมทั้ง 16 สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร
3. ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ถึงปัญหาทางด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติและผู้เสียภาษี ที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและแนวทางในการบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของแต่ละสำนักงาน

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. จัดกระทำข้อมูล โดยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาทั้งหมด
2. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) กระทำโดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวม โดยใช้ตารางและผลที่ได้จากการคำนวณหาค่าดัชนีวัดความพยายามในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร รวมถึงผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อนำมาอธิบายข้อมูลเปรียบเทียบและวิเคราะห์ผลทั้งในภาพรวมและเป็นรายสำนักงาน และแนวทางการบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
3. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) กระทำโดยการหาค่าดัชนีวัดความพยายามในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ทราบว่าสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้ธรรมดาในแต่ละปีงบประมาณเป็นอย่างไร ทั้งในภาพรวมและรายสำนักงาน

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 1 ถึง 16 ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2547 ถึงปีงบประมาณ 2551 สามารถนำมาสรุปได้ตามตารางที่ 22 ดังนี้

ตาราง 22 ค่าดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 1 ถึง 16

สำนักงาน	ค่าดัชนีวัดความพยายามในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา					
	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ค่าเฉลี่ย
สท.กทม.1	1.06084	1.13817	0.99499	0.97682	0.89645	1.01346
สท.กทม.2	1.22823	1.04820	0.92244	0.98503	0.92524	1.02183
สท.กทม.3	1.32379	1.18735	0.87686	1.01264	0.94123	1.06838
สท.กทม.4	1.17695	1.02996	0.95729	1.00244	0.96044	1.02541
สท.กทม.5	1.12907	1.18297	1.00988	1.13914	0.94398	1.08101
สท.กทม.6	1.25910	1.16642	0.88820	1.08082	0.81568	1.04204
สท.กทม.7	1.11026	0.98712	1.01293	1.01219	0.93970	1.01244
สท.กทม.8	1.12206	1.05945	1.01417	0.99217	0.94553	1.02667
สท.กทม.9	1.15475	1.10039	0.99687	1.02533	0.88207	1.03188
สท.กทม.10	1.17473	1.09058	1.00799	1.05426	0.91274	1.04806
สท.กทม.11	1.15894	1.20244	1.01243	1.02535	0.99086	1.07801
สท.กทม.12	1.08744	0.97835	0.98744	1.09419	0.95991	1.02146
สท.กทม.13	1.15863	0.98185	1.06819	0.93642	0.95562	1.02014
สท.กทม.14	1.05329	0.99976	1.01263	1.00761	0.89695	0.99405
สท.กทม.15	0.84038	1.00263	1.02934	0.97418	0.93894	0.95709
สท.กทม.16	1.07265	1.02044	1.11411	1.04368	0.86777	1.02373
รวม	1.13077	1.06720	0.99014	1.03667	0.93228	1.03141

ที่มา : จากการคำนวณ

จากตารางที่ 22 จะเห็นว่าค่าดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครรวมทั้ง 16 สำนักงาน มีค่ามากกว่า 1 ในปี 2547 , 2548 และ 2550 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.13077 , 1.06720 และ 1.03667 ตามลำดับ แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงกว่าเกณฑ์ปกติ แต่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลกระทบจากมาตรการทางภาษี สภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศ สำหรับในปี 2549 และ 2551 สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครรวมทั้ง 16 สำนักงาน มีค่าดัชนีความพยายามใน

การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา น้อยกว่า 1 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.99014 และ 0.93228 ตามลำดับ ซึ่งเป็นผลกระทบมาจากปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ หนึ่งสภาพเศรษฐกิจของประเทศที่ได้รับผลกระทบมาจากสภาพเศรษฐกิจของโลก และราคาน้ำมันที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดปี สองสถานการณ์บ้านเมืองในประเทศที่ขาดเสถียรภาพ และความเชื่อมั่นในการลงทุนจากทั้งภายในและภายนอกประเทศ และสามมาตรการทางภาษีอากรต่างๆ ที่ประกาศใช้เพื่อบรรเทาภาระของประชาชน รวมถึงเป็นการกระตุ้นสถานะเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งปัจจัยทั้ง 3 ข้างต้น ทำให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทั้ง 16 สำนักงาน ไม่สามารถจัดเก็บได้ตามเป้าหมายหรือประมาณการได้รับ

สำหรับพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครทั้ง 16 สำนักงาน นั้นมีลักษณะเป็นแหล่งที่มีภาคธุรกิจเอกชน หน่วยงานภาครัฐ และแหล่งที่อยู่อาศัย จำนวนมาก แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละสำนักงาน พบว่าความแตกต่างของลักษณะพื้นที่ความรับผิดชอบมีผลกระทบต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เนื่องด้วยจำนวนของสถานประกอบการ ผู้ทำงานหรือผู้อยู่อาศัย ถือว่าเป็นฐานภาษีที่สำคัญในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และในขณะเดียวกันด้วยความหลากหลายและจำนวนที่มากของผู้มีเงินได้ ทำให้เกิดการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร โดยเฉพาะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งสาเหตุมาจากการไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องภาษีอากรที่ถูกต้อง ที่สำคัญผู้มีเงินได้หรือผู้เสียภาษีโดยส่วนมากมักจะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเสียภาษี

ในกรณีเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ก็เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และเป็นปัญหาสำคัญและคล้ายคลึงกันที่เกิดขึ้นในทุกสำนักงาน โดยเฉพาะผลตอบแทนหรือสวัสดิการที่ได้รับ ไม่เหมาะสมกับปริมาณและความยุ่งยากซับซ้อนของงานที่ได้รับมอบหมาย รวมถึงไม่มีแนวทางรองรับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ที่สร้างความเชื่อมั่นให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ และในเรื่องของอัตราค่าจ้างที่มีไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เสียภาษีหรือผู้มีเงินได้ ไม่สามารถควบคุมติดตามหรือกำกับดูแลได้อย่างทั่วถึง ประกอบกับการโยกย้ายของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเป็นประจำ ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาทักษะ ความรู้ความเข้าใจ และความชำนาญในเรื่องภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

สำหรับแนวทางการบริหารจัดการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของทุกสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร จะเป็นการปฏิบัติตามนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติงานของกรมสรรพากร อาทิเช่น มุ่งเน้นการสำรวจเพื่อหาผู้มีรายได้ที่อยู่นอกระบบภาษีอากร และการตั้งทีมกำกับดูแลพิเศษ เพื่อติดตามกลุ่มบุคคลธรรมดาขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างใกล้ชิด และเป็นปัจจุบัน เป็นต้น โดยมีบางสำนักงานที่ดำเนินการโครงการพิเศษเฉพาะ ตามลักษณะพื้นที่หรือผู้เสียภาษีในพื้นที่รับผิดชอบ เช่นการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ผู้เสียภาษี และการให้บริการที่สะดวกรวดเร็วแก่ผู้เสียภาษี

อภิปรายผล

ผลการการศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครทั้ง 16 สำนักงาน มีประเด็นสำคัญที่จะมาอภิปรายผล ดังนี้

ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของทั้ง 16 สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครตลอดช่วงเวลาที่ทำการศึกษามีแนวโน้มที่จะลดลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งในภาพรวมของทั้ง 16 สำนักงานหรือแยกเป็นรายสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประกอบด้วย สภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ มาตรการทางภาษีของภาครัฐ ลักษณะและพฤติกรรมของผู้เสียภาษี รวมถึงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง สามารถอธิบายได้ว่าในช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยมีแนวโน้มถดถอย ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพเศรษฐกิจของโลกที่ถดถอย รวมถึงสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศ ทำให้การลงทุนทั้งจากภายในและภายนอกประเทศลดลง จากการที่ไม่มีความเชื่อมั่นในเสถียรภาพ ส่งผลให้การจ้างงานลดลง การบริโภคและการใช้จ่ายของประชาชนลดลง ทำให้ภาครัฐต้องมีมาตรการทางภาษีอากรเพื่อบรรเทาภาระของประชาชน และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มการใช้จ่าย แต่ในขณะเดียวกันก็ส่งผลให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่สามารถจัดเก็บได้ตามประมาณการที่กำหนดไว้ อีกทั้งผู้เสียภาษียังมีลักษณะของรายได้ที่เปลี่ยนไป และมีพฤติกรรมที่จะหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร โดยมีสาเหตุที่สำคัญจากการที่ไม่รู้หรือไม่เข้าใจในเรื่องภาษีอากรที่ถูกต้อง โดยเฉพาะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีที่จัดเก็บจากประชาชนทั่วไปที่มีรายได้ถึงเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะไม่ทราบว่าตนเองมีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และไม่เห็นประโยชน์ที่ตนเองได้รับจากการเสียภาษีอากรอย่างถูกต้อง รวมถึงไม่ทราบถึงมาตรการต่างๆ ที่กรมสรรพากรมุ่งเน้นจะสร้างความสมัครใจ เต็มใจ ให้แก่ประชาชนในการเสียภาษีอากรอย่างถูกต้อง

การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เป็นอีกปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จากการศึกษาพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานนั้น เกิดจากการที่มีอัตรากำลังในการปฏิบัติงานในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้มีเงินได้ที่อยู่ในความรับผิดชอบ โดยมีสาเหตุจากทั้งเรื่องโครงสร้าง และจากการโยกย้ายหรือโอนย้ายข้ามหน่วยงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เนื่องจากความเสียงของงานที่ได้รับมอบหมาย ค่าตอบแทนหรือสวัสดิการที่ได้รับจากการปฏิบัติงาน ไม่สร้างแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุ่มเทหรือมุ่งมั่น ที่จะปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่มาทดแทนก็ไม่มีความรู้ความสามารถและความชำนาญในการปฏิบัติงานในทันที ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการควบคุมติดตามผู้เสียภาษี รวมถึงขาดความต่อเนื่องในการที่จะพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้มีความเชี่ยวชาญ และสามารถจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการหาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของแต่ละสำนักงานสรรพากร พื้นที่กรุงเทพมหานคร ทั้ง 16 สำนักงาน ด้วยการคำนวณค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้น ในส่วนของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ประมาณการหรือคาดว่าจะเก็บได้ของแต่ละสำนักงานที่นำมาใช้เป็นประมาณการการจัดเก็บภาษีอากรที่ สำนักงานประมาณเป็นผู้กำหนดขึ้น ซึ่งเป็นการประมาณการไว้ล่วงหน้าตามข้อมูลทางเศรษฐกิจของปีปัจจุบัน และแนวโน้มทางเศรษฐกิจที่คาดว่าจะเกิดขึ้น อธิบายได้ว่า ค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่คำนวณได้ที่แสดงถึงประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของแต่ละสำนักงานนั้น อาจไม่ได้แสดงถึงประสิทธิภาพที่แท้จริง เนื่องจาก สภาพเศรษฐกิจ หรือลักษณะพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละสำนักงานมีความแตกต่างกัน ทั้งในเรื่องของสถานประกอบการหรือจำนวนผู้มีเงินได้ที่มีความสามารถในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ดังนั้น การคำนวณหาภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ประมาณการหรือคาดว่าจะเก็บได้จากข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่แท้จริง ย่อมทำให้ค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ได้มีความใกล้เคียงกับความเป็นจริงยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับการนำมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของกรุงเทพมหานคร ณ ราคาตลาด ซึ่งเป็นภาพรวมของกรุงเทพมหานคร ทั้งหมด ไม่ได้เป็นส่วนเฉพาะเขตพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละสำนักงาน ทำให้ค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ที่ได้อาจไม่ได้แสดงถึงประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่แท้จริงของแต่ละสำนักงาน เพราะไม่ได้นำมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของแต่ละเขตมาใช้ในการคำนวณ เนื่องจากมิได้มีการจัดเก็บข้อมูลมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในระดับเขตครบทุกเขตในกรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานครทั้ง 16 สำนักงาน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1. กรมสรรพากรควรมีการปรับปรุงระเบียบแนวปฏิบัติ และข้อกำหนด ให้มีความชัดเจน สามารถนำมาปฏิบัติงานได้จริง มีความยืดหยุ่นสอดคล้องตามสภาพพื้นที่ของแต่ละสำนักงาน และให้เป็นปัจจุบัน
2. กรมสรรพากรควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชน เพื่อให้มีความเข้าใจในเรื่องภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ถูกต้อง สร้างความสนใจในการเข้าสู่ระบบภาษีอากรอย่างเต็มใจ และควรมีมาตรการที่ส่งเสริมจูงใจให้ผู้มีเงินได้ที่อยู่นอกระบบภาษีเข้าสู่ระบบภาษี และบทลงโทษสำหรับผู้หลบเลี่ยงภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ชัดเจน
3. กรมสรรพากรควรเสริมสร้างแรงจูงใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ให้มีความมั่นใจ และเชื่อมั่นในงานที่ปฏิบัติ รวมถึงควรปรับปรุงค่าตอบแทนและสวัสดิการให้สอดคล้องและเหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อมูลและผลการวิจัยน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการคำนวณหาภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ประมาณการหรือคาดว่าจะเก็บได้ จากการประมาณค่าความสามารถในการเสียภาษี โดยใช้ตัวแปรทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเสียภาษี เพื่อให้ได้ค่าดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ความใกล้เคียงกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา และสามารถแสดงประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
2. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาแยกตามลักษณะการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ประกอบด้วย หนึ่งภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่จัดเก็บเป็นรายเดือน และสองภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่จัดเก็บเป็นรายปี เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามลักษณะได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมสรรพากร. (2552). *บริการข้อมูล>ผลการจัดเก็บภาษี*. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2552, จาก <http://www.rd.go.th/publish/310.0.html>
- กรมสรรพากร. (2552). *เกี่ยวกับกรมสรรพากร>ภารกิจและยุทธศาสตร์*. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2552, จาก <http://www.rd.go.th/publish/310.0.html>
- กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร. (2549). *ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2549*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- กัญญา สุวรรณเสม. (2533). *การศึกษาถึงความพยายามในการจัดเก็บภาษีสรรพากรของจังหวัดต่างๆ ในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. (2543). *การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไกรยุทธ ธีรตยาคินันท์ (2521). *ทฤษฎีภาษีเงินได้และภาษีเงินได้ของไทย*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- งานฝึกอบรม สำนักงานสรรพากรภาค 1. (2544). *ความรู้พื้นฐานประมวลรัษฎากร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสรรพากรภาค 1 กรมสรรพากร.
- เจนจิรา จันทรสัม. (2550). *ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อภาษีเงินได้ และความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้ของไทย*. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การจัดการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชมเพลิน จันทรเรืองเพ็ญ. (กรกฎาคม – ธันวาคม 2525). แนวความคิดเกี่ยวกับความพยายามทางด้านภาษี. *เศรษฐศาสตร์ปริทัศน์*. (5) : 87-117.
- ชมเพลิน จันทรเรืองเพ็ญ ; และรัตนา สายคณิต. (2524). *โครงสร้างภาษีของไทยและผลที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชุตินันท์ ต้นรุ่งเรืองพร. (2545). *การศึกษาความพยายามในการจัดเก็บภาษีเงินได้ของหน่วยการจัดเก็บภาษี กรมสรรพากร*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

- ทิพาวดี เมฆสวรรค์. (2538). *ความหมายประสิทธิภาพ*. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2552, จาก <http://isc.ru.ac.th/data/PS0001274.doc>.
- ถวิล นิลใบ. (2542). *ดัชนีภาษี*. กรุงเทพฯ: เอกสารประกอบการบรรยายเศรษฐศาสตร์สาธารณะ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิภาพรณ ชุมพล. (2551). *การบริหารงานยุคใหม่สำหรับสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 2*. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การภาษีอากร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. ถ่ายเอกสาร.
- นุชรี ปลั่งเปื้อง. (2534). *ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้ในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ปรีดา นาคเนาทิม. (2531). *เศรษฐศาสตร์การภาษีอากร 1*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การคลัง คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปิยะ สาชาติ. (2540). *การศึกษาประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ปัทมา อริยะวงศ์. (2548). *การศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ภาษีสรรพากรของสำนักงานสรรพากรจังหวัดพิษณุโลก*. เชียงใหม่: ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ออนไลน์.
- มาลี แสงเทพ. (2542). *ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย โครงสร้างและปัจจัยที่มีผลกระทบ*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (เศรษฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. (2531, ธันวาคม). ความยืดหยุ่นของภาษีอากรในประเทศไทย พรหมแดนแห่งความรู้. *วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์*. (6): 5 – 72.
- วชิรา หล้าประมุล. (2546). *การศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้สรรพากร สำนักงานสรรพากร จังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

- วราพรรณ ตั้งวานิชกพงษ์. (2551). การศึกษาความพยายามในการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของหน่วยจัดเก็บ สำนักงานสรรพากรภาค 5 ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2544 - 2548. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์* 48(1) : 1 – 26..
- วิใจ ตระกูลมัยผล. (2541). *การศึกษาคำรู้และเจตคติของผู้เสียภาษีที่มีต่อการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การวัดและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- ศศิวิมล เหลียงวงศ์ภูธร. (2549). *กลยุทธ์การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากรของทีมนำกับดูแล สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 2*. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การภาษีอากร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. ถ่ายเอกสาร.
- สุชาดา สังข์เจริญ. (2552, มีนาคม). *วารสารความรู้เกี่ยวกับภาษีอากร*. *สรรพากรสาส์น*. 56(3): 77 – 81.
- แสงจันทร์ พิทักษ์กำพล. (2545). *ประสิทธิภาพในด้านการจัดเก็บภาษีของกรมสรรพากร*. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร
- เอกรัตน์ เอกศาสตร์. (2545). *การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของภาษีมูลค่าเพิ่มในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (เศรษฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2552, จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=92>.
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2552). สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2552, จาก <http://www.fpo.go.th>.
- Smith, Adam. (1937) *The Wealth of nations*. USA : The modern Library of Random House.
- Bahl, Roy W. (1972). *A representative Tax System Approach to Measurement Tax Effort in Developing Countries*. IMF Staff Papers : Vol. 19.
- Chellian, R.J. (1971, July). *Trends in Taxation in Developing Countries*. IMF Staff Papers : Vol. 19.

Lozts, J.R. ;& Morss, E.R. (1967, November). *Measuring 'Tax Effort' in Developing Countries*. IMF Staff papers.

Shoup, Carl S. (1989, August). *Taxation of Productive Consumption in Developing Countries*. Occasional Papers. Number 4. International Center of Economic Growth

Stotsky, Janet G. ;& Asegedech Woldemariam. (1997, September). *Tax Effort in Sub-Sahara Affica*. IMF Working Paper.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ที่ ศธ 0519.12/4375

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ตลิ่งชัน 23 กรุงเทพฯ 10110

14 สิงหาคม 2552

เรื่อง ขอข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน สรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3

เนื่องด้วย นายมนัส มนูกุลกิจ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง "ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานสรรพากรพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อรรถิพย์ ราษฎร์นิยม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความประสงค์จะขอข้อมูลเอกสารเพิ่มเติม ดังนี้ 1) ประมาณการจัดเก็บรายได้สรรพากร ปีงบประมาณ 2547 - 2551 และ 2) ผลการจัดเก็บภาษีอากร ปีงบประมาณ 2547 - 2551 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิจัย ในระหว่างเดือนสิงหาคม 2552

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายมนัส มนูกุลกิจ ได้ข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติฯ โทรศัพท์ 081-621-2188

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์

คำดัชนีวัดความพยายามจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร

หน่วย : ล้านบาท

ปีงบ ประมาณ	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		GPP_BKK	ผลการคำนวณ		
	ประมาณการ	เก็บได้จริง	By Market			
YEAR	T*	T	Y	ET = T*/Y	AT = T/Y	TEi = AT/ET
2547	73,149	82,714	1,902,926	0.03844	0.04347	1.13077
2548	86,088	91,873	2,028,172	0.04245	0.04530	1.06720
2549	105,231	104,193	2,130,775	0.04939	0.04890	0.99014
2550	114,792	119,002	2,216,997	0.05178	0.05368	1.03667
2551	135,264	126,104	2,286,088	0.05917	0.05516	0.93228

1. ลักษณะเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงาน

.....

.....

.....

2. ปัญหาที่ส่งผลต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานทางด้านผู้เสียภาษี

.....

.....

.....

3. ปัญหาที่ส่งผลต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงานทางด้านผู้ประกอบการ

.....

.....

.....

4. แนวทางบริหารการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสำนักงาน

.....

.....

.....

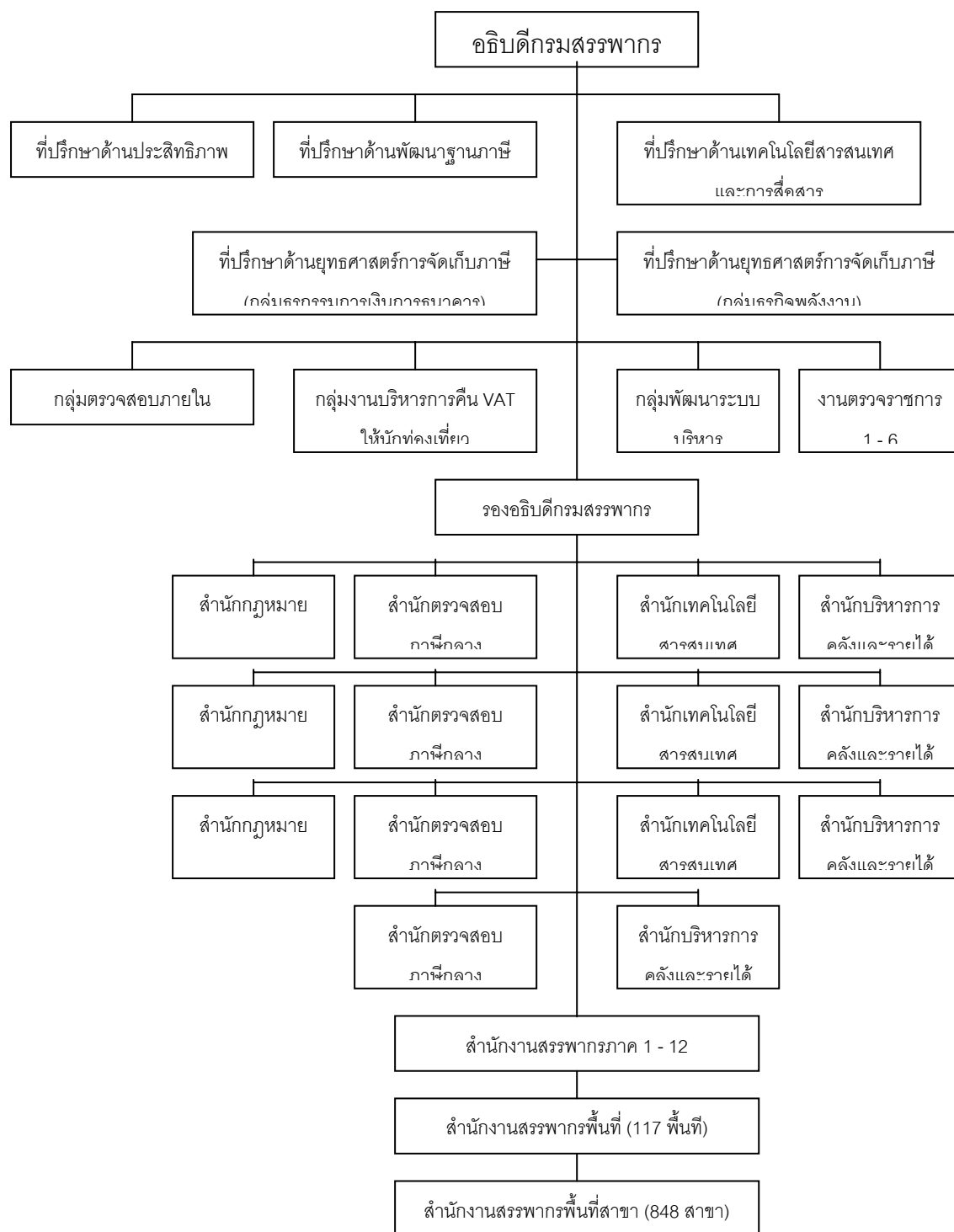
ภาคผนวก ค

กรมสรรพากร

กรมสรรพากร .(2547) ประวัติการจัดเก็บภาษีอากร หน้า 2-1 : ตามหลักฐานในประวัติศาสตร์ที่อ้างอิงได้เกี่ยวกับประวัติการจัดเก็บภาษีอากรของชาติไทย คือ ศิลาจารึกสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ซึ่งอยู่ในสมัยกรุงสุโขทัย แต่ความเป็นมาก่อนยุคสุโขทัยได้เคยมีการวิเคราะห์โดยพิจารณาถึงลักษณะประวัติศาสตร์การปกครองของชาติไทย ซึ่งคาดว่าจะการจัดเก็บภาษีอากรน่าจะเป็นวิวัฒนาการมาจากผลของการก่อสร้างราชอาณาจักรในยุคแรกๆของชนชาติไทย ที่ต้องมีการรวบรวมเป็นสงครามกับเพื่อนบ้านใกล้เคียง เมื่อมีการรวบรวมก็จะมีกวาดต้อนผู้คนและทรัพย์สินหลังจากนั้นก็ให้ประเทศผู้แพ้ที่อยู่ที่อยู่ภายใต้การปกครองจัดส่งเครื่องบรรณาการมามอบให้ ซึ่งลักษณะการได้มาซึ่งรายได้และทรัพย์สินข้างต้นเป็นการนำรายได้จากนอกราชอาณาจักรเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งอาจถือว่าเป็นรูปแบบการจัดเก็บภาษีประเภทหนึ่ง และในขณะเดียวกันการที่จะให้ราชอาณาจักรมีการปกครองที่เข้มแข็ง มีการพัฒนาในด้านความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รัฐจำเป็นที่จะต้องมีการเกณฑ์แรงงานภายในประเทศ เพื่อเข้ามาทำนุบำรุงประเทศทั้งในด้านการก่อสร้างถาวรวัตถุ การขุดคลอง ถนนหนทางต่างๆ ทั้งนี้โดยการเกณฑ์ อาจถือเป็นรูปแบบการเก็บภาษี ที่ไม่เป็นตัวเงินประเภทหนึ่งเช่นกัน จนกระทั่งต่อมาเมื่อมีการพัฒนาจนมีการนำระบบเงินตรามาใช้ในการแลกเปลี่ยนในราชอาณาจักร ถ้าผู้ที่ถูกเกณฑ์เป็นแรงงานต้องการประกอบอาชีพเป็นอิสระ ก็อาจนำเงินตราที่หาได้มาใช้ให้กับรัฐหรือเจ้าขุนมูลนาย เพื่อขอความเป็นอิสระในการประกอบอาชีพ อันเป็นก้าวหนึ่งของการเริ่มเป็นกระบวนการจัดเก็บภาษีอากรในระยะต่อมา จากลักษณะของการหารายได้และการเกณฑ์แรงงานมาใช้ในการพัฒนาประเทศ จนเริ่มก้าวเข้าสู่ระบบการเสียภาษีอากรให้กับรัฐ มาจนถึงปัจจุบัน

กรมสรรพากร เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการคลัง มีหน้าที่หลักในการจัดเก็บภาษีอากรตามพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร ปี พ.ศ.2481 และได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และนโยบายการพัฒนาประเทศของรัฐบาล รวมทั้งมีการออกประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เพื่อใช้ในการจัดเก็บภาษีอากรในบางลักษณะเป็นพิเศษ ซึ่งในปัจจุบัน กรมสรรพากรมีประเภทภาษีอากรที่ต้องจัดเก็บ ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ และอากรแสตมป์ รวมถึงอากรรั้งนกอีแอ่นภาษีเงินได้ปิโตรเลียม ตามพระราชบัญญัติอากรรั้งนกอีแอ่น พ.ศ.2482 และพระราชบัญญัติภาษีเงินได้ปิโตรเลียม พ.ศ.2514 ตามลำดับ

โครงสร้างกรมสรรพากร

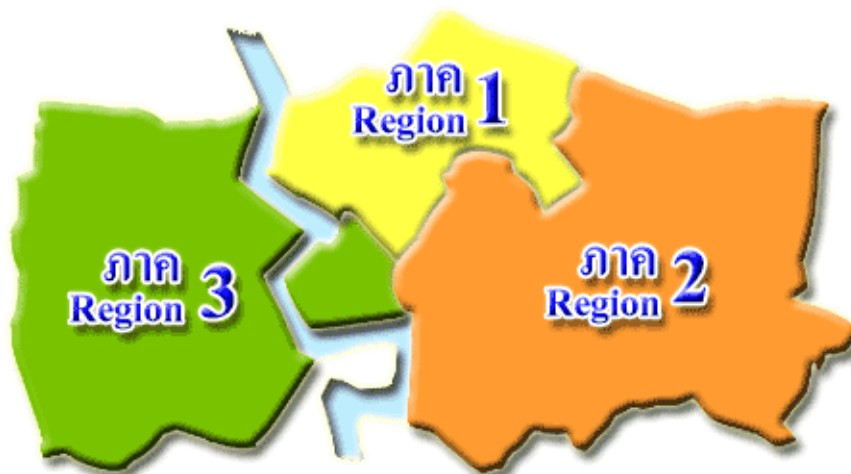

ภาพประกอบ 2 โครงสร้างการบริหารงานของกรมสรรพากร

ที่มา : กรมสรรพากร. (2552). *โครงสร้างการบริหารงาน*. (ออนไลน์).

สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร

กรมสรรพากร ได้แบ่งหน่วยบริการภาษีหรือหน่วยจัดเก็บภาษีในกรุงเทพมหานคร ออกเป็น สำนักงานสรรพากรภาค จำนวน 3 สำนักงานและจำนวน 16 สำนักงานสรรพากรพื้นที่ แต่ภายหลัง การปฏิรูปโครงสร้างกรมสรรพากร ปี 2550 ได้เพิ่มสำนักงานสรรพากรพื้นที่เป็น 30 สำนักงาน เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และสังคม เนื่องจากในกรุงเทพมหานครมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ เป็นพื้นที่หนาแน่น ส่วนใหญ่เป็นอาคารสำนักงาน (Office Building) แหล่งธุรกิจที่มีความเจริญเติบโต เช่น ธุรกิจเกี่ยวกับ สถาบันการเงิน ธนาคาร เงินทุนหลักทรัพย์ กลุ่มลิขสิทธิ์ กลุ่มผลิตรถยนต์ กลุ่มพลังงาน เชื้อเพลิง ห้างสรรพสินค้า ผู้ผลิต นำเข้าและส่งออกสินค้าที่เกี่ยวข้องกับต่างชาติ ฯลฯ ซึ่งมีจำนวนมาก และมีความสำคัญต่อความเจริญเติบโต และมีผลกระทบต่อการขยายตัวระบบเศรษฐกิจของประเทศ (ศศิวิมล เหลียววงศ์ภูธร , 2549 : 2 – 3)

ภาพประกอบ 3 แผนที่ของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร
ที่มา : กรมสรรพากร. (2552). *โครงสร้างการบริหารงาน*. (ออนไลน์).

โดยสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานต่างๆ ประกอบด้วย การวางแผนปฏิบัติการและประเมินผล เพื่อการบริหารงานจัดเก็บภาษีอากร ให้เป็นไปตามนโยบาย แผนงาน และเป้าหมายของกรมสรรพากร และสำนักงานสรรพากรภาค การกำกับดูแล ผู้เสียภาษีเป็นรายผู้ประกอบการ ตรวจสอบปฏิบัติการ และตรวจสอบภาษีอากรสำหรับรายที่อยู่ในความรับผิดชอบ การดำเนินการเกี่ยวกับการเร่งรัดภาษีอากรค้าง และ ดำเนินคดีกับผู้เสียภาษี รวมทั้งตอบข้อหารือทางภาษีอากร การพิจารณาคืนเงินภาษีอากร การปฏิบัติงานด้านกรรมวิธีภาษี การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีอากร รวมถึงการปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ตารางที่ 23 เขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร
ก่อนการปฏิรูปโครงสร้างกรมสรรพากร ปี 2550

หน่วยจัดเก็บ	เขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 1	เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย , เขตพระนคร และเขตสัมพันธวงศ์
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 2	เขตปทุมวัน
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3	เขตพญาไท
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 4	เขตราชเทวี
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 5	เขตดุสิต , เขตบางซื่อ และเขตจตุจักร
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 6	เขตบางเขน , เขตลาดพร้าว และเขตหลักสี่
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 7	เขตดินแดง , เขตสวนหลวง และเขตห้วยขวาง
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 8	เขตคลองเตย , เขตวัฒนา
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 9	เขตบางนา , เขตประเวศ และเขตพระโขนง
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 10	เขตบางกะปิ , เขตบึงกุ่ม และเขตวังทองหลาง
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 11	เขตมีนบุรี , เขตหนองจอก และเขตลาดกระบัง
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 12	เขตบางรัก
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 13	เขตบางคอแหลม , เขตยานนาวา และเขตสาทร
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 14	เขตตลิ่งชัน , เขตหนองแขม , เขตบางแค , เขตบางพลัด และเขตภาษีเจริญ
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 15	เขตบางขุนเทียน , เขตจอมทอง และเขตราชพฤกษ์
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 16	เขตคลองสาน , เขตบางกอกน้อย , เขตบางกอกใหญ่ และเขตธนบุรี

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร (2552, สิงหาคม)

ตารางที่ 24 เขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร
หลังการปฏิรูปโครงสร้างกรมสรรพากร ปี 2550

หน่วยจัดเก็บ	เขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 1	เขตพระนคร
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 2	เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย และเขตสัมพันธวงศ์
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3	เขตปทุมวัน
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 4	เขตปญาไท
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 5	เขตราชเทวี
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 6	เขตดุสิต และเขตบางซื่อ
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 7	เขตจตุจักร
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 8	เขตบางเขน และเขตลาดพร้าว
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 9	เขตหลักสี่
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 10	เขตห้วยขวาง
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 11	เขตดินแดง
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 12	เขตสวนหลวง
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 13	เขตคลองเตย
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 14	เขตวัฒนา
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 15	เขตพระโขนง
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 16	เขตประเวศ
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 17	เขตบางนา
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 18	เขตบางกะปิ
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 19	เขตบึงกุ่ม
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 20	เขตวังทองหลาง
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 21	เขตมีนบุรี , เขตหนองจอก และเขตลาดกระบัง
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 22	เขตบางรัก
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 23	เขตบางคอแหลม และเขตยานนาวา
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 24	เขตสาทร
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 25	เขตคลองตัน และเขตบางพลัด
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 26	เขตหนองแขม , เขตบางแค และเขตภาษีเจริญ
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 27	เขตบางขุนเทียน และเขตจอมทอง
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 28	เขตราชพฤกษ์
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 29	เขตคลองสาน
สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 30	เขตบางกอกน้อย , เขตบางกอกใหญ่ และเขตธนบุรี

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร (2552, สิงหาคม)

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ ภาษีที่จัดเก็บจากบุคคลทั่วไป หรือจากหน่วยภาษีที่มีลักษณะพิเศษ ตามที่กฎหมายกำหนดและมีรายได้เกิดขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่

- 1) บุคคลธรรมดา
- 2) ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีชื่อบุคคล
- 3) ผู้ถึงแก่ความตายระหว่างปีภาษี
- 4) กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง

โดยปกติจะจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นรายปี รายได้ที่เกิดขึ้นในปีใดๆ ผู้มีรายได้มีหน้าที่ต้องนำไปแสดงรายการตนเองตามแบบแสดงรายการภาษีที่กำหนด ภายในเดือนมกราคมถึงมีนาคมของปีถัดไป สำหรับผู้มีเงินได้บางกรณีกฎหมายยังกำหนดให้ยื่นแบบฯ เสียภาษีตอนครึ่งปี สำหรับรายได้ที่เกิดขึ้นจริงในช่วงครึ่งปีแรก เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีที่ต้องชำระ และเงินได้บางกรณีกฎหมายกำหนดให้ ผู้จ่ายทำหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่ายจากเงินได้ที่จ่ายบางส่วนเพื่อให้มีการทยอยชำระภาษีขณะที่มีเงินได้เกิดขึ้นอีกด้วย

เงินได้ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เรียกว่า "เงินได้พึงประเมิน" หมายถึง เงินได้ของบุคคลใดๆ หรือหน่วยภาษีใดช่วงต้นที่เกิดขึ้นระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีใดๆ หรือเงินได้ที่เกิดขึ้นในปีภาษี ได้แก่

- 1) เงินที่ได้รับจริง (เกณฑ์เงินสด)
- 2) ทรัพย์สินซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน ที่ได้รับจริง (เกณฑ์เงินสด)
- 3) ประโยชน์ซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน (เกณฑ์เงินสด)
- 4) เงินค่าภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงินหรือผู้อื่นออกแทนให้
- 5) เครดิตภาษีตามที่กฎหมายกำหนด

โดยที่ผู้มีเงินได้ประกอบอาชีพแตกต่างกัน มีความยากง่ายหรือต้นทุนที่แตกต่างกัน เพื่อความเป็นธรรม ในกฎหมายจึงได้แบ่งลักษณะเงินได้(พึงประเมิน) ออกเป็นกลุ่มๆ ตามความเหมาะสมเพื่อกำหนด วิธีคำนวณภาษีให้เกิดความเป็นธรรมมากที่สุด ดังนี้

1. เงินได้ประเภทที่ 1 ได้แก่ เงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน ไม่ว่าจะเป็น
 - เงินเดือน ค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยง โบนัส เบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ
 - เงินค่าเช่าบ้านที่ได้รับจากนายจ้าง
 - เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้าน ซึ่งนายจ้างให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า
 - เงินที่นายจ้างจ่ายชำระหนี้ใด ๆ ซึ่งลูกจ้างมีหน้าที่ต้องชำระ
 - เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ใด ๆ บรรดาที่ได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน เช่น มูลค่าของ

การได้รับประทานอาหาร เป็นต้น

2. เงินได้ประเภทที่ 2 ได้แก่ เงินได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำ หรือจากการรับทำงานให้ ไม่ว่าจะเป็น

- ค่าธรรมเนียม ค่านายหน้า ค่าส่วนลด
- เงินอุดหนุนในงานที่ทำ เบี้ยประชุม บำเหน็จ โบนัส
- เงินค่าเช่าบ้านที่ได้รับเนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำ หรือจากการรับทำงานให้
- เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้าน ที่ผู้จ่ายเงินได้ให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า
- เงินที่ผู้จ่ายเงินได้จ่ายชำระหนี้ใด ๆ ซึ่งผู้มีเงินได้มีหน้าที่ต้องชำระ
- เงิน ทรัพียสิน หรือประโยชน์ใด ๆ บรรดาที่ได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำ หรือจากการรับทำงานให้ นั้น ไม่ว่าหน้าที่หรือตำแหน่งงาน หรืองานที่รับทำให้นั้นจะเป็นการประจำหรือชั่วคราว

3. เงินได้ประเภทที่ 3 ได้แก่ ค่าแห่งกุฎีวัด วิสัล ค่าแห่งลิขสิทธิ์หรือสิทธิอย่างอื่น เงินปี หรือเงินได้ที่มิได้มีลักษณะ เป็นเงินรายปีอันได้มาจากพินัยกรรม นิติกรรมอย่างอื่น หรือคำพิพากษาของศาล

4. เงินได้ประเภทที่ 4 ได้แก่ ดอกเบี้ย เงินปันผล เงินส่วนแบ่งกำไร เงินลดทุน เงินเพิ่มทุน ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนหุ้น ฯลฯ เป็นต้น

(ก) ดอกเบี้ยพันธบัตร ดอกเบี้ยเงินฝาก ดอกเบี้ยหุ้นกู้ ดอกเบี้ยตัวเงิน ดอกเบี้ยเงินกู้ยืม ไม่ว่าจะ มีหลักประกันหรือไม่ ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่อยู่ในบังคับต้องถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมายว่า ด้วยภาษีเงินได้ปิโตรเลียมเฉพาะส่วนที่เหลือจากถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมายดังกล่าว หรือ ผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอน กับราคาจำหน่ายตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่บริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือนิติบุคคลอื่น เป็นผู้ออกและจำหน่ายครั้งแรกในราคาต่ำกว่าราคาไถ่ถอน รวมทั้ง เงินได้ที่มีลักษณะทำนองเดียวกันกับดอกเบี้ย ผลประโยชน์หรือค่าตอบแทนอื่น ๆ ที่ได้จากการให้กู้ยืม หรือจากสิทธิเรียกร้องในหนี้ทุกชนิดไม่ว่าจะมีหลักประกันหรือไม่ก็ตาม

(ข) เงินปันผล เงินส่วนแบ่งของกำไร หรือประโยชน์อื่นใดที่ได้จากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล กองทุนรวมหรือสถาบันการเงินที่มีกฎหมายไทยให้จัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะสำหรับให้กู้ยืมเงิน ฯลฯ

(ค) เงินโบนัสที่จ่ายแก่ผู้ถือหุ้น หรือผู้เป็นหุ้นส่วนในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล

(ง) เงินลดทุนของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเฉพาะส่วนที่จ่ายไม่เกินกว่ากำไร และเงินที่กันไว้รวมกัน

(จ) เงินเพิ่มทุนของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งตั้งจากกำไรที่ได้มาหรือรับช่วงกันไว้

(ฉ) ผลประโยชน์ที่ได้จากการที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลควบเข้ากัน หรือรับช่วงกัน หรือ เลิกกัน ซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าเงินทุน

(ข) ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนการเป็นหุ้นส่วนหรือโอนหุ้น หุ้นกู้ พันธบัตร หรือตั๋วเงิน หรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือนิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออกทั้งนี้เฉพาะ ซึ่งตีราคา เป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน

เงินได้ประเภทที่ 4 ในหลาย ๆ กรณี กฎหมายให้สิทธิที่จะเลือกเสียภาษีโดยวิธีหักภาษี ณ ที่จ่าย แทนการนำไปรวมคำนวณกับเงินได้อื่นตามหลักทั่วไป ซึ่งจะทำให้ผู้มีเงินได้ที่ต้องเสียภาษีตาม บัญชีอัตราภาษี ในอัตราที่สูงกว่าอัตราภาษี หัก ณ ที่จ่าย สามารถประหยัดภาษีได้

5. เงินได้ประเภทที่ 5 เงินได้จากการให้เช่าทรัพย์สิน เงินหรือประโยชน์อย่างอื่น ที่ได้เนื่องจาก

- การให้เช่าทรัพย์สิน
- การผลิตสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สิน
- การผลิตสัญญาซื้อขายเงินผ่อนซึ่งผู้ขายได้รับคืนทรัพย์สิน ที่ซื้อมานั้นโดยไม่ต้องคืนเงิน

หรือประโยชน์ที่ได้รับไว้แล้ว

6. เงินได้ประเภทที่ 6 ได้แก่ เงินได้จากวิชาชีพอิสระ คือวิชากฎหมาย การประกอบโรคศิลป์ วิศวกรรม สถาปัตยกรรม การบัญชี ประณีตศิลปกรรม หรือวิชาชีพอื่นซึ่งจะได้มีพระราชกฤษฎีกา กำหนดชนิดไว้

7. เงินได้ประเภทที่ 7 ได้แก่ เงินได้จากการรับเหมา ที่ผู้รับเหมาต้องลงทุนด้วยการจัดหา สัมภาระ ในส่วนสำคัญนอกจากเครื่องมือ

8. เงินได้ประเภทที่ 8 ได้แก่ เงินได้จากการธุรกิจ การพาณิชย์ การเกษตร การอุตสาหกรรม การขนส่ง การขายอสังหาริมทรัพย์ หรือการอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในประเภทที่ 1 ถึงประเภทที่ 7 แล้ว

ตามกฎหมายได้กำหนดสิทธิให้ผู้มีเงินได้ สามารถนำเงินได้พึงประเมินที่ได้รับในแต่ละปี ภาษีมาคำนวณหักค่าใช้จ่าย โดยยึดหลักเกณฑ์ตามประเภทของเงินได้พึงประเมิน ดังนี้

1. เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 และ 2 ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามกฎหมายให้ หัก ค่าใช้จ่ายเป็นการเหมา ได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด ดังนี้

(1) ผู้มีเงินได้ สามารถหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ร้อยละ 40 ของเงินได้แต่รวมกันแล้ว ต้อง ไม่เกิน 60,000 บาท

(2) ในกรณีสามีภริยา ต่างฝ่ายต่างมีเงินได้และความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้ต่างฝ่ายต่างหักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 40 แต่ไม่เกินฝ่ายละ 60,000 บาท

2. เงินที่นายจ้างจ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงาน ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่ อธิบดีกำหนดในประกาศอธิบดีฯ (ฉบับที่ 45) ให้คำนวณภาษีตามเกณฑ์ในมาตรา 48(5) แห่งประมวล รัษฎากร เป็น เงินภาษีทั้งสิ้นเท่าใด ให้หักภาษี ณ ที่จ่ายไว้เท่านั้น การคำนวณตามเกณฑ์ในมาตรา 48(5) แห่งประมวลรัษฎากร มีหลักเกณฑ์ดังนี้

3. เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 3 ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามกฎหมายยอมให้หัก ค่าใช้จ่ายได้เฉพาะเงินได้ที่เป็นค่าแห่งลิขสิทธิ์ โดยให้หักเป็นการเหมาได้ร้อยละ 40 ของค่าแห่งลิขสิทธิ์ แต่ไม่เกิน 60,000 บาท สำหรับค่าแห่งกวีตวิธ หรือสิทธิอย่างอื่น เงินปี หรือเงินได้ที่มีลักษณะเป็นเงิน รายปีอันได้มาจาก พินัยกรรม นิติกรรมอย่างอื่น หรือคำพิพากษาของศาล ไม่ยอมให้หักค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น ในกรณีสามีและภริยาต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ประเภทนี้ และความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปี ภาษี ให้ต่างฝ่ายต่างหักค่าใช้จ่ายได้ตามเกณฑ์เดียวกัน

4. เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 4 ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายไม่ยอมให้ หัก ค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

5. เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 5 ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายให้หัก ค่าใช้จ่ายได้ ดังนี้ คือ

(1) การให้เช่าทรัพย์สิน ผู้มีเงินได้มีสิทธิเลือกหักค่าใช้จ่ายวิธีใดวิธีหนึ่งดังนี้

ก. หักตามความจำเป็นและสมควรหรือ

ข. หักเป็นการเหมาในอัตราที่กำหนด

กรณีผู้ให้เช่าทรัพย์สิน เรียกเก็บเงินกินเปล่า เงินแปะเจี๊ยะ เงินค่าปลูกสร้าง หรือเงินค่า ซ่อมแซม อีกส่วนหนึ่งนอกเหนือจากค่าเช่า หรือได้รับประโยชน์อื่น เช่น ได้กรรมสิทธิ์ในอาคารหรือ โรงเรือนที่ผู้เช่าทำการก่อสร้างลงบนที่ดินของผู้ให้เช่าแล้วยกให้ เงินหรือกรรมสิทธิ์ในอาคารหรือ โรงเรือนเป็นเงินได้พึงประเมินเนื่องจากการให้เช่าทรัพย์สินของผู้ให้เช่า

กรณีที่เจ้าของที่ดินทำสัญญาให้ผู้อื่นทำการปลูกสร้างอาคารหรือโรงเรือนที่ดินของตน โดย ผู้ปลูกสร้างยกกรรมสิทธิ์ในอาคารหรือโรงเรือนที่ปลูกสร้างนั้นให้แก่เจ้าของที่ดินเมื่อสร้างเสร็จ และ เจ้าของที่ดินตกลงให้ผู้ปลูกสร้างเช่าหรือให้เช่าช่วงอาคารหรือโรงเรือน หรือตกลงให้ผู้สร้างจัดหาผู้เช่า อาคารหรือโรงเรือนนั้นโดยตรงจากเจ้าของที่ดินเป็นการตอบแทนภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ คำนวณค่าแห่งอาคารหรือโรงเรือนนั้น เป็นเงินได้พึงประเมินของเจ้าของที่ดินตาม จำนวนปีแห่งอายุ การเช่าใน อัตราร้อยละของมูลค่าอาคาร หรือ โรงเรือนในวันที่ได้รับกรรมสิทธิ์

(2) การผิดสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สิน กฎหมายยอมให้ผู้มีเงินได้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมา ได้ร้อยละ 20 วิธีเดียว

(3) การผิดสัญญาซื้อขายเงินผ่อน ซึ่งผู้ขายได้รับคืนทรัพย์สินที่ซื้อมานั้นโดยไม่ต้องคืน เงินหรือประโยชน์ที่ได้รับไว้แล้ว กฎหมายยอมให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ร้อยละ 20 วิธีเดียว

6. เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 6 ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายยอมให้ เลือกหัก ค่าใช้จ่ายวิธีใดวิธีหนึ่งดังนี้

- ให้หักตามความจำเป็นและสมควรหรือ

- ให้หักเป็นการเหมาดังต่อไปนี้
- เงินได้จากการประกอบวิชาชีพอิสระ การประกอบโรคศิลป์ ให้หักค่าใช้จ่ายร้อยละ 60
- เงินได้จากการประกอบวิชาชีพอิสระนอกจาก 1) หักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 30

7. เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 7 ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายยอมให้หักค่า ใช้จ่ายวิธีใดวิธีหนึ่ง ดังนี้

- หักตามความจำเป็นและสมควร หรือ
- หักเป็นการเหมาในอัตราร้อยละ 70

8. เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 8 ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายยอมให้เลือกหัก ค่าใช้จ่ายวิธีใดวิธีหนึ่ง ดังนี้

- หักตามความจำเป็นและสมควร หรือ
- หักเป็นการเหมาในอัตราร้อยละตามที่กฎหมายกำหนด

ในส่วนของการหักค่าลดหย่อนตามกฎหมาย ให้ผู้มีเงินได้นั้น การหักลดหย่อน หมายถึงรายการต่าง ๆ ที่กฎหมายได้กำหนดให้หักได้เพิ่มขึ้นหลังจากได้หักค่าใช้จ่ายแล้ว เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีให้แก่ผู้เสียภาษีก่อนนำเงินได้ที่เหลือซึ่งเรียกว่าเงินได้สุทธิไปคำนวณภาษีตามบัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รายการหักลดหย่อนกรณีต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

1. การหักลดหย่อนในกรณีทั่วไป

- 1.1 ผู้มีเงินได้ 30,000 บาท (ไม่ว่าจะอยู่ในประเทศไทยถึง 180 วัน หรือไม่ก็ตาม)
- 1.2 สามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ 30,000 บาท

(1) สามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ที่มีสิทธิหักลดหย่อน จะต้องเป็นสามีหรือภริยาชอบด้วยกฎหมาย การสมรส ไม่ครบปีภาษีก็มีสิทธิหักลดหย่อนได้ เช่น จดทะเบียนสมรสระหว่างปีภาษีหรือตายในระหว่างปีภาษี ก็มีสิทธิหักลดหย่อนได้ 30,000 บาท

(2) สามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ที่จะนำมาหักลดหย่อน จะต้องไม่มีเงินได้พึงประเมินหรือมีแต่ไม่ได้แยกคำนวณภาษี ตัวอย่าง สามีภริยาแต่งงานครบปีภาษีและต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ประเภทที่ 1 กรณีดังกล่าว ภริยาสามารถแยกคำนวณภาษีต่างหากจากสามีได้โดยชอบ ทั้งสามีภริยาก็ไม่มีสิทธินำคู่สมรสมาหักลดหย่อนได้ แต่หากภริยามีเงินได้ประเภทอื่น (2-8) ให้สามีนำเงินได้ของภริยามารวมคำนวณและมีสิทธินำคู่สมรสมาหัก ลดหย่อนได้

1.3 การหักลดหย่อนบุตร ให้หักสำหรับบุตรชอบด้วยกฎหมาย หรือบุตรบุญธรรมของผู้มีเงินได้ รวมทั้งบุตรชอบด้วยกฎหมายของสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ด้วย

โดยมีเงื่อนไขว่าบุตรที่เกิด ก่อนหรือ ในพ.ศ.2522 หรือที่ได้รับเป็นบุตรบุญธรรม ก่อนพ.ศ. 2522 คนละ 15,000 บาท บุตรที่เกิด หลัง พ.ศ.2522 หรือที่ได้รับเป็นบุตรบุญธรรมในหรือหลัง

พ.ศ. 2522 คนละ 15,000 บาท แต่รวมกันต้องไม่เกิน 3 คน

การนับจำนวนบุตรให้นับเฉพาะ บุตรที่มีชีวิตอยู่ตามลำดับอายุสูงสุดของบุตร โดยให้นับรวมทั้งบุตรที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ได้รับการหักลดหย่อนด้วย

การหักลดหย่อนสำหรับบุตร ให้หักได้เฉพาะบุตรซึ่งมีอายุไม่เกิน 25 ปี และยังคงศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยหรือชั้นอุดมศึกษาเฉพาะภายในประเทศ ให้ลดหย่อนเพื่อการศึกษาได้อีกคนละ 2,000 บาท หรือเป็น ผู้เยาว์ หรือศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถอันอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดู แต่มิให้ หักลดหย่อนสำหรับบุตรดังกล่าวที่มีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วตั้งแต่ 15,000 บาทขึ้นไป โดยเงินได้ ดังกล่าวต้องไม่ใช่เงินได้ที่ได้รับยกเว้นตามมาตรา 42 ให้ไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ การหักลดหย่อนสำหรับบุตรดังกล่าว ให้หักได้ ตลอดปีภาษี ไม่ว่ากรณีจะหักได้นั้นจะมีอยู่ตลอดปีภาษีหรือไม่ และในกรณีบุตรบุญธรรมนั้นให้หักลดหย่อนในฐานะบุตรบุญธรรมได้ในฐานะเดียว

1.4 เบี้ยประกันภัย ที่มีเงินได้จ่ายไปในปีภาษี สำหรับการประกันชีวิตของผู้มีเงินได้ตามจำนวนที่จ่ายจริง โดยส่วนแรกหักได้ 10,000 บาท ส่วนที่เกิน 10,000 บาท หักได้ไม่เกินเงินได้หลังจากหักค่าใช้จ่าย แต่ไม่เกิน 90,000 บาท ทั้งนี้ เฉพาะในกรณีที่กรมธรรม์ประกันชีวิตมีกำหนดเวลาตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และการประกันชีวิตนั้นได้เอาประกันไว้กับผู้รับประกันภัยที่ประกอบกิจการประกันชีวิตในราชอาณาจักร

ในกรณีสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้มีการประกันชีวิตและความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษีให้หักลดหย่อนได้ด้วยสำหรับเบี้ยประกันที่จ่ายสำหรับการประกันชีวิตของสามีหรือภริยานั้นตามเกณฑ์ข้างต้น การฝากเงินออมสินประเภทสงเคราะห์ชีวิตและครอบครัว ก็อยู่ในข่ายที่จะขอหักลดหย่อนตามเกณฑ์นี้ได้ด้วย

1.5 เงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ หักลดหย่อนได้ตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 10,000 บาท ส่วนที่เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 490,000 บาท เป็นเงินที่ได้รับยกเว้นภาษี โดยนำจำนวนเงินส่วนที่เกินดังกล่าวหักจากเงินได้พึงประเมิน ก่อนหักค่าใช้จ่ายตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 490,000 บาท

ค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ หักได้ไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้ และเมื่อรวมกับเงินสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพและกองทุน กบข. (ถ้ามี) แล้วไม่เกิน 500,000 บาท โดยต้องจ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่จะได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด

ค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว ในอัตราไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้

เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 500,000 บาท

1.6 ดอกเบี้ยเงินกู้ยืม จากการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารอยู่อาศัย โดย จำนองอาคารที่ซื้อหรือสร้างเป็นประกันการกู้ยืมนั้น ตามจำนวนเงินที่ได้จ่ายไปจริงแต่ไม่เกิน 100,000 บาท ทั้งนี้ เฉพาะดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ได้จ่ายตั้งแต่ 1 มกราคม พ.ศ.2550 เป็นต้นไป โดยต้องเป็นไปตาม หลักเกณฑ์ และวิธีการดังนี้

(1) เป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืม สำหรับการกู้ยืมจากผู้ประกอบกิจการในราชอาณาจักร เฉพาะที่กำหนดไว้ ได้แก่ ธนาคาร บริษัทตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจ หลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ บริษัทประกันชีวิต สหกรณ์ นายจ้างซึ่งมีระเบียบเกี่ยวกับ เงินกองทุนที่จัดสรรไว้เพื่อสวัสดิการแก่ลูกจ้าง บรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัยตามกฎหมายว่าด้วย บรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย กองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์เพื่อแก้ไขปัญหาในระบบสถาบัน การเงินที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ กองทุนรวมเพื่อแก้ไขปัญหาใน ระบบสถาบันการเงินที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ นิติบุคคลเฉพาะ กิจที่จัดตั้งขึ้นเพื่อแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ที่เขารับช่วงสิทธิ์เป็นเจ้าของเงินกู้แทนกองทุนรวม ดังกล่าว กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการตามกฎหมาย ว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

(2) เป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมตามสัญญากู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้ออาคารพร้อมที่ดิน หรือ ห้องชุดในอาคารชุด หรือเพื่อสร้างอาคารอยู่อาศัยบนที่ดินของตนเองหรือบนที่ดินที่ตนเองมีสิทธิ ครอบครอง

(3) ต้องจำนองอาคารหรือห้องชุดในอาคารชุด หรืออาคารพร้อมที่ดิน เป็นประกันการ กู้ยืมเงินนั้น โดยมีระยะเวลาจำนองตามระยะเวลาการกู้ยืม

(4) ต้องใช้อาคารหรือห้องชุดในอาคารชุดตาม(3)นั้นเป็นที่อยู่อาศัยในปีที่ได้รับยกเว้น ภาษี แต่ไม่รวมถึงกรณีลูกจ้าง ซึ่งถูกนายจ้างสั่งให้ไปปฏิบัติงานของนายจ้าง ณ ต่างถิ่นเป็นประจำหรือ กรณีอาคารหรือห้องชุดดังกล่าวเกิดอัคคีภัย ภัยธรรมชาติ หรือภัยอันเกิดจากเหตุอื่น ทั้งนี้ เฉพาะที่มีใช้ ความผิดของผู้มีเงินได้จนไม่อาจใช้อาคารหรือห้องชุดนั้นอยู่อาศัยได้

(5) กรณีผู้มีเงินได้มีอาคารหรือห้องชุดในอาคารชุดตาม (3) เป็นที่อยู่อาศัยในปีที่ขอ หักลดหย่อนเกินกว่า 1 แห่ง ให้หักลดหย่อนได้ทุกแห่ง สำหรับอาคารหรือห้องชุดในอาคารชุดตาม (3)

(6) ให้หักลดหย่อนได้ตลอดปีภาษี ไม่ว่ากรณีที่จะหักลดหย่อนได้นั้นจะมีอยู่ตลอดปี ภาษีหรือไม่

(7) กรณีผู้มีเงินได้หลายคนร่วมกันกู้ยืม ให้หักลดหย่อนได้ทุกคนโดยเฉลี่ยค่าลดหย่อน ตามส่วนจำนวนผู้มีเงินได้ แต่รวมกันต้องไม่เกินจำนวนที่จ่ายจริง และไม่เกิน 100,000 บาท

(8) กรณีสามีภริยาร่วมกันกู้ยืมโดยสามีหรือภริยามีเงินได้ฝ่ายเดียว ให้หักลดหย่อน

สำหรับผู้มีเงินได้เต็มจำนวนตามที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 100,000 บาท

(9) กรณีผู้มีเงินได้ซึ่งมีสิทธิหักลดหย่อนอยู่ก่อนแล้ว ต่อมาได้สมรสกัน ให้ยังคงหักลดหย่อนได้ดังนี้

(ก) ถ้าความเป็นสามีภริยา มิได้อยู่ตลอดปีภาษีที่ขอหักลดหย่อน ให้ต่างฝ่ายต่างหักลดหย่อนได้ตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 100,000 บาท

(ข) ถ้าความเป็นสามีภริยาได้ มีอยู่ตลอดปีภาษีที่ขอหักลดหย่อน และสามีภริยารายการโดยรวมคำนวณภาษี ให้หักลดหย่อนรวมกันตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 100,000 บาท

(ค) ถ้าความเป็นสามีภริยาได้ มีอยู่ตลอดปีภาษีที่ขอหักลดหย่อน และภริยารายการโดยแยกคำนวณภาษี ให้สามีและภริยาต่างฝ่ายต่างหักลดหย่อนได้กึ่งหนึ่งของจำนวนที่จ่ายจริง แต่รวมกันไม่เกิน 100,000 บาท

(10) กรณีมีการแปลงหนี้ใหม่ด้วยการเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้เงินกู้ยืมระหว่างผู้ให้กู้ตาม (1) ให้ยังคงหักลดหย่อนได้ตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 100,000 บาท

ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมดังกล่าวข้างต้น ให้หมายความรวมถึง ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อชำระหนี้เงินกู้ยืมเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารอยู่อาศัย หรือห้องชุดด้วย ทั้งนี้ เฉพาะดอกเบี้ยสำหรับเงินกู้ยืมเพื่อชำระหนี้ส่วนที่ไม่เกินกว่าหนี้ที่ค้างชำระนั้น ผู้มีเงินได้ต้องมีหนังสือรับรองตามแบบที่อธิบดีกำหนด จากผู้ให้กู้ยืม เพื่อเป็นหลักฐานว่าได้มีการจ่ายดอกเบี้ยสำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อดำเนินการดังกล่าวขึ้นด้วย

1.7 เงินสมทบที่ผู้ประกันตนจ่ายเข้ากองทุนประกันสังคม ตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมตามจำนวนที่จ่ายจริง ในกรณีสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ ซึ่งเป็นผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม ข้างต้นและความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้หักลดหย่อนได้ด้วย สำหรับเงินสมทบของสามีหรือภริยาที่จ่ายเข้ากองทุนประกันสังคมดังกล่าวตามเกณฑ์ข้างต้น

1.8 ค่าลดหย่อนบิดามารดา กรณีผู้มีเงินได้และคู่สมรสที่มีเงินได้รวมคำนวณภาษี หรือคู่สมรสไม่มีเงินได้ อุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ ผู้มีเงินได้และ คู่สมรสมีสิทธิหักลดหย่อนค่าอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาได้คนละ 30,000 บาท ทั้งนี้ บิดาหรือมารดาของผู้มีเงินได้หรือคู่สมรส จะต้องออกหนังสือรับรองว่าบุตรคนใดคนหนึ่งเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูเพียงคนเดียว

1.9 เงินสนับสนุนเพื่อการศึกษา ได้แก่ เงินที่จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการศึกษา มีสิทธิหักลดหย่อนได้ 2 เท่าของจำนวนเงินที่ได้จ่ายไปจริง แต่ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินคงเหลือหลังจากหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนอื่นๆ แล้ว

1.10 เงินบริจาค เมื่อหักลดหย่อนต่าง ๆ หมดแล้ว เหลือเท่าใดให้หักลดหย่อนได้อีก

สำหรับ เงินบริจาค เงินบริจาคที่หักค่าลดหย่อนได้นั้นผู้มีเงินได้ต้องบริจาคเป็นเงินให้แก่การกุศลสาธารณะ โดยหักได้ เท่าจำนวนเงินที่จ่ายจริงแต่ต้องไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้หลังจากหักค่าใช้จ่าย และหักค่าลดหย่อนต่าง ๆ ข้างต้นแล้ว

การบริจาค ได้แก่

(1) การบริจาคเงินให้แก่ วัดวาอาราม สมาคมชาดไทย สถานพยาบาล และสถานศึกษาของทางราชการ หรือองค์การของรัฐบาล สถานศึกษาเอกชน สถานสาธารณกุศล และกองทุนสวัสดิการภายในส่วนราชการ (ต้องเป็นองค์การสถานสาธารณกุศลตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา)

(2) การบริจาคเงินให้แก่ คณะกรรมการอำนวยการจัดสร้างสวนสาธารณะ เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี เนื่องในวโรกาสพระชนมายุครบ 80 พรรษา

(3) การบริจาคเงินให้แก่ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ในโครงการปลูกป่าเทิดพระเกียรติเฉลิมฉลองพระชนมายุครบ 90 พรรษา

(4) การบริจาคเงินให้แก่ กองทัพอากาศในโครงการก่อสร้างพระมหาธาตุเจดีย์นภพลฯ

(5) การบริจาคเงินให้แก่ กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

(6) การบริจาคเงินให้แก่ กองทุนปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50

(7) การบริจาคเงินให้แก่ โครงการอาคารเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา

(8) การบริจาคเงินให้แก่โครงการสืบสานพระราชปณิธาน “กาญจนาภิเษก”

(9) การบริจาคเงินให้แก่โครงการร้อยใจช่วยเยาวชนไทยในภาวะวิกฤต

(10) การบริจาคเงินให้แก่โครงการโพธิ์ทองของชาวไทย

(11) การบริจาคเงินให้แก่ โครงการปลูกป่าชายเลนถาวรเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถในวโรกาสทรงพระชนม์มายุ 72 พรรษา

(12) การบริจาคเงินให้แก่ ส่วนราชการที่จัดขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

(13) การบริจาคเงินให้แก่ กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม กองทุนคุ้มครองเด็ก และกองทุนพัฒนากีฬาแห่งชาติ

(14) การบริจาคเงินเพื่อกีฬาให้แก่ กีฬาแห่งประเทศไทย เพื่อส่งเสริมการกีฬา คณะกรรมการกีฬาจังหวัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยกีฬาแห่งประเทศไทย เพื่อส่งเสริมกีฬาในจังหวัด สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการเพื่อการจัดการแข่งขันกีฬานักเรียน หรือสมาคมกีฬา

สมัครเล่น

(15) การบริจาคเงินให้แก่ ส่วนราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย หรือภัยธรรมชาติอื่น

(16) การบริจาคเงินให้แก่ ส่วนราชการหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือนิติบุคคลอื่นเพื่อช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายจากธรณีพิบัติภัย เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ.2547 ในพื้นที่จังหวัดกระบี่ ตรัง พังงา ภูเก็ต ระนอง และสตูล

2. การหักลดหย่อนในกรณีผู้มีเงินได้ต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ ถ้าความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี การหักลดหย่อนผู้มีเงินได้และสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ ให้หักลดหย่อนรวมกันได้ 60,000 บาท แต่ถ้าความเป็นสามีหรือภริยาไม่ได้มีอยู่ตลอดปีภาษี หรือภริยาแยกคำนวณเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 ต่างหากจากสามี ให้ต่างฝ่ายต่างหักลดหย่อนได้ 30,000 บาท และสำหรับการหักลดหย่อนบุตรและค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้อื่น ๆ ให้ต่างฝ่ายต่างหักได้กึ่งหนึ่งตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแต่ละกรณีเฉพาะในปีภาษีนั้น

3. การหักลดหย่อนในกรณีผู้มีเงินได้มิได้เป็นผู้อยู่ในประเทศไทย การหักลดหย่อนผู้มีเงินได้และสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ บุตร และการศึกษาของบุตรของผู้มีเงินได้

4. การหักลดหย่อนในกรณีผู้มีเงินได้ถึงแก่ความตายในระหว่างปีภาษี ให้หักลดหย่อนได้เสมือนผู้ตายมีชีวิตรอยู่ตลอดปีภาษีที่ผู้นั้นถึงแก่ความตาย

5. การหักลดหย่อนในกรณีผู้มีเงินได้เป็นกองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง ให้หักลดหย่อนสำหรับผู้มีเงินได้ 30,000 บาท

6. การหักลดหย่อนในกรณีผู้มีเงินได้เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือคณะบุคคลที่มีใช้นิติบุคคล ให้หัก ลดหย่อนสำหรับผู้มีเงินได้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือบุคคลในคณะบุคคลแต่ละคนที่อยู่ในประเทศไทยคนละ 30,000 บาท แต่รวมกันต้องไม่เกิน 60,000 บาท

ตาราง 25 รายการเงินได้ที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องนำมาคำนวณภาษี

หน่วย : บาท

รายการ	จำนวนเงินที่ได้รับยกเว้น			
	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551
1.เงินสะสมกองทุนเลี้ยงชีพ (ส่วนที่เกิน 10,000 บาท) แต่ไม่เกินร้อยละ 15 ของรายได้ทั้งหมด ได้รับยกเว้นไม่เกิน	290,000	290,000	290,000	490,000
2.เงินสะสม กบข. ได้รับยกเว้นไม่เกิน	300,000	300,000	300,000	500,000
3.เงินสะสมกองทุนสงเคราะห์ครูโรงเรียนเอกชน ได้รับยกเว้นไม่เกิน	300,000	300,000	300,000	500,000
4.ผู้มีเงินได้ที่อายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป ได้รับยกเว้น	190,000	190,000	190,000	190,000
5.คู่สมรสที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป (ถ้ามี) ได้รับยกเว้น	190,000	190,000	190,000	190,000
6.เงินได้สุทธิ (หลังหักค่าใช้จ่าย ค่าลดหย่อน และค่า บริจาคต่างๆ) ได้รับยกเว้น	100,000	100,000	100,000	150,000

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร (2552, สิงหาคม)

ตาราง 26 รายการสิทธิหักค่าลดหย่อนตามกฎหมาย

หน่วย : บาท

รายการที่มีสิทธิหักค่าลดหย่อน	จำนวนเงินค่าลดหย่อนที่มีสิทธิหัก			
	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551
1.ผู้มีเงินได้	30,000	30,000	30,000	30,000
2.คู่สมรส (ถ้ามี)	30,000	30,000	30,000	30,000
3.บุตร (ถ้ามี) กรณียังไม่ได้ศึกษาหรือศึกษาในต่างประเทศไม่เกิน 3 คน คนละ	15,000	15,000	15,000	15,000
4.บุตร (ถ้ามี) กรณีศึกษาในประเทศ ไม่เกิน 3 คน คนละ	2,000	2,000	2,000	2,000
5.บิดาของผู้มีเงินได้ มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป และมีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาท (ถ้ามี)	30,000	30,000	30,000	30,000
6.มารดาของผู้มีเงินได้ มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป และมีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาท (ถ้ามี)	30,000	30,000	30,000	30,000
7.บิดาของคู่สมรส มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป และมีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาท (ถ้ามี)	30,000	30,000	30,000	30,000
8.มารดาของคู่สมรส มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป และมีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาท (ถ้ามี)	30,000	30,000	30,000	30,000
9.เบี้ยประกันสุขภาพ ของบิดามารดาผู้มีเงินได้ และหรือ บิดามารดาของคู่สมรส หักได้ไม่เกิน	-	15,000	15,000	15,000
10.เบี้ยประกันชีวิตของผู้มีเงินได้/คู่สมรสที่มีเงินได้ หักได้ไม่เกิน	50,000	50,000	50,000	100,000
11.เบี้ยประกันชีวิตของคู่สมรสกรณีไม่มีเงินได้ หักได้ไม่เกิน	10,000	10,000	10,000	10,000
12.เงินสะสมกองทุนเลี้ยงชีพ (ส่วนที่ไม่เกิน 10,000 บาท) ของผู้มีเงินได้ และคู่สมรสที่มีเงินได้ หักได้ไม่เกินคนละ	10,000	10,000	10,000	10,000
13.เงินซื้อหน่วยลงทุนระยะสั้น (RMF) แต่ไม่เกินร้อยละ 15 ของรายได้	300,000	300,000	300,000	500,000
14.เงินซื้อหน่วยลงทุนระยะสั้น (LTF) แต่ไม่เกินร้อยละ 15 ของรายได้	300,000	300,000	300,000	500,000
15.ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย หักได้ไม่เกิน	50,000	50,000	100,000	100,000
16.เงินสบทบกองทุนประกันสังคม หักได้ไม่เกิน	9,000	9,000	9,000	9,000

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร (2552, สิงหาคม)

ตาราง 27 รายการเงินบริจาคที่ได้รับสิทธิหักตามกฎหมาย

หน่วย : บาท

รายการ	จำนวนเงินที่มีสิทธิบริจาค			
	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551
1.เงินบริจาคเพื่อสนับสนุนการศึกษา				
ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้หลังหัก	2 เท่าที่จ่ายจริง	2 เท่าที่จ่ายจริง	2 เท่าที่จ่ายจริง	2 เท่าที่จ่ายจริง
ค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อน				
2.เงินบริจาคเพื่อสนับสนุนการกีฬา				
ไม่เกินร้อยละ 20 ของเงินได้หลังหัก	1.5 เท่าที่จ่าย	1.5 เท่าที่จ่าย	1.5 เท่าที่จ่าย	1.5 เท่าที่จ่าย
ค่าใช้จ่าย ค่าลดหย่อน และเงินบริจาค	จริง	จริง	จริง	จริง
เพื่อสนับสนุนการศึกษา				
3.เงินบริจาคเพื่อสาธารณประโยชน์				
ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้หลังหัก	ตามที่จ่ายจริง	ตามที่จ่ายจริง	ตามที่จ่ายจริง	ตามที่จ่ายจริง
ค่าใช้จ่าย ค่าลดหย่อน และเงินบริจาค				
เพื่อสนับสนุนการศึกษาและกีฬา				

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร (2552, สิงหาคม)

ตาราง 28 บัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

หน่วย : บาท

เงินได้สุทธิ	อัตรา ภาษี	จำนวนภาษีที่คำนวณได้สูงสุด			
		ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551
1 – 50,000	5%	ได้รับยกเว้น	ได้รับยกเว้น	ได้รับยกเว้น	ได้รับยกเว้น
50,001 – 100,000	5%				
100,001 – 150,000	10%	5,000	5,000	5,000	
150,001 – 500,000	10%	35,000	35,000	35,000	35,000
500,001 – 1,000,000	20%	100,000	100,000	100,000	100,000
1,000,001 – 4,000,000	30%	900,000	900,000	900,000	900,000
4,000,001 ขึ้นไป	37%				

ที่มา : สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร (2552, สิงหาคม)

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นายมนัส มนกุลกิจ
วันเดือนปีเกิด	23 พฤษภาคม 2518
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	5 ซอยเจริญนคร 20 ถนนเจริญนคร แขวงบางลำภูล่าง เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร 10600
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	นักวิชาการภาษีชำนาญการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ส่วนวางแผนและประเมินผล สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 กรมสรรพากร กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนเทพศิรินทร์ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2540	เศรษฐศาสตรบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ จากมหาวิทยาลัยกรุงเทพ
พ.ศ. 2546	บริหารธุรกิจบัณฑิต เอกการจัดการทั่วไป สาขาการเงิน การธนาคาร จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2552	เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์การพัฒนา มนุษย์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ